

Kadonneet lampaat

Syitä käännöstieteen opintojen keskeyttämiselle Tampereen yliopistossa

Heidi Virkkala
Tampereen yliopisto
Kieli- ja käännöstieteiden laitos
Käännöstiede (saksa)
Pro gradu -tutkielma
Toukokuu 2008

Tampereen yliopisto
Käännöstiede (saksa)
Kieli- ja käännöstieteiden laitos

VIRKKALA, HEIDI: Kadonneet lampaat – Syitä käännöstieteen opintojen keskeyttämiselle Tampereen yliopistossa

Pro gradu –tutkielma, 86 sivua + liitteet 14 sivua + saksankielinen tiivistelmä 14 sivua.
Toukokuu 2008

Tämän tutkielman päätarkoituksena oli selvittää, miksi käännöstieteen opinnot keskeytyvät Tampereen yliopistossa niin usein. Lisäksi tutkielmassa selvitettiin, millä perusteella käännöstieteen opinnot valittiin, millaiset ennakkotiedot vastaajilla oli, muuttuiko mielikuva ammatista ja alasta opintojen myötä ja vaikuttivatko eri taustatekijät (esim. pääaine, opintojen aloitusvuosi tai ikä opintojen alussa) vastauksiin.

Tutkimusmenetelmänä oli sähköpostikysely, joka lähetettiin 192:lle henkilölle, joiden käännöstieteen opinnot olivat keskeytyneet. Vastaajien tiedot saatiin Tampereen yliopiston rekisteristä. Kyselyyn vastasi 103 henkilöä, mikä oli riittävä määrä kvantitatiivisten päätelmien tekoon.

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että opinnot keskeytyvät moninaisista syistä. Käännöstieteen opinnot valittiin monesti hatarin perusteiden ja vailla selvää käsitystä, mitä opiskelu on ja mitä koulutuksella voi sitten tehdä. Mielikuva ammatista heikentyi selvästi opintojen myötä. Eri pääaineiden opiskelijoiden vastaukset poikkesivat toisistaan monessa kohtaa, esimerkiksi käsitys opintojen vaativuudesta, laitoksen ilmapiiristä ja opettajien lähestyttävyydestä vaihteli. Muilla tekijöillä oli pääaineeseen verrattuna vähäisempi vaikutus vastauksiin. Suurimpia ongelmakohtia vaikuttivat olevan opinto-ohjauksen puute, kielitaidon riittämättömyys ja epäonnistumisen tunne. Yhteenvedona voisi todeta, että eri pääaineilla oli erilaisia ongelmia. Huomiota tulisi kuitenkin pääaineesta riippumatta kiinnittää siihen, millainen kuva alasta ja ammatista opiskelijoille välitetään ja että opiskelija saa kaipaamaansa tukea.

Avainsanat: opintojen keskeyttäminen, käännöstiede

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	1
2. OPINTOJEN SUJUMINEN.....	3
2.1. OPINTOJEN KESKEYTTÄMINEN.....	3
2.2. TUTKIMUS TAMPEREEN KÄÄNNÖSTIETEEN LAITOKSELTA VUODELTA 2000	4
2.3. OPINTOIHIN VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ.....	6
2.3.1. <i>Ennakkotiedot</i>	9
2.3.2. <i>Alan sopivuus</i>	11
2.3.3. <i>Ilmapiiri, integroituminen ja vuorovaikutus</i>	12
2.3.4. <i>Opinto-ohjaus</i>	14
2.4. MOTIVAATIO	15
2.4.1. <i>Sisäinen ja ulkoinen motivaatio</i>	17
2.4.2. <i>Opiskelumotivaatio</i>	18
2.4.3. <i>Opiskelijoiden tavoitteet</i>	20
3. KYSELYTUTKIMUS.....	22
3.1. KYSELYTUTKIMUKSEN TAUSTAA.....	22
3.2. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA VASTAUSTEN KÄSITTELY	23
3.3. KYSELYN TULOKSIA	24
3.3.1. <i>Vastaajien taustatiedot</i>	25
3.3.2. <i>Tekijöitä käänntieteen valinnan taustalla</i>	35
3.3.3. <i>Ennakkotiedot</i>	41
3.3.4. <i>Mielikuva ammatista ennen ja jälkeen opintoja</i>	44
3.3.6. <i>Käänntieteen opintojen keskeytymiseen vaikuttavia tekijöitä</i>	67
3.3.7. <i>Työhön liittyvien seikkojen arvostus</i>	75
4. PÄÄTELMIÄ	79
LÄHTEET.....	85
LIITTEET.....	87
DEUTSCHE KURZFASSUNG.....

1. Johdanto

Tämän työn aihe löytyi, kun kiinnitin huomiota yhä pieneneviin osallistujamääriin kursseilla. Jo ensimmäisenä opiskeluvuotena osa kanssani yhtä aikaa aloittaneista keskeytti käännöstieteen pääaineopintonsa, ja seuraavina vuosina tuttuja kasvoja näkyi kursseilla yhä vähemmän. Aloitusvuoteni 2003 käännöstiede (saksan) oppiaineeseen kirjoittautui 24 opiskelijaa. Näistä aktiivisesti opintojaan jatkaa (keväällä 2007) noin 10 opiskelijaa, eli suunnilleen puolet alkuperäisestä joukosta¹.

Opintojen keskeytyminen ei ole harvinaista: yli kolmasosa suomalaisista yliopisto-opiskelijoista vaihtaa koulutusohjelmaa, keskeyttää opinnot kokonaan tai jää roikkumaan rekistereihin. Valmistumisajat ovat perinteisesti olleet pitkiä, keskimäärin seitsemän vuotta. Tämä on ongelma sekä koulutuksen tehokkuuden että kansantalouden kannalta. (Vesikansa, Lempinen & Suomela 1998, 6.) Kansantalouden lisäksi opintojen keskeytyminen on ongelma lisäksi opiskelijalle ja oppilaitokselle. Opiskelija saattaa kokea hukanneensa sekä aikaa että opintotukea. Pahimmillaan keskeytyneisiin opintoihin uhratut vuodet eivät tue tai edistä uraamalla tavalla. Laitos puolestaan menettää opiskelijan, jonka hankkimiseksi se on nähnyt vaivaa, jolle on varattu paikka kursseilta ja jonka valmistumisesta se odottaa saavansa rahaa henkilökunnan ja opetusohjelman vaatimiin kustannuksiin. Pääaineiden vaihdot ja opintojen keskeyttämiset tekevät resurssien kohdentamisen vaikeaksi.

Joitakin oppiaineita keskeyttäminen rasittaa enemmän kuin toisia. Tutkimuksista käy ilmi, että humanistisilla aloilla (joihin myös käännöstiede kuuluu) keskeyttäminen on suhteellisen yleistä verrattuna esimerkiksi lääketieteeseen. Syyksi on mainittu muun muassa se, että humanististen alojen tutkinnot eivät välttämättä valmista mihinkään tiettyyn ammattiin. Vaikka käännöstieteellinen koulutus onkin ammattisuuntautunutta, keskeyttäminen on silti yleistä.

Tämän työn tarkoituksena on tutkia, miksi käännöstieteen opinnot keskeytyvät. Tarkoitukseni on selvittää, mitä tekijöitä taustalla on, ja löytyykö esimerkiksi eri pääaineiden (englanti, saksa, venäjä) tai aloitusajankohtien väliltä eroja. Pyrin myös saamaan selville, millaisilla ennakkotiedoilla ja -asenteilla vastaajat olivat tulleet lukemaan

1 Sähköpostiviesti Tuija Kinnunen (assistentti käännöstiede (saksa)) toukokuu 2007

käännöstiedettä, ovatko mielikuvat ammatista ovat muuttuneet opintojen myötä ja millaisia kokemuksia vastaajilla käännöstieteen opiskelusta kertyi.

2. Opintojen sujuminen

2.1. Opintojen keskeyttäminen

Ei ole aina helppoa määritellä, kuka on keskeyttänyt opintonsa. Aina opiskelijat itsekään eivät tiedä, palaavatko he vielä opintojensa pariin (Tommola & Korkeamaa 1993, 130). Pajalan ja Lempisen (2001) esittelemien Korkeakouluneuvoston selvitysten mukaan opinnot eivät ole keskeytyneet, kunhan opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi. Samoilla linjoilla ovat yliopistot, jotka katsovat opinnot keskeytetyiksi vasta, kun läsnäoloilmoitusta ei tehdä tai kun ilmoitetaan kirjallisesti keskeytyksestä. Käytännössä opinnot voivat siis olla keskeytyneet, mutta muodollisesti eivät. Opintotukiviranomaisen kanta poikkeaa hieman muista virallisista tahoista, sillä he katsovat opintojen keskeytyneen ilmoittautumisesta huolimatta, mikäli kaksi edeltävää vuotta on kulunut ilman opintosuorituksia. (Kärkkäinen 2005, 4.) Tässä tutkimuksessa käännöstieteen opinnot katsotaan keskeytyneiksi, mikäli henkilö on keskeyttänyt opintonsa Tampereella kokonaan (ei enää kirjoilla Tampereen yliopistossa), mikäli hän on vaihtanut pääainettaan (ei enää käännöstieteen pääaineopiskelija) tai mikäli hänelle ei ole tullut opintosuorituksia käännöstieteestä kolmeen vuoteen. Yksi tai kaksi vuotta saattaa mennä esimerkiksi ulkomailla vaihto-opiskelijana tai sivuaineopintoihin keskittyttäessä, mutta kolmen vuoden tauko on mielestäni useimmissa tapauksissa jo merkki opintojen viivästyisestä.

Vaikka keskeyttäminen vaivaa kaikkia aloja, opinnot keskeytetään kuitenkin helpoimmin yleissivistävillä, kuten humanistisilla ja yhteiskuntatieteellisillä aloilla, joilla tuleva ammatti ei ole niin selkeä (Uski 1999, 5). Käännöstieteen opiskelijat toisaalta poikkeavat muista humanisteista siinä, että koulutus on ammattisuuntautunutta, eli se tähtää kääntäjän tai tulkin ammattiin. Ammatin epävarmuus ei siis välttämättä ole suurimpana syynä käännöstieteen opintojen keskeytymiseen.

Vaikka opiskelijat kulkevatkin opin tiellään erilaisia polkuja, jotain yhteistä opintojen kulussa on. Vesikansa ym. (1998) painottavat, että opiskelijoilla on opintojensa aikana tiettyjä hetkiä, jolloin yliopiston tulisi kiinnittää heihin erityistä huomiota, jotta tutkinto tulisi suoritettua. Tarkkana tulee olla jo opintojen alussa: ensimmäisen vuoden aikana tulisi huolehtia siitä, että opinnot käynnistyvät kunnolla ja opiskelija integroituu yliopistoon. Toinen vaaranpaikka on

keskivaiheilla: keskivaiheen opintosuorituskertymä ennustaa suoraan opintojen etenemistä jatkossa. Kolmas ongelmakohta on opintojen loppuvaiheessa, jolloin opiskelua uhkaavat ansiotyö ja perheen perustaminen. (Vesikansa ym. 1998, 62.) Loppuvaiheen viivästyttäjänä voi olla myös pro gradu tai muu tutkielma, ja niiden tekeminen voikin olla yksi opintojen pahimmista hidasteista. Niihin liittyvät ongelmat pitkittävät osaltaan opintoja ja voivat johtaa jopa keskeytymiseen (Vesikansa ym., 1998, 53.) Tommolan & Korkeamaan (1993, 130) tutkimuksen mukaan opintojen viivästyminen ja runsaat poissaolot ovat ensimmäinen oire tulevasta keskeyttämisestä.

2.2. Tutkimus Tampereen käännöstieteen laitokselta vuodelta 2000

Keskeyttäminen ja opintojen viivästyminen vaivaavat myös Tampereen yliopiston käännöstieteen laitosta, joka on tutkinut ongelmaa jo aiemminkin. Vuonna 2000 laitoksella tehtiin sekä opiskelijoille että opettajille suunnattu kysely, jonka avulla selvitettiin käännöstiedettä pääaineenaan opiskelevien opintojen etenemiseen vaikuttavia tekijöitä. Taustalla oli huoli pitkistä valmistumisajoista ja valmistujien yhä vähäisemmästä määrästä. Vaikutukset laitokseen olivat nähtävissä vähentyneinä voimavaroina ja heikentyneenä opetuksen laatuina. (Latoma, Oittinen & Saarenpää, 2000, 3.) Seuraavaksi esittelen muutamia huomioita tästä tutkimuksesta.

Latomaan ym. (2000, 26–29) mukaan saksan ja venäjän oppiaineen opiskelijat kokivat riittämättömyyttä useammin kuin englannin opiskelijat. Syynä tähän voi olla nimenomaan riittämättömäksi koettu B-työkielen taito. Ongelmallisena saksan ja venäjän opiskelijat mainitsivat myös negatiivisen palautteen tai objektiivisen palautteen puuttumisen (huono kielitaito–huonompaa palautetta). Englannin ja saksan opiskelijoista reilu puolet piti osaamisen arviointia oikeudenmukaisena ja perusteltuna. Venäjän opiskelijoiden mielipiteet poikkeavat tässä kohtaa selvästi: vain vajaa viidennes piti arviointia oikeudenmukaisena ja vajaa puolet oli täysin päinvastaisella kannalla (mts. 36). Myös kysyttäessä palautteen riittävyttä mielipiteet erosivat eri kielten suhteen: englannin ja saksan opiskelijat olivat tyytyväisiä, kun taas venäjän lukijoiden mielipiteet olivat lähes täysin päinvastaisia. Venäjän opiskelijoiden oli myös vaikeinta mennä kysymään palautetta suoraan opettajilta. (mts. 57–58.) Kurseja sinänsä ei pidetty liian vaativina, mutta työmäärää suhteessa opintoviikkoihin

kritisoitiin lähes yksimielisesti: noin 90 % katsoi kurssit suuritöisiksi (mts. 35).

Suurin osa Latomaan ym. (2000, 71) kyselyyn vastanneista Tampereen yliopiston käännöstieteen opiskelijoista kuvasi opintojen alkuvaiheessa motivaatiotaan positiivisin käsittein: *hyvä, korkea, kova, erinomainen, innokas* ja jopa *valtava*. Toisaalta jotkut opiskelijat kertoivat vain ajautuneensa laitokselle ja kuvailivat motivaatiotaan heti alkuvaiheessa laimeaksi tai alhaiseksi. Monella saksan ja venäjän osaston opiskelijalla motivaatio laski jo ensimmäisten viikkojen aikana, kun puutteet omassa kielitaidossa tai sen paranemisessa tulivat esille. Kielitaidon merkityksestä motivaatioon käännöstieteen opinnoissa kertoivat monet vastaukset. Niistä kävi ilmi, että motivaatio kasvaa roimasti kielitaidon parannuttua esimerkiksi ulkomailla vietetyn vuoden jälkeen. (mts. 74.)

Tampereen käännöstieteen opiskelijoiden alkuvaiheen motivaation laskuun syinä olivat mm. seuraavat seikat: Opiskelijat eivät mielestään osanneet hakeutua alussa tarpeeksi monelle kurssille, mikä ajan myötä tuntui turhauttavalta. Kurssit täyttyivät heti lukukauden alussa, eikä niille päässyt enää myöhemmin. Kaikki eivät mahtuneet haluamilleen kursseille ja kävivät siksi joutokäynnillä. Kevätlukukaudella opintoviikkoja kertyi liian vähän, koska kursseja oli tarjolla syyslukukautta huomattavasti vähemmän. Lisäksi osa opiskelijoista totesi olevansa väärässä paikassa, eli omat ennakko-odotukset tutkintotavoitteista, sisällöistä ja työtavoista eivät täyttyneetkään. Myöhemmässä vaiheessa motivaatiota laski tunne, että onnistumisen elämykset puuttuvat. Opiskelijat kokivat saavansa liian rankkaa palautetta opettajilta ja olevansa huonoja pääaineessaan. (Latomaan ym. 2000, 72–74.)

Venäjän oppiaineen opiskelijoiden vastaukset poikkesivat monessa kohdin saksan ja englannin vastauksista negatiivisempaan suuntaan. Tämän perusteella voisi arvioida, että opiskelumotivaatio ainakin aiemmin saattoi olla alhaisempaa ja keskeyttämishalukkuus suurempaa venäjän opiskelijoiden keskuudessa kuin muilla.

2.3. Opintoihin vaikuttavia tekijöitä

Edellä käsitelty Latomaan ym. tutkimus ei suinkaan ole ainoa laatuaan. Opintoihin vaikuttavista tekijöistä on tehty Suomessa useita eri tutkimuksia (ks. Laukkanen 1988, Kärkkäinen 2000) tarkoituksena löytää ja poistaa opintoja haittaavia ja viivästyttäviä tekijöitä. Tutkimuksissa on saatu samansuuntaisia tuloksia, oli sitten kyse vanhemmasta tai aivan tuoreesta tutkimuksesta. Esille nousee toistuvasti samoja syitä, joita opiskelijat ovat kokeneet esteiksi opintouralla. Näin on saatu selville tärkeitä opiskelijoiden tyytyväisyyteen ja sitä kautta motivaatioon ja opintojen etenemiseen vaikuttavia tekijöitä.

Opintoihin vaikuttavat tekijät voidaan Vesikansan ym. mukaan ryhmitellä ulkoisiin ja sisäisiin tekijöihin.

1. Ulkoisia tekijöitä ovat:

- toimeentuloon liittyvät (rahoitus, työnteko)
- yliopistoon liittyvät (opetus, ohjaus, ilmapiiri)
- tutkintorakenteeseen liittyvät (koulutusala, opiskelun muoto)
- työllisyyteen liittyvät (työelämän arvostukset, työtilanne)
- elämäntilanteeseen liittyvät (perhemuoto jne.)

2. Sisäisiä tekijöitä ovat:

- motivaatio
- orientaatio
- suuntautuneisuus koulutuslalle; alavalinnan varmuus. (Vesikansa, Lempinen & Suomela 1998, 8.)

Opiskelua vaikeuttavia tekijöitä

Tekijät vaikuttavat toinen toisiinsa; esimerkiksi ulkoiset tekijät ja suuntautuneisuus vaikuttavat motivaatioon. Latomaan ym. (2000, 76) selvityksessä opintoihin vaikuttaviksi tekijöiksi mainittiin taloudelliset, terveydelliset sekä ihmissuhteisiin liittyvät syyt. Monet opiskelijat välttävät opintolainan ottoa viimeiseen asti, joten taloudellista ahdinkoa koitetaan lievittää työssäkäynnillä, mitä usein pidetään opintojen edistymistä hidastavana tekijänä. Kurri (2006) mainitsee tutkimuksessaan Yrjö Littusen (1956) väitöskirjassaan saamat tulokset, joiden mukaan työssäkäynti ei kuitenkaan välttämättä ole esteenä opintojen etenemiselle. Tulokset ovat saaneet vahvistusta uudemmissakin tutkimuksissa, jotka

osoittavat, että ”ei ole olemassa suoraa, mekaanista yhteyttä työssäkäynnin ja opintojen kulun välillä, vaan työssäkäynnillä on erilainen merkitys erilaisilla koulutusaloilla”. (Kurri 2006, 15.) Kurri toteaa, että ensimmäisen seitsemän läsnäololukuvuoden aikana työssäkäynnin ja toimeentulo-ongelmien vaikutukset eivät ole merkittäviä, vaan taustalla ovat yksilölliset, opiskeluympäristöön tai koulutusalan sopivuuteen liittyvät syyt (mts. 50). Tähän tutkimukseen nojautuen jätänkin tutkielmassani taloudelliset huolet vähemmälle ja keskityn muihin, enemmän suoraan opintoihin liittyviin seikkoihin.

Jo mainittujen taloudellisten syiden ja perheellistymisen lisäksi opintojen pitkittymiseen vaikuttavat erilaiset opintoalaan tai koulutusohjelmaan liittyvät syyt. Seikoista, jotka Uski (1999) on listannut, käännöstieteen opintojen pitkittymiseen vaikuttaviin tekijöihin voivat kuulua esimerkiksi:

- aikaavievä kielitaidon kartuttaminen
- liian korkeat taso- tai laajuusvaatimukset
- opetus- ja ohjausresurssien rajallisuus
- tutkintovaatimusten joustamattomuus
- tenttimahdollisuuksien rajallisuus ja
- ulkomailla opiskelu. (Uski 1999, 8–9.)

Tinto (2005b) listaa lisää syitä, jotka ovat opintojen keskeyttämisen taustalla. Vaikka hänen tutkimuksensa sijoittuvatkin Yhdysvaltoihin, mielestäni samat ongelmat pätevät varmasti pitkälti myös Suomeen. Tinton mukaan jopa lahjakkaimmat opiskelijat kärsivät sopeutumisvaikeuksista siirtyessään alemmalta koulutusasteelta korkeakouluun. Useimmille vaikeudet ovat ohimeneviä, mutta joillekin akateemisen ympäristön kilpailuhenki, vaatimukset ja uudet kuviot ovat liian suuria haasteita. Monilla opiskelijoilla on lisäksi opintojen alussa vain hämärä käsitys omista tavoitteistaan. Ongelmia tulee, mikäli epävarmuus jatkuu liian kauan. Tarvitaan tavoitteita, joiden puolesta työskennellä. (Tinto 2005b.) Tavoitteita on kuitenkin monenlaisia. Toiset tavoittelevat tutkinnon avulla saatavaa uraa, toiset haluavat suorittaa akateemisen tutkinnon, toisia taas ajaa halu oppia enemmän opiskelemastaan alasta.

Tinto muistuttaa, että tutkinnon suorittaminen vaatii monen vuoden sitoutumista, mitä kaikilta ei löydy. Joiltakin opiskelijoilta puuttuu sitoutuminen itse opiskeluun, ja toisilla taas opiskelun ulkopuoliset sitoumukset (yksityiselämä, työnteko) häiritsevät opintoja. Tinton

mukaan jälkimmäiset jatkavat todennäköisesti opintojaan, kunhan he saavat siihen mahdollisuuden. Osa opiskelijoista puolestaan ei tunne kuuluvansa joukkoon, sosiaalisesti tai akateemisesti. Kyse voi olla esimerkiksi joko yliopiston puolelta opiskelijan tarpeiden laiminlyömisestä tai opiskelijan puolelta vääristä valinnoista. Monet opiskelijat keskeyttävät myös, koska tuntevat olonsa yksinäiseksi, eristyneeksi tai kyvyttömäksi luomaan kontakteja muihin opiskelijoihin tai henkilökuntaan. (Tinto 2005b.) Tämä irtonaisuuden tunne ja sitoutumattomuus on monissa tutkimuksissa osoittautunut tärkeimmäksi yksittäiseksi tekijäksi opintojen keskeytymisessä, mikä nousee esille myös jäljempänä. Kyselytutkimuksessani yritän selvittää, ovatko keskeyttäneet opiskelijat tunteneet olonsa yksinäiseksi tai kokeneet, etteivät sulaudu joukkoon.

Lisäksi keskeyttämishalukkuutta lisäävät oppimisvaikeudet. Liian kovat haasteet ajavat opiskelijoita pois, mutta liian helpotkaan vaatimukset eivät lisää innostusta. Monet motivoituneet opiskelijat keskeyttävät, koska heiltä ei vaadita tarpeeksi. (Tinto2005b.) Tinton toisen tutkimuksen (2005a, ks. alla) perusteella näyttäisikin suorastaan siltä, että on parempi vaatia oppilailta ennemminkin liikaa kuin liian vähän.

Opintoja edistäviä tekijöitä

Toisesta näkökulmasta katsottuna löydetään myös tekijöitä, jotka edistävät opiskelua. Tinton (2005a) mukaan opintojen etenemistä ja valmistumista edistää viisi tekijää:

1. Odotukset (expectation): Opiskelijat, joilta vaaditaan enemmän ja joilta odotetaan menestystä, ovat todennäköisimpiä valmistujia.
2. Neuvominen (advice): Opiskelijoille tulisi jatkuvasti tarjota selkeää tietoa ja tehokasta neuvontaa koskien tutkintoa ja uraa. Varsinkin suunnitelmissaan epävarmat opiskelijat tarvitsevat apua henkilökohtaisten tavoitteidensa saavuttamiseksi.
3. Tuki (support): Akateeminen, sosiaalinen ja henkilökohtainen tuki ovat opiskelijoille tärkeitä. Varsinkin ensimmäisen vuoden opiskelijat tarvitsevat tukea jossain muodossa. Riippumatta siitä missä muodossa tukea tarjotaan, sen tulisi kuitenkin olla helposti saatavilla ja yhteydessä muuhun opiskeluun.
4. Osallistuminen (involvement): Opiskelijoiden tulisi tuntea olevansa arvostettu osa instituutiota. Tärkeä yksittäinen osallistumiseen ja opintojen etenemiseen vaikuttava tekijä ovat opiskelijan kontaktit tiedekuntaan, henkilökuntaan ja muihin opiskelijoihin. Erytisen tärkeitä kontaktit ovat ensimmäisen vuoden aikana.
5. Oppiminen (learning): Tärkeimpänä tekijänä esiin nousee oppimista edistävät tekijät.

Ne opiskelijat, jotka oppivat, myös jatkavat opintoja ja valmistuvat.

Tärkeäksi nousevat siis sopiva haasteellisuus, vuorovaikutus henkilökunnan ja muiden opiskelijoiden kanssa sekä tuki ja ohjaus varsinkin ensimmäisenä vuotena. Seuraavissa luvuissa käsittelen tarkemmin joitakin merkittäviksi katsomiani opiskeluihin vaikuttavia seikkoja. Näihin seikkoihin olen keskittynyt myös kyselytutkimukseni yhdessä osiossa.

2.3.1. Ennakkotiedot

Jos ei tiedä mitä opiskelulta oikeastaan odottaa ja mitä on menossa opiskelemaan, odotettavissa on varmasti yllätyksiä. Voisi ajatella, että opiskelija ei jaksaa motivoitua lukemaan pääsykokeisiin, mikäli tavoitteet ja odotukset eivät ole selvillä. Toisenlaisiakin esimerkkejä kuitenkin löytyy. Kurrin mukaan yliopistoon hakeudutaan usein varsin hatarin tiedoin yliopistossa vaadittavan opiskelutyön luonteesta ja usein myös vailla käsitystä työtehtävistä, joihin koulutus tähtää. Valintaprosessilla on vaikea mitata hakijan kyvykkyyttä ja soveltuvuutta, eikä saatu opiskelupaikka aina ole ensisijaisesti haluttu. (Kurri 2006, 42.)

Erkki Laukkanen (1988) haastatteli Helsingin, Tampereen ja Jyväskylän yliopistoista ja Helsingin kauppakorkeakoulun kuudennen vuoden opiskelijoita. Myös hänen tutkimuksessaan kävi ilmi, että opiskelijat valitsevat alansa usein ilman kunnollisia ennakkotietoja opintojen sisällöstä, opintomuodoista ja tutkintovaatimuksista. Hieman paremmin opiskelijat tietävät, millaisiin tehtäviin tutkinnon suorittaneet ammatillisesti sijoittuvat. Lähes kolmannes Laukkanen tutkimukseen vastanneista opiskelijoista oli pettyneitä valintaansa ja valitsisi nykytietämyksen perusteella toisen koulutusohjelman. Tyytyväisimpiä koulutusohjelmaansa olivat ne opiskelijat, joilla oli paras ennakkotietämys alasta. Tutkimuksen mukaan vääriä koulutusvalintoja voitaisiinkin tehokkaasti ehkäistä paremmalla ennakkoinformaatiolla sekä opinnoista että niiden antamista ammatillisista mahdollisuuksista. Opiskelijat, joilla oli aiempia korkeakoulu- tai keskiasteen opintoja, olivat tyytyväisimpiä ja parhaiten perillä opinnoista. He olivat muita vanhempia, mutta myös paremmin motivoituneita. (Laukkanen 1988, 14–15.) Laukkanen tutkimuksessa suurin osa koulutusohjelmaansa vaihtaneista suunnitteli vaihtonsa jo etukäteen, eli jo hakiessaan alkuperäiseen ohjelmaan. Vaihdot olivat keskittyneet toisen ja kolmannen lukuvuoden

syyslukukaudelle. Humanisteista jopa 37 % oli potentiaalisia koulutusohjelman vaihtajia. (mts.17–19.)

Tommola ja Korkeamaa (1993) tutkivat Turun kääntäjänkoulutuslaitoksen opiskelijoita. Heidänkin tutkimuksessaan kävi ilmi, että opiskelijoiden ennakkotiedot mm. opintojen sisällöstä ja tutkinnon suorittaneiden ammatillisesta sijoittumisesta olivat heikot. Ainoastaan viidesosalla oli edes jonkinlainen ennakkokäsitys opiskelun luonteesta. Ennakkotietojen yhteyttä opintojen keskeytymiseen ei valitettavasti selvitetty, mutta tyypillisiä syitä keskeytykselle olivat koulutuksen paljastuminen jo alkuvaiheessa täysin muuksi kuin vastaaja oli kuvitellut sekä tyytymättömyys erityisesti keskivaiheen pirstaleisiin opintoihin. (Tommola & Korkeamaa 1993, 128–131.)

Myös Latomaan ym. (2000) kyselyyn vastanneilla käännöstieteilijöillä etukäteistiedot olivat puutteelliset. Selvityksen mukaan suurimmalla osalla Tampereen yliopiston käännöstieteen opiskelijoista oli ennen opintojen alkua hyvin suppea ennakkokäsitys alasta. Opiskelun kuviteltiin olevan lähinnä vieraan kielen opiskelua, ja kääntäminen miellettiin yksinkertaiseksi, yksinäiseksi sanojen kääntämiseksi. Osalla oli kuitenkin käsityksensä mukaan melko realistinen kuva alasta, esimerkiksi jo kertyneen työkokemuksen ansiosta. Jonkinlainen ennakkokäsitys ammattialasta oli saksan osastolla selvästi useammalla kuin englannin ja venäjän puolella. Erilaiset pääsykoekirjat valintakokeessa vaikuttanevat eroon. Noin neljä viidestä opiskelijasta totesi käsityksensä ammattialasta muuttuneen opintojen edetessä. Käsitys oli mm. selkiytynyt, tarkentunut, monipuolistunut ja muuttunut realistisemmaksi. (Latomaa ym. 2000, 20–21.)

Opiskelijoiden tavoitteet tarkentuvat opintojen edetessä. Vasta opintojen käynnistyttyä kukin osaa arvioida paremmin, kuinka paljon jaksaa ja pystyy opiskella, ja kuinka nopeaa oikeastaan haluaa valmistua. Tutkimukset näyttävät, että aikataulut usein venyvät alun suunnitelmista. Laukkasen tutkimukseen vastanneet (edistyneet opiskelijat) arvioivat valmistuvansa 6–7 vuodessa, kun tavoiteaika opintojen alussa oli 5–6 vuotta. (Laukkanen 1988, 21). Aikaa kuluikin siis hieman kauemmin kuin alussa ajateltiin. Latomaan ym. (2000) kyselyn mukaan noin kuudellakymmenellä prosentilla Tampereen käännöstieteen opiskelijoista oli opintojen alussa jokin tavoiteaikataulu, ja noin kuudellakymmenellä prosentilla opinnot olivat edenneet tavoiteaikataulun mukaisesti. Moni oli toisaalta joutunut toteamaan omat aikatavoitteensa epärealistisiksi (Latomaa ym. 2000, 70–71). Myös

Tommolan ja Korkeamaan (1993, 129–130) kyselyyn vastanneet ilmoittivat opintojensa venyneen 1–3 vuodella alun tavoitteisiin verrattuna. Opintojen viivästymistä pakollisen kieliharjoittelun tai työkokemuksen vuoksi ei kuitenkaan koettu ongelmallisena, vaan kokemusten keräämisen katsottiin olevan pelkästään suotavaa.

2.3.2. Alan sopivuus

Opinnot valitaan usein jokin ammatti mielessä. Osa ammattiteistä, kuten palveluammatit, on helposti havainnoitavissa. Osasta taas on vaikeampi saada tietoa, koska ne eivät ole jatkuvasti näkyvissä. (Järvi 1997, 29.) Ammattimielikuva voi syntyä joko konkreettisten esimerkkien pohjalta tai puhtaasti mielikuvituksen voimalla. Aiempien kokemusten ja mielikuvituksen avulla yksilö kuvittelee itsensä tulevaisuuden ammattiin. (Järvi 1997, 55, 65–66.) Jos ammatti on siis vaikeasti havainnoitavissa eikä käytännön kokemuksia ole kertynyt, siitä muodostettu mielikuva voi olla hyvinkin kaukana totuudesta. Epärealistinen mielikuva voi saada suuntaamaan alalle, joka ei välttämättä enää kiinnostakaan, kun siihen tarkemmin perehtyy.

Jos siis kokee olevansa väärällä alalla, opintojen kanssa tulee lähes varmasti jonkinasteisia ongelmia. On vaikea motivoitua aiheesta, joka ei suuremmin kiinnosta tai jonka kokee hyödyttömäksi esimerkiksi tulevan toiveammattinsa tai uransa kannalta. Opiskelualan kokeminen vääräksi onkin selvästi yhteydessä opintojen hitaaseen etenemiseen.

Valintakäytäntöjen tulisi Kurrin mukaan ohjata opiskelijoita suoraan oikealle opintoalalle vähentäen näin esimerkiksi väli vuosia. (Kurri 2006, 62.) Latomaa ym. (2000, 6) mainitsevat selvityksessään Joensuun yliopistossa tehdyn tutkimuksen (Rautapuro, Väisänen & Kuittinen 1999), jossa vahvistui käsitys, että herkimmin opintonsa keskeyttävät alan valinnasta epävarmat opiskelijat. Tamperetta koskevassa selvityksessä epävarmoja alavalinnastaan olivat pääasiassa joko ensimmäisen vuoden opiskelijat tai jo pitkäksi tavoiteajan ylittäneet opiskelijat (Latomaa ym. 2000, 22). Alkuvaiheen epävarmuus voikin heikentää motivaatiota, kun oman alan sopivuus on vielä kyseenalaista (mts. 72).

Tommolan & Korkeamaan (1993) selvityksessä jopa 94 % vastaajista ilmoitti hakeneensa ensisijaisesti kääntäjäkoulutukseen. 70 % vastaajista pääsi opiskelemaan myös muualle, mutta valitsi silti käännöstieteen opinnot. Mielenkiintoista tuloksissa on, että vastausten perusteella

keskeyttäneet näyttivät alun perin olleen motivoituneempia aloittamaan käänntieteen opinnot kuin ne, jotka opiskelua jatkoivat. Keskeyttäneille käänntieteen opinnot olivat ensisijainen vaihtoehto useammin kuin opiskelua jatkaneille. Tommolaa ja Korkeamaan selvityksen mukaan aloitusmotivaatiolla ei siis välttämättä ole suoraa yhteyttä opintojen sujumiseen. (Tommola & Korkeamaa 1993, 128.)

Tulokset ovat siis hieman ristiriitaiset: Toisaalta alun epävarmuus ja heikko motivaatio tuntuvat lisäävän keskeyttämishalukkuutta, toisaalta joidenkin selvitysten mukaan heikkokaan aloitusmotivaatio ei suoraan ennusta keskeyttämistä. Olisin kuitenkin taipuvainen uskomaan, että alussa koettu epävarmuus ja motivaation puute altistavat keskeyttämislle, koska alkuvaiheessa kynnys keskeyttää tai vaihtaa alaa ei ole vielä niin suuri. Myöhemmin opintoihin uhrattu aika voi kannustaa viemään tutkinnon loppuun asti, vaikka motivaatio ei niin suuri olisikaan.

2.3.3. Ilmapiiri, integroituminen ja vuorovaikutus

Päästyään sisälle yliopistoon ja opintojen alkuun opiskelija yrittää löytää paikkansa yliopiston ympyröistä. Suhteet muihin opiskelijoihin ja henkilökuntaan ovat tärkeässä asemassa, kun opiskelija pyrkii sopeutumaan uuteen tilanteeseen ja ympäristöönsä. Ilmapiiri, integroituminen ja vuorovaikutus vaikuttavat toinen toisiinsa joko helpottaen tai vaikeuttaen prosessia.

Ruohotie (1998, 10) toteaa, että sosiaalinen vuorovaikutus on keskeisessä asemassa kun puhutaan oppimisesta. Viime aikoina opiskelijoiden kiinnittymiseen omaan laitokseensa tai vieraantumiseen siitä on alettu kiinnittää huomiota. Opiskelijoiden tulisi löytää oma roolinsa yliopiston aktiivisina jäseninä, jotta he kiinnittyisivät koko yliopistoyhteisöön sekä omaan tieteenalaansa ja laitokseensa. (Tiilikainen 2000, 15–16). Toisaalta, läheskään kaikki opiskelijat eivät edes koe tarvetta kuulua yliopistoyhteisöön (mts. 83).

Vuorovaikutuksen merkitys on noussut esiin muissakin tutkimuksissa: Kärkkäinen (2005) selvitti tutkimuksessaan opintoja vaikeuttavia ja hidastavia tekijöitä Tampereen teknisessä yliopistossa. Lisäksi hän tutki yliopistoon integroitumisen ja opintojen ohjauksen vaikutusta

opintojen etenemiseen. Vastaajat edustivat kahta ryhmää: valmistuneet ja opinnoissaan pitkittyneet. (Kärkkäinen 2005, 36–40.) Integroitumista tutkiessa paljastui, että valmistuneet kokivat parempaa sosiaalista vuorovaikutusta opiskelutovereihinsa kuin opinnoissaan pitkittyneet. Vuorovaikutuksella oli siis merkitystä opintojen kestoon, parempi vuorovaikutus tarkoitti nopeampaa valmistumista (Kärkkäinen 2005, 67–68). Näin ei tarvitse kuitenkaan aina olla. Toisaalta opiskelija voi valmistua nopeasti, mikäli opiskelu ei kiinnosta, ja motivaatio kohdistuu vain nopeaan valmistumiseen ja pois pääsemiseen, eikä mitään vaihtoehtoista, parempaa tekemistä ole tarjolla.

Kärkkäinen (2005, 21) lainaa Erikssonia ja Mikkosta (2003), jotka toteavat, että opiskelijat kaipaavat yhteenkuuluvuuden tunnetta ja tukea opiskelutovereiltaan. Myös opiskelijoiden ja henkilökunnan välillä tulisi olla vuorovaikutusta. Kurrin tutkimuksessa todennäköisyys opintojen hitaalle etenemiselle kasvoi selvästi, mikäli opiskelijat eivät saaneet tai hakeneet apua opiskelijatovereiltaan (Kurri 2006, 59). Myös Kuittisen havainnot (2003, teoksessa Kärkkäinen 2005, 23) vahvistavat osaltaan, että viihtyisä opiskeluilmapiiri on tärkeä opiskelijoille. Vuorovaikutus ja ilmapiiri ovat parhaimmillaan pienissä laitoksissa (tai pienissä oppiaineissa), joissa yksilöt erottuvat massasta. (Kärkkäinen 2005, 23.) Kärkkäinen toteaa myös, että opiskelijan olisi alusta asti hyvä tuntea joku henkilökuntaan kuuluva, joka voisi auttaa opintoihin liittyvissä asioissa. Tämä vuorovaikutus lisäisi luultavasti opiskelumotivaatiotakin. (Kärkkäinen 2005, 103.) Myös Uski (1999, 56) nostaa tutkimuksessaan esille integroitumisen ja vuorovaikutuksen tärkeyden.

Myös Vesikansan ym. tutkimuksesta nousi esille opiskeluympäristön ilmapiiriin liittyviä seikkoja. Tutkimuksen mukaan ilmapiiriä piti hyvänä reilut 60 % vastaajista, ja tyytyväisimpiä olivat pienten koulutusalojen tai yksikköjen (musiikki, farmasia, teologia, lääketiede) opiskelijat. Humanistit olivat kohtuullisen tyytyväisiä ilmapiiriin. Tärkeä osa ilmapiiriä ovat opettajien ja opiskelijoiden väliset suhteet, ja tässäkin suhteessa pienet koulutusalat tuottivat tyytyväisimpiä opiskelijoita. Ongelmana pidettiin kuitenkin tunnetta, ettei opiskelijoita otettu vakavasti laitoksella. Ilmapiiriin vaikuttavat myös opettajien innostavuus ja paneutuvuus opetukseen. Opettajia pidettiin enemmän innostavina kuin opetukseen paneutuvina. Kontaktit laitoksen henkilökuntaan ja tyytyväisyys henkilökohtaiseen opinto-ohjaukseen olivat tärkeä osa ilmapiiriä. Innostava opiskeluilmapiiri ja tyytyväisyys opintojen etenemisestä ja kokeminen olevansa oikealla alalla olivat selkeässä yhteydessä toisiinsa. Yli puolet Vesikansan ym. tutkimukseen vastanneista opiskelijoista koki

ongelmaksi sen, etteivät he tienneet opettajaa, jonka puoleen voisivat tarpeen vaatiessa kääntyä. Ongelma koski varsinkin uusia opiskelijoita. (Vesikansa ym. 1998, 40–42).

Latomaan ym. selvityksessä vajaa puolet Tampereen käänöstieteen opiskelijoista oli sitä mieltä, että opettajat olivat innostuneita ja että opetuksessa vallitsi vapautunut ilmapiiri. (Latomaa ym. 2000, 33). Rungas puolet (56,7 %) kyselyyn vastanneista oli sitä mieltä, että oppimisilmapiiri opiskelun aikana on säilynyt laitoksella ennallaan. Joka neljäs saksan opiskelija katsoi kuitenkin ilmapiirin jopa parantuneen, kun taas vajaa viidennes venäjän opiskelijoista katsoi ilmapiirin huonontuneen. (mts. 45.)

2.3.4. Opinto-ohjaus

Kurri (2006) esittelee tutkimuksessaan Levanderin, Kaivolain & Nevgin (2003) määritelmän ohjauksesta, jonka laajuus saattaa tulla monelle korkeakoulussa opiskelevalle ja työskentelevälle yllätyksenä. Tärkeää on jälleen vuorovaikutus opiskelijan ja opettajan välillä. Lähtökohdana on kuitenkin opiskelijan oma vastuu opinnoistaan. (Kurri 2006, 29.)

Opintojen ohjaus kattaa koko opiskeluajan ja sen tarkoituksena on tukea opiskelijoita ja heidän opintojensa etenemistä. Ohjaus sisältää perehdyttämistä ja integrointia akateemiseen yhteisöön ja opiskeluympäristöön, johdatusta oppisisältöihin ja akateemisiin työskentelytapoihin, opiskeluprosessin hallinnan ohjausta suunnitelmallisuuteen ja oman oppimisen johtamista, oppinnäytetyön ohjausta sekä opiskelijan henkilökohtaisen kasvun tukemista. (Kurri 2006, 29.)

Kurrin tutkimuksessa peräti ykkössijalle opintojen sujumattomuustekijöissä nousi opintojen suunnittelemiseen liittyvät vaikeudet. Opinto-ohjauksen puutteet olivat selkeä hidaste: todennäköisyys heikkoon opintoviikkokertymään kasvoi merkittävästi, mikäli opinto-ohjausta ei ollut saatu tai haettu. (mts. 59–62.)

Kärkkäisen tutkimuksessa opintojen ohjauksesta kysyttäessä valmistuneet tiesivät opinto-ohjausta antavat tahot paremmin ja myös käyttivät palveluita enemmän kuin opinnoissaan pitkittyneet. Opintojen ohjauksesta tietäminen oli näin ollen yhteydessä opintojen keston. (Kärkkäinen 2005, 76–77.) Tuloksista havaittiin, että opiskelijat kokivat saavansa ohjausta vähiten opintojen keskivaiheilla. Suurin osa ei mielestään saanut lainkaan ohjausta ensimmäisen vuoden ja lopputyön välissä. Ohjausta tulisikin olla tarjolla koko

opiskeluprosessin ajan. (mts. 87–89.) Jo aiemmin tuli ilmi, että yksi suuri ongelmakehoita onkin noin puolessa välissä opintoja. Yli neljä viidestä opiskelijasta kannatti sitä, että heidät kutsuttaisiin vuosittain opinto-ohjaustapaamiseen. Tätä ei koettu liian holhoavaksi, vaan siitä katsottaisiin olevan apua. (Kärkkäinen 2005, 104.)

Myös Uskin (1999, 56) tutkimuksessa opiskelijat kaipaivat opinto-ohjauksen tehostamista. Yhteydenotot, patistelut tai peräänkuuluttamiset laitosten puolelta tulkittaisiin positiiviseksi huolenpidoksi. Latomaan ym. (2000, 40) kyselyn mukaan myös Tampereen yliopiston käännöstieteen opiskelijat kaipaavat ohjausta: lähes puolet toivoisi henkilökohtaista ohjaajaa. Vaikka tilastollisesti puolet opiskelijoista on tyytyväisiä saamaansa henkilökohtaiseen ohjaukseen, hajonta oli suurta: englannin opiskelijat olivat huomattavan tyytyväisiä, kun taas venäjän opiskelijoiden tyytyväisyys oli alhaista. (mts. 54.) Gradu ja sen ohjaus aiheutti erityisesti venäjän opiskelijoilla kielteisiä tai jopa erittäin kielteisiä tunteita. Erittäin moni opiskelija korosti henkilökohtaisen ohjauksen ja tuen merkitystä. (mts. 48–50.)

Eri tutkimuksista nousee esille eri asioita, jotka joko edistävät tai vaikeuttavat opintojen sujumista. Asiat liittyvät toisiinsa monin tavoin, ja harvoin on selvää, mistä kenkä loppujen lopuksi puristaa. Kyselytutkimukseni pohjana olen käyttänyt näitä edellä esiteltyjä, olennaiseksi katsomiani tekijöitä. Seuraavaksi käsittelen motivaatiota, joka on jollakin tavalla kaiken toimintamme, myös opiskelun, taustalla.

2.4. Motivaatio

Tutkielmani aiemmissa luvuissa on moneen otteeseen puhuttu motivaatiosta, mutta varsin epämääräisesti. Motivaatio on näennäisesti tuttu sana, mutta on haastavaa määritellä, mitä motivaatio oikeastaan on ja miten se näkyy. Esimerkiksi lähes kaikki aiemmin työssä käsitellyt asiat vaikuttavat motivaatioon joko sitä parantaen tai sitä huonontaan. Ilman motivaatiota ei yleensä päästä kovinkaan pitkälle, kun taas todella motivoituneen opiskelijan keskeyttäminen on hyvin epätodennäköistä. Motivaatio auttaa vaikeiden ja raskaiden paikkojen yli ja kannustaa kohti tutkinnon suorittamista.

Yksinkertaisesti ilmaistuna motivaatio tarkoittaa pyrkimistä, haluamista, aikomista tai

yrittämistä jonkin tavoitteen saavuttamiseksi (Helkama, Myllyniemi, Liebkind 1998, 150).

Peltosen (1985, 52) määritelmä motivaatiosta on seuraavanlainen:

Motivaatio on tiettyyn tilanteeseen liittyvä, muuttuva psyykkinen tila, joka määrää, miten vireästi (vireys) ihminen toimii ja mihin hänen mielenkiintonsa kohdistuu (suuntautuneisuus).

Motivaatio siis päättää, kuinka innokkaasti ihminen pyrkii kohti asettamaansa tavoitetta.

Tavoitteena voi olla oikeastaan mikä vain, alkaen aterian syömisestä uran luomiseen.

Motivaatio pohjautuu perimmältään ihmisen eri tarpeisiin. Peltosen (1985) mukaan

”ylemmät” tarpeet, kuten arvostus ja itsensä toteuttaminen ovat parempia motivoijia kuin

”alemmat” kuten fysiologiset tarpeet. Motivaatiota säätelevät kaksi gradienttia:

- Lähestymisgradientti: mitä palkitsevampana, todennäköisempänä ja läheisempänä henkilö pitää tavoitetta, sitä korkeampi on motivaatio.
- Välttämisgradientti: mitä vältettävämpänä ja mahdollisempana epäonnistumiselle tavoitetta pidetään, sitä alhaisempi on motivaatio. (Peltonen 1985, 59.)

Myönteisyys parantaa motivaatiota kaikissa muodoissa ja vaiheissa. Tyytyväisyys onkin yksi motivaation edellytys. (Peltonen 1985, 59.) Jos tavoitteen saavuttaminen tuntuu siis liian vaikealta, haasteet ovat liian suuria tai palaute on vain negatiivista, motivaatio on vaarassa laskea. Ihminen haluaa onnistumisen kokemuksia ja myönteistä palautetta. Myös Ruohotie (1998, 57) painottaa samaa asiaa; tehtävän tulee olla sopivan haastava ja siitä tulee olla odotettavissa toivottu palkkio tai hyöty, jotta ihminen motivoituu.

Motivaation vaikuttavat monet ihmisen sisäiset ja ulkoiset tekijät. Näitä tekijöitä ovat mm.

- käyttäytymiseen vaikuttavat *ulkoiset yllykkeet* (virikkeet, palautteet)
- yksilön kehityshistorian kautta syntynyt kyky suoriutua tilanteista eli *valmius*
- mielikuva tulevaisuudesta eli *odotus* (kielteinen tai myönteinen kuva, usko omiin mahdollisuuksiin)
- *motiivit* eli sisäiset yllykkeet (persoonallisuuden piirteet)
- sisäisiin yllykkeisiin liittyvät *tarpeet* (vietit)
- *tilannetekijät* (tehtävät, olosuhteet). (Peltonen 1985, 54–55.)

2.4.1. Sisäinen ja ulkoinen motivaatio

Motivaatio voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon riippuen siitä, millaiset tekijät motivaatiota synnyttävät. Ulkoisen motivaation sanotaan (ks. Deci & Ryan, Ruohotie) olevan sisäistä motivaatiota vähemmän tärkeää, joten määrittelen sen tässä vain lyhyesti: Ulkoinen motivaatio on ulkoisten ylläkkeiden aiheuttamaa (Peltonen 1985, 59) ja toiminnot ja suoritukset tähtäävät ulkoisiin palkkioihin (Deci & Ryan 1985, 32). Ulkoinen motivaatio riippuu ympäristöstä, ja palkkio tulee joltain ulkopuoliselta taholta, ei henkilöltä itseltään. Palkkiot ovat kestoaltaan lyhytaikaisia, ja niitä täytyy saada usein. (Ruohotie 1998, 38.) Esimerkkinä voisi olla vaikka karkin tarjoaminen lapselle palkkioksi huoneen siivoamisesta.

Sisäinen motivaatio

Sisäistä motivaatiota pidetään näistä kahdesta tärkeämpänä ja vahvempana. Sisäisestä motivaatiosta puhutaan, kun ihminen tekee jotain vain tekemisen ilosta, ilman ulkoista palkitsemista. (Helkama, Myllyniemi, Liebkind 1998, 150–152.) Tällöin ihminen yleensä kokee tekemisen itsessään mukavaksi ja palkitsevaksi, eikä siitä tarvitse erikseen saada mitään palkkiota. Sisäinen motivaatio on tärkeä kannustin ihmisen kykyjen kehittämisessä (Deci & Ryan 1985, 43).

Sisäiseen motivaatioon perehtyneiden Decin ja Ryanin mukaan sisäinen motivaatio sisältää kaksi perustekijää: pätevyyden (competence) ja itsemääräämisen (self-determination). (Deci & Ryan 1985, 5). Pätevyys liittyy tehtävän hallitsemisen tunteeseen ja itsemäärääminen valinnanvapauden tunteeseen (Metsämuuronen 1997, 9). Mitä pätevämpi yksilö katsoo olevansa johonkin tehtävään, sitä motivoituneempi sisäisesti hän siihen on (Deci & Ryan 1985, 58). Jos siis opiskelija esimerkiksi kokee kielitaitonsa puutteelliseksi, pätevyyden tunne kärsii varmasti, mikä on tullut esille tutkimuksissakin (ks. 2.2.). Jos toimintaan kohdistuu pakotteita tai kontrollia, sisäinen motivaatio kärsii jälleen (Deci & Ryan 1985, 29). Deci & Ryan (1985) ovat todenneet, että ulkoisten motivaatiotekijöiden liika korostaminen saattaa heikentää sisäistä motivaatiota ja kadottaa sen kokonaan. Arviointi, tarkkailu ja aikapaineet saattavat osaltaan vaihtaa motivaation sisäisestä ulkoiseksi ja samalla alentaa suorituksen laatua. (Lens 2002, 26.) Näitä on kuitenkin esimerkiksi opiskelussa vaikea välttää. Pakotteet ja kontrolli ovat opiskelijan arkipäivää tehtävämääritysten ja aikarajojen muodossa. Onneksi suunta voi olla myös toisin päin: vaikka henkilö ei olisikaan aluksi motivoitunut kuin ulkoisesti, sisäinen motivaatio voi kehittyä toiminnan myötä. (Lens 2002, 27.) Tällainen

esimerkki voi olla vaikka kuntoilun aloittaminen ulkonäön muokkaamiseksi, joka sitten vaihtuu kuntoiluksi siitä saatavan hyvän olon ja mielen vuoksi.

Decin ja Ryanin mukaan yksilö etsii tilanteita, jotka kiinnostavat häntä ja jotka vaativat luovuuden ja neuvokkuuden käyttämistä. Kuten jo aiemmin tuli ilmi, haasteet eivät saa olla liian vaikeita. Ne eivät saa kuitenkaan olla myöskään liian helppoja. Kiinnostavimpia ovat tilanteet, jotka sopivat yksilön kyvyille, eivätkä sijoitu haastavuudessa kumpaankaan ääripäähän. Sisäisen motivaation palkintoina ovat vaikuttamisen ja itsenäisyyden tunne. (Deci & Ryan 1985, 32–33).

2.4.2. Opiskelumotivaatio

Yksi motivaation alueista on opiskelumotivaatio, joka on edellytys opintojen sujumiselle. Yksinkertaisesti määriteltynä opiskelumotivaatio on Hirsjärven ym. (1985) määritelmän mukaan voima, joka aikaansaa ja ylläpitää opiskelua (Kärkkäinen 2005, 29). Opiskelussa motivaatio on tärkeässä asemassa, sillä opiskelijan tulee jaksaa työskennellä monta vuotta tutkinnon suorittamista varten, eikä välittömiä ulkoisia motivaatiotekijöitä (opintotuen lisäksi) ole. Suoritetun tutkinnon avulla saatavat mahdollisesti hyväpalkkaiset työt ovat monille liian kaukaisessa tulevaisuudessa. Etusijalla ovat siis esimerkiksi mielenkiinto annettuja tehtäviä kohtaa ja tehtävän suorittamisesta saatava onnistumisen tunne. Kaikki tehtävät eivät luonnollisestikaan ole yhtä mielenkiintoisia, mutta tarpeeksi motivoiva lopputavoite kantaa kuitenkin vähemminkin motivoivien tehtävien yli. Opiskelijat ovatkin Peltosen mukaan kiinnostuneita eri asioista eri tavoilla eri aikoina. Vireystila ja kiinnostus vaihtelevat kaiken aikaa. Varmaa kuitenkin on, että jos kiinnostus ja vireys loppuvat kokonaan, tuloksia ei synny. (Peltonen 1985, 52.)

Motivaation puute estää oppimasta tietoja ja taitoja sekä kehittämästä sinnikkyyttä, jota tarvitaan elämässä ja opinnoissa menestymiseen (Ruggiero 1998, 3). Latomaan ym. (2000, 72) kyselyyn vastanneen opiskelijan kuvaus motivaatiostaan kuvaa hyvin vaihtelevia tunnelmia opiskelun eri vaiheista:

Alussa on aina innostunut kun kaikki on uutta. Sitten into hiipuu, kun opiskelu on rutiinia. Lopussa tulee uusi innostuminen, kun alkaa uskoa siihen, että pian valmistuu ja pääsee soveltamaan oppimaansa työelämään – oikeisiin tilanteisiin.

Motivoituneilla opiskelijoilla on monia erilaisia syitä opiskelulle. He haluavat esimerkiksi parantaa kognitiivisia kykyjään, tietää enemmän, tai hallita vaikeita ja monimutkaisia ongelmia. He tekevät parhaansa miellyttääkseen opettajiaan ja/tai vanhempiaan ja haluavat tulla palkituiksi jollakin tapaa. Tai sitten he saattavat tehdä töitä päämääränään joku ammatti. Voikin olettaa, että kaikilla opiskelijoilla on useampia motivaatiotekijöitä, ja kokonaismotivaatio muodostuu sisäisten ja ulkoisten tekijöiden yhteisvaikutuksesta. Useimmilla myös sisäisesti voimakkaasti motivoituneilla on ulkoisia motivaatiotekijöitä, toisille taas ulkoiset motivaatiotekijät ovat ainoita motivoijia. (Lens 2002, 23.)

Opiskelijoihin vetoavat motiivit voidaan Peltosen mukaan jakaa kolmeen pääryhmään:

- 1) Ekspressiiviset motiivit. Vetoavat tunteisiin ja viihtymiseen, liittyvät usein yhdessäoloon toisten opiskelijoiden kanssa.
- 2) Instrumentaaliset motiivit. Välineellinen arvo jonkin tavoitteen saavuttamiseksi.
- 3) Kehitysmotiivit. Itsensä kehittäminen hyötyä tavoittelematta.

Motiiviryhmät eivät ole toisensa poissulkevia tai vaihtoehtoisia. Paras tulos saatetaan saada, jos motivaatiota on tarjolla kaikista ryhmistä. (Peltonen 1985, 55.)

Asenne

Vaikka asenteita kutsutaankin toisinaan pitkän aikavälin motivaatioiksi, yleensä nämä käsitteet halutaan erottaa toisistaan (Peltonen 1985, 58). Suppeasti määriteltynä asenne on esimerkiksi Pettyn ja Cacioppon (1981) sekä Thurstonen (1967) mukaan johonkin kohteeseen liittyvä myönteinen tai kielteinen tunne (Helkama, Myllyniemi, Liebkind 1998, 188). Asenteet eivät kuitenkaan ole pelkkiä tunteita, sillä tunteita ei välttämättä tiedosteta tai ajatella. Asenteet ovat siis tiedostettuja ja myös tunteita pysyvämpiä, sillä ne eivät heilahtele laidasta laitaan tunteiden tavoin. Asenteet voitaisiinkin määritellä uskomusten pohjalta muodostuneiksi pysyviksi tunnereaktioiksi. (Ruggiero 1998, 11–13.)

Opiskelijoiden omat asenteet sivistymistä ja kouluttautumista kohtaan vaikuttavat merkittävästi opiskelukykyyn. Mikäli opiskelu koetaan pakolliseksi eikä se vastaa omia odotuksia, opiskelukyky heikentyy. Jos opiskelu ei vastaa lainkaan odotuksia, seurauksena voi olla esimerkiksi opiskelualan vaihto tai opintojen keskeyttäminen kokonaan. (Kurri 2006,

48.) Asenteet voivat näkyä tunnepitoisina toteamuksina ja ilmauksina ja asenteen vahvuus voi vaihdella sen mukaan, kuinka tärkeä kohde on yksilölle (Järvi 1997, 40–42). Tärkeimpiä työhön liittyviä asenteiden osa-alueita ovat Herzbergin ym. (1959) tutkimusten mukaan saavutus, tunnustus, itse työ, vastuu ja menestys. Jotkin osa-alueet ovat opiskelijalle vaikeasti hahmotettavia (Järvi 1997, 43).

2.4.3. Opiskelijoiden tavoitteet

Opiskelu on tavoitteellista toimintaa, jonka eteneminen ja tulokset riippuvat opiskelijan halusta eli motivaatiosta työskennellä tavoitteen eteen. Oleellista on, mitä ja kuinka vahvasti haluaa oppia. (Peltonen 1985, 52.) Opiskelu on Lensin (2002) mukaan lähes poikkeuksetta tulevaisuuteen suuntautunutta, ja korkeakouluopiskelijat ovat vahvasti motivoituneita ja pyrkivät tiettyyn ammattiin. Tulevaisuuden tavoitteet motivoivat opiskelijoita nykyhetken tehtäviin. Tehtävät toimivat välineinä, joilla tulevaisuuden tavoitteet saavutetaan ja pitkäaikaiset tavoitteet saavutetaan suorittamalla ensin alatavoitteet. (Lens 2002, 27–28.) Saavuttaakseen tulevaisuuden tavoitteensa opiskelija voi liittää sisäisen motivaationsa koskemaan muuten mielenkiinnottomia aiheita. (Lens 2002, 24,33.) Ainoastaan tähän hetkeen keskittyvät opiskelijat eivät välttämättä ole tietoisia tämän hetken toimiensa vaikutuksesta tulevaisuuteen, eivätkä siten jaksaa motivoitua liian kaukana tulevaisuudessa odottavista tavoitteista ja hyödyistä. (Creten, Lens & Simons 2002, 37.) Onkin todettu, että henkilöt, joilla on pitkäaikaisia tavoitteita, työskentelevät kovemmin tavoitteidensa eteen ja saavat enemmän tyydytystä nykyhetken tehtävistä (Lens 2002, 28).

Opiskelijoilta odotetaan oppimista ja suorittamista, joiden tavoitteita voidaan nimittää oppimis- ja suorittamistavoitteiksi. Oppimisen tavoitteena on lisätä tietoa, ymmärtää paremmin ja hallita vaikeampia asioita. Tentin tekemisessä on kyse suorittamisesta, akateemisen menestyksen saavuttamisesta. (Lens 2002, 31.) Näiden lyhytaikaisten tavoitteiden lisäksi opiskelijoilla on, kuten aiemmin mainittu, tarpeellista olla myös pidemmän tähtäimen suunnitelmia. Tutkimuksissaan Pintrich (1994) on selvittänyt, että opiskelijoilla on kymmenen toisiinsa liittyvää tavoitetta, jotka ovat toiminnan taustalla. Nämä tavoitteet ovat:

1. henkilökohtainen hyvinvointi (esim. saavuttaa onnellinen elämänsen)

2. sosiaalinen auttaminen (esim. tehdä työtä toisten auttamiseksi)
3. koulutus (esim. suorittaa maisterin tutkinto)
4. uskonto (esim. auttaa toisia kehittymään uskossaan)
5. perhe (esim. päästä naimisiin)
6. työ (esim. saada työ, jossa todella viihtyy)
7. materiaalinen rikkaus ja hyväksyntä (esim. olla rikas)
8. fyysinen mukavuus (esim. omistaa asunto)
9. ystävyys (esim. saada uusia ystäviä)
10. matkustaminen ja seikkailu (esim. matkustaa vieraisiin maihin). (Pintrich 1994, 141–142)

3. Kyselytutkimus

3.1. Kyselytutkimuksen taustaa

Pro gradu -tutkielmassani halusin selvittää kyselytutkimuksen avulla käännöstieteen (englanti, venäjä, saksa) pääaineopintonsa keskeyttäneiden henkilöiden mielipiteitä ja ennakkotietoja käännöstieteen opinnoista sekä heidän mielikuviaan alasta ja ammatista. Lopullinen päämäärä oli syiden löytäminen opintojen keskeyttämiselle. Perusjoukkoon kuuluvat kaikki ne, jotka ovat lukeneet Tampereen yliopistossa pääaineenaan käännöstiedettä, mutta sittemmin joko vaihtaneet pääainetta, keskeyttäneet opinnot Tampereen yliopistossa kokonaan, tai joiden opinnot ovat viivästyneet selvästi (ei opintosuorituksia käännöstieteestä kolmeen vuoteen). Perusjoukon koko tai rakenne (esimerkiksi sukupuolijakauma) ei ole tiedossa. Vastaajien yhteystiedot sain Tampereen yliopiston rekisteristä. Perusjoukkoa rajasi luvanvaraisuus: rekisteristä annettiin vain niiden ehdot täyttävien henkilöiden tiedot, jotka olivat antaneet luvan tietojensa luovuttamiseen.

Kaiken kaikkiaan sain 266 henkilön tiedot, mistä muodostui tutkimukseni kannalta olennainen osajoukko. Koska kysely toteutettiin E-lomakkeena, vastaajiksi valikoituvat ne, joilla on käytössään sähköposti ja Internet, ja joiden osoitteen sain selvitettyä joko suoraan rekisteritiedoista tai vastaajalle soittamalla ja kysymällä. Sähköposti välineenä ei mielestäni merkittävästi rajaa joukkoa, vaan likipitään kaikilla on mahdollisuus käyttää sitä esimerkiksi työpaikalla, oppilaitoksessa, kirjastossa tai kotona. Kysely lähti yhteensä 192 henkilölle, eli otantasuhde osajoukosta oli 72 %. 103 henkilöä vastasi. Yli 100 vastaajaa oli riittävä määrä, jotta osajoukkojen (esimerkiksi eri pääaineet) vastauksista voitiin tehdä jonkinasteisia yleistyksiä. Vastausprosentiksi tuli näin lähetettyjen lomakkeiden määrään suhteutettuna 53,6, mitä voidaan pitää hyvänä. Henkilökohtaisen kontaktin on todettu nostavan vastausprosenttia, joten ehkä se, että soitin ja kysyin osoitetta, valmisti osaa vastaajista kyselyä varten. Osaltaan vastaajajoukkoa saattoi vielä karsia saatekirje: siinä kehotin vastaamaan kyselyyn vain, mikäli henkilö itse katsoi opintojensa keskeytyneen.

Valitsin tiedonkeruumenetelmäksi strukturoidun kyselytutkimuksen, koska sen avulla saa

kerättyä suhteellisen vähällä vaivalla laajan aineiston, josta pystyy tutkimaan ilmiöiden yleisyyttä, niiden välisiä eroja sekä riippuvuussuhteita (Heikkilä 2004). Kynnys vastata on myös pienempi, koska kysymykset ovat valmiiksi strukturoituja ja vastaaminen on helppoa ja nopeaa. Lisäksi lomakkeen toteutus E-lomakkeena tekee vastaamisesta ja lähettämisestä maksutonta ja mahdollisimman helppoa, ja lisäksi on mahdollista estää virheet vastaustekniikassa (esimerkiksi käsketään valita yksi vaihtoehto, mutta vastaaja valitsee useamman). Lomakkeen ja kysymysten muotoilussa käytin apunani mm.

Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston menetelmäopetuksen tietovarantoa (www-lähde).

Kysely pohjautuu teoriassani esiteltyihin aiempiin tutkimuksiin ja selvityksiin siitä, minkä tekijöiden on todettu hidastavan tai edistävän opintojen etenemistä, ja mitä opiskelijat ovat aiemmin olleet mieltä Tampereen yliopiston käännöstieteen laitoksesta ja opinnoista.

3.2. Tutkimuksen toteutus ja vastausten käsittely

Lähetin kysely sähköpostitse 2.11.2007. Vastausaikaa annoin kaksi viikkoa, eli 16.11.2007 asti. Muistutusviestin lähetin kolmea päivää ennen määräajan päättymistä. Muotoilin E-lomakkeen niin, että kaikkiin kysymyksiin täytyi vastata. Ainoa poikkeus oli opintoviikkojen määrä opintojen keskeytyessä, sillä sitä on vaikea muistaa varsinkin vuosien jälkeen. Pakottamalla vastaamaan menetin ehkä osan vastaajista, mutta toisaalta saamani vastaukset ovat puutteettomia ja helposti vertailtavissa ja analysoitavissa.

Vastauksia käsittelin osittain sekä E-lomakkeen omalla ohjelmalla että taulukkolaskentaohjelma Exceliin liittyvällä Tixelillä. Apua tietojen käsittelyyn sain Tampereen yliopiston matematiikan ja tilastotieteen laitoksen tilastotieteen assistentti Jyrki Ollikaiselta.

Ristiintaulukoin mielipide- ym. kysymyksiä taustatietojen kanssa ja myös keskenään löytääkseni mielipiteisiin vaikuttavia tekijöitä. Esimerkiksi ikää ja sukupuolta kiinnostavampia taustavaikuttajia ovat mielestäni muun muassa opintojen määrä käännöstieteen opintojen keskeytymisajankohtana, opintojen aloitusajankohta sekä pääaine (käännöstiede englanti, saksa tai venäjä).

Ristiintaulukointeja varten yhdistelin joitakin luokkia, jotta saisin luotettavia vastauksia. Esimerkiksi merkitsevyystestien edellytykset eivät olisi monessakaan kohtaa täyttyneet, mikäli en olisi tehnyt uudelleenluokitteluita. Likert-asteikolliset viisiportaiset (täysin samaa mieltä – melko samaa mieltä – en samaa enkä eri mieltä – melko eri mieltä – täysin eri mieltä) vastaukset luokittelin uudestaan kolmeksi luokaksi, niin että ”täysin samaa mieltä” ja ”melko samaa mieltä” yhdistyivät ”samaa mieltä” -luokaksi, samoin kuin ”täysin eri mieltä” ja ”melko eri mieltä” yhdistyivät ”eri mieltä” -luokaksi. Toisessa kohdassa olleet neljä vaihtoehtoa (vaikutti paljon – vaikutti kohtalaisesti – vaikutti vain vähän – ei vaikuttanut lainkaan) supistuivat kolmeen vaihtoehtoon niin, että keskimmäisistä tuli luokka ”vaikutti jonkin verran” ääripäiden pysyessä ennallaan. Kertaan uudelleenluokittelun asianomaisen kysymyksen kohdalla.

Tilastollisen merkitsevyyden toteamiseksi tein ristiintaulukoinneille khiin neliö -testin. Testi osoittaa, ovatko tulokset sattumaa vai vaikuttavatko ristiintaulukoidut asiat toisiinsa. Khiin neliö -testissä asetetaan aluksi kaksi hypoteesia: nollahypoteesi ja tutkimushypoteesi, joista toinen on välttämättä aina tosi. Nollahypoteesi olettaa yksinkertaisesti, että asioilla ei ole vaikutusta toisiinsa. Testistä saatava p-arvo kertoo, kuinka suurella todennäköisyydellä nollahypoteesi jää voimaan. Mitä suurempi p-arvo on, sitä vähemmän syytä on hylätä nollahypoteesi, eli sitä varmemmin voidaan sanoa, että taustamuuttuja (esimerkiksi pääaine) ei vaikuta vastauksiin. Rajaksi määrittelin yleisesti tilastollisen merkitsevyyden rajana pidettyä 5 %, jolloin p-arvo on 0,05. Jotta testin voisi tehdä, alle 5 frekvenssien määrä tulisi olla alle 20 %. Kaikki rajat ovat kuitenkin joustavia, joten mikäli p-arvo on esimerkiksi hieman yli 5 %, tuloksesta voi silti päätellä jotain suuntaa-antavaa. (Ollikainen 2008.)

Kerron ristiintaulukointien tuloksia vain, mikäli edellytykset testin teolle ovat olleet, ja mikäli testin tulos on mielestäni mielenkiintoinen. Keskeyttämisestä puhuessani tarkoitan käännettieteen opintojen keskeytymistä.

3.3. Kyselyn tuloksia

Kyselyn tuloksissa esittelen myös suoria lainauksia vastaajien antamista kommentteista, joita pystyi antamaan kyselyn eri osissa. Lainaukset on sisennetty ja merkitty kursiivilla. Joissakin

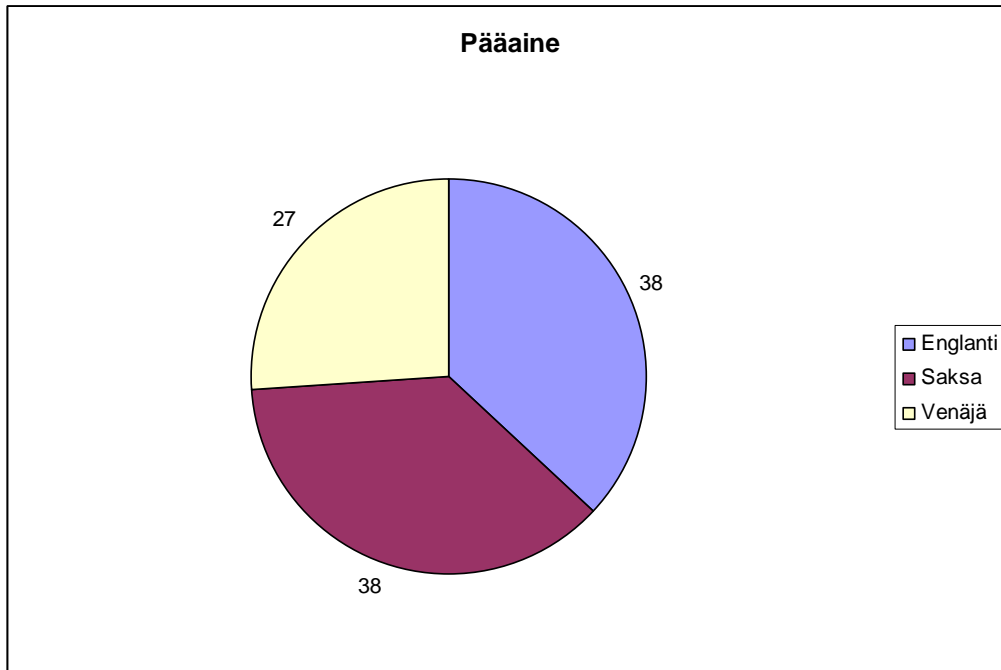
kohtaa olen korjannut kirjoitusvirheitä tai esittänyt lyhennetyn version lainauksesta. Lomakkeen viimeisenä kohtana oli mahdollisuus kommentoida vapaasti esimerkiksi opiskelua, laitosta tai tutkimusta. Nämä kommentit ovat tutkimuksen lopussa liitteenä sellaisenaan, jotta esimerkiksi terveiset ja kiitokset opettajille menevät perille.

3.3.1. Vastajien taustatiedot

Taustatiedoissa kysyin monenlaisia asioita, joilla mielestäni saattoi olla vaikutusta mielipiteisiin käänntieteen opinnoista. Näitä muuttujia käytin ristiintaulukointien pohjana löytääkseni taustalla vaikuttavia tekijöitä. Ristiintaulukoin kaikki myöhemmät kysymykset taustatekijöiden kanssa, taustatekijöitä keskenään sekä myös muita kysymyksiä keskenään. Kaiken kaikkiaan ristiintaulukoin kaikkia mahdollisia tekijöitä, jotka mielestäni saattoivat vaikuttaa toisiinsa. Raportissani olen ilmoittanut ne taulukointien tulokset, joissa edellytykset ristiintaulukoinneille täyttyivät ja joissa tulos oli tilastollisesti merkitsevä. Joissakin kohtaa ilmoitin myös mielenkiintoisiksi katsomani rajatapaukset.

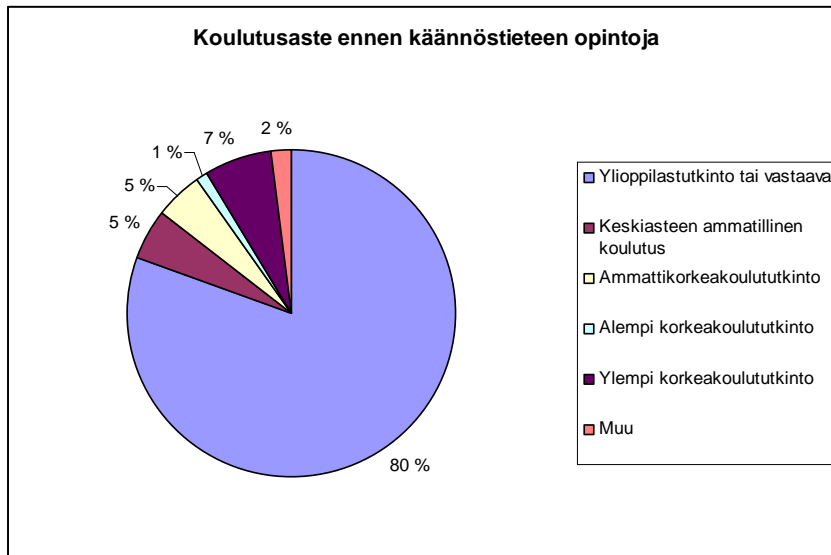
Kyselyyn vastasi 103 henkilöä. Vastajista 87 (85 %) oli naisia ja 15 (15 %) miehiä. Naisia oli siis selvä enemmistö, mikä ei ole yllätys ajatellen käänntieteen opiskelijoiden sukupuolijakaumaa: ehdottomasti suurin osa on naisia. Sukupuolella näytti ristiintaulukointien perusteella olevan vain vähän vaikutusta vastauksiin.

Pääaine ennen keskeyttämistä oli yksi mielenkiintoisimpia taustatekijöitä, ja se näyttikin olevan suhteellisen tärkeä vaikuttaja muihin taustatekijöihin verrattuna. Käänntiede (englanti) oli pääaineena 38 vastaajalla, käänntiede (saksa) samoin 38 vastaajalla ja käänntiede (venäjä) 27 vastaajalla. Yksinkertaisuuden ja lauseiden muotoilun vuoksi viittaan jatkossa eri pääaineiden opiskelijoihin englannin, saksan ja venäjän opiskelijoina.

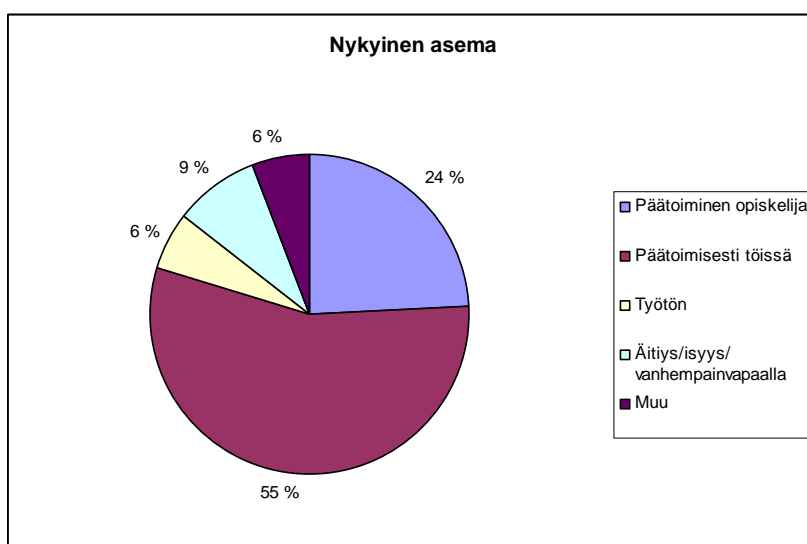
Kuva 1. Vastaajien pääaineet.

Suurin osa vastaajista (80 %) ilmoitti koulutustaustakseen ennen käänntieteen opintoja ylioppilastutkinnon ja seitsemän henkilöä ylemmän korkeakoulututkinnon, jossa oletettavasti on myös ylioppilastutkinto pohjalla. Viidellä henkilöllä oli puolestaan keskiasteen ammatillinen tutkinto sekä viidellä ammattikorkeakoulututkinto. Ristiintaulukointeja varten luokittelin vastaukset kahteen luokkaan, joista toisessa ovat pelkästään ylioppilastutkinnon suorittaneet ja toisessa muut. Kiinnostava jaottelu olisi ollut myös sellainen, jossa yhtenä luokkana olisivat olleet ylemmän tai alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet, eli sellaiset henkilöt, joilla on jo ollut kokemusta yliopisto-opiskelusta. Ristiintaulukointeja ei tällaisella jaottelulla voitu kuitenkaan tehdä, koska ryhmien osajoukot jäivät liian pieniksi. Koulutusasteella ennen käänntieteen opintoja ei ollut merkittävää vaikutusta vastauksiin.

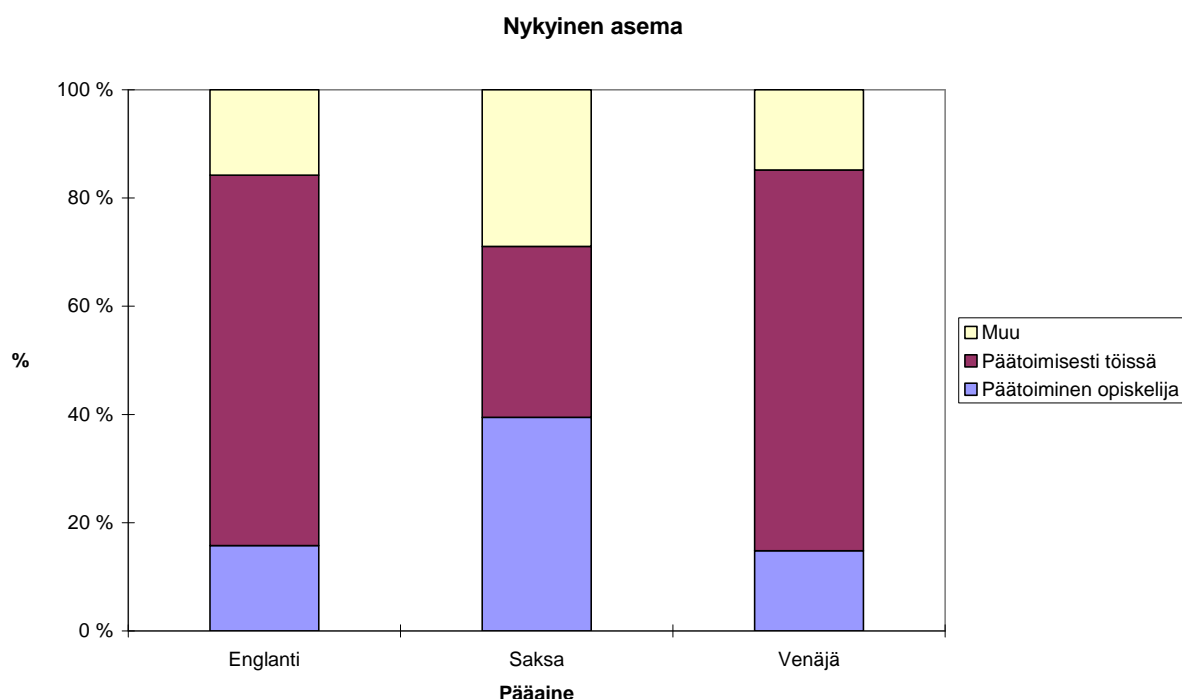
Kuva 2. Koulutusaste.

Kiinnostavaa oli tietää, mikä vastaajien vastaushetken (myöhemmin ”nykyinen asema”) tilanne elämässä oli. Runsa puolet (55 %) ilmoitti olevansa päätoimisesti töissä. Vajaa neljännes (24 %) oli päätoimisia opiskelijoita. Äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaalla oli vajaa kymmenes (9 %). Työttöminä oli 6 henkilöä. Ristiintaulukointeja varten luokittelin vastaukset uudestaan kolmeen luokkaan: päätoimiset opiskelijat, päätoimisesti töissä olevat sekä muut. Vastaushetken asemalla ei ollut merkittävää vaikutusta vastauksiin.

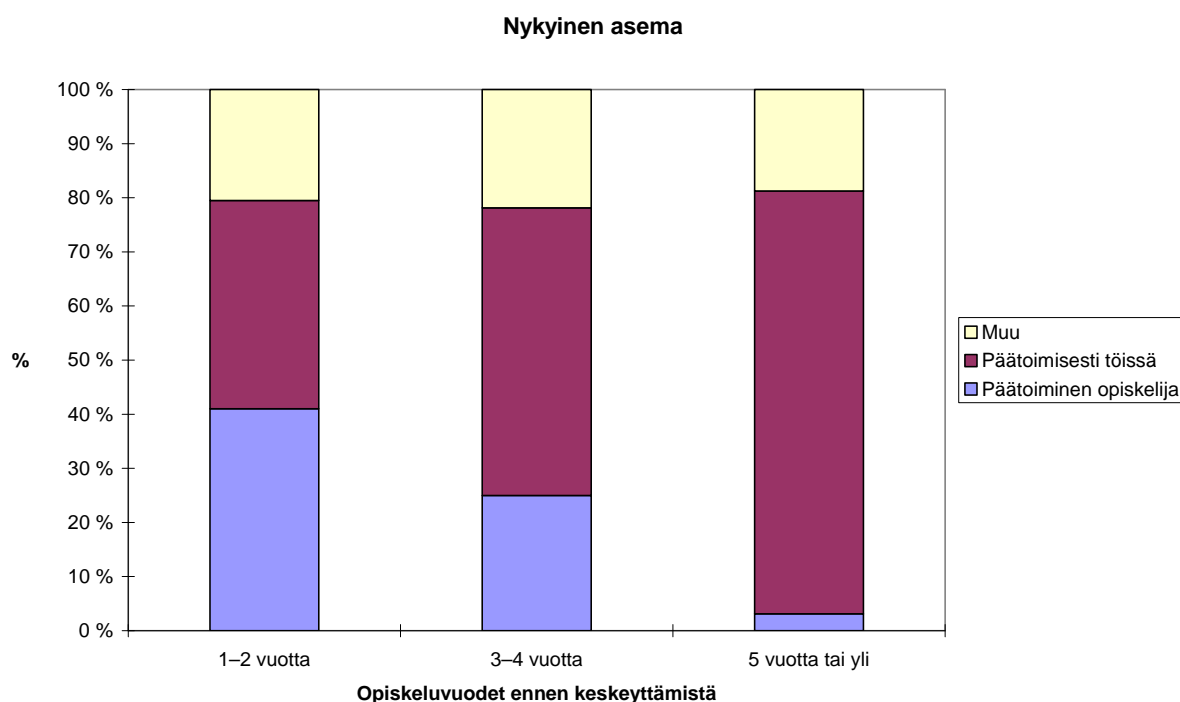
Kuva 3. Nykyinen asema.

Ristiintaulukoitaessa pääaineen kanssa löytyi selviä eroja: kuvassa 4 näkyy, kuinka saksan opiskelijoista suurin osa (39 %) oli edelleen päätoimisesti opiskelijoita, kun taas englannin opiskelijoista selvästi suurin osa (68 %) oli päätoimisesti töissä, samoin kuin suurin osa (70 %) venäjän opiskelijoista. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,007$), joten pääaineella oli vaikutusta vastaajien nykyiseen asemaan. Kuvasta nähdään myös, kuinka saksanopiskelijoista selvästi vähäisin osuus verrattuna muihin on päätoimisesti töissä. Nämä vastaukset eivät kuitenkaan kerro, ovatko vastaajat käännöstieteen vai muun alan töissä.

Kuva 4. Nykyinen asema pääaineen mukaan.

Pääaineen lisäksi myös opiskeluvuosilla oli merkitystä nykyiseen asemaan. Kuten kuva 5 näyttää, mitä enemmän opiskeluvuosia vastaajalle oli kertynyt ennen keskeyttämistä, sitä todennäköisemmin hän oli päätoimisesti töissä. Kun 1–2 vuotta opiskelleista 38 % oli päätoimisesti töissä, yli 5 vuotta opiskelleilla luku oli jopa 78 %. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,004$). Tämän voi tulkita niin, että enemmän opiskelleilla oli enemmän valmiuksia työelämään, ja näin työnsaanti on ollut helpompaa. Kuvasta näkee myös selvästi, kuinka pieni osuus yli 4 vuotta opiskelleista oli vastaushetkellä opiskelijoita.

Kuva 5. Opiskeluvuosien vaikutus nykyiseen asemaan.

Ehdottomalle enemmistölle (85 %) käännöstiede oli ensisijainen valinta yliopistoon pyrittäessä. Muilla taustatekijöillä, kuten pääaineella, ei ollut vaikutusta tämän kohdan vastauksiin. Tämän perusteella voidaan siis sanoa, että kuhunkin pääaineeseen haettiin yhtä lailla innokkaasti.

Vuosilukuja kysyin kolmessa kohtaa: hyväksymisvuosi käännöstieteeseen, käännöstieteen opintojen aloitusvuosi ja syntymävuosi. Hyväksymisvuoden ja aloitusvuoden erotuksesta saatiin selville, että suurin osa vastaajista (94 %) oli aloittanut opintonsa heti hyväksymisen jälkeen. Vain kuusi henkilöä oli viivytttänyt opintojen alkua, heistä viisi yhden vuoden ja yksi kuusi vuotta. Ristiintaulukointeja varten luokittelin opintojen aloitusvuoden kahteen luokkaan: ennen vuotta 1996 aloittaneet ja vuonna 1996 tai sen jälkeen aloittaneet. Rajan valitsin niin, että myöhemmin aloittaneet ovat aloittaneet noin vuosikymmenen sisään ja aiemmin aloittaneet sitä ennen. Lisäksi katsoin vastaajamääriä niin, että kumpaankin ryhmään tuli riittävästi vastaajia. Tarkoituksena oli selvittää, eroavatko aiemmin ja myöhemmin aloittaneiden vastaukset toisistaan. Kävi ilmi, että tällä taustatekijällä ei ollut kovin suurta vaikutusta vastauksiin.

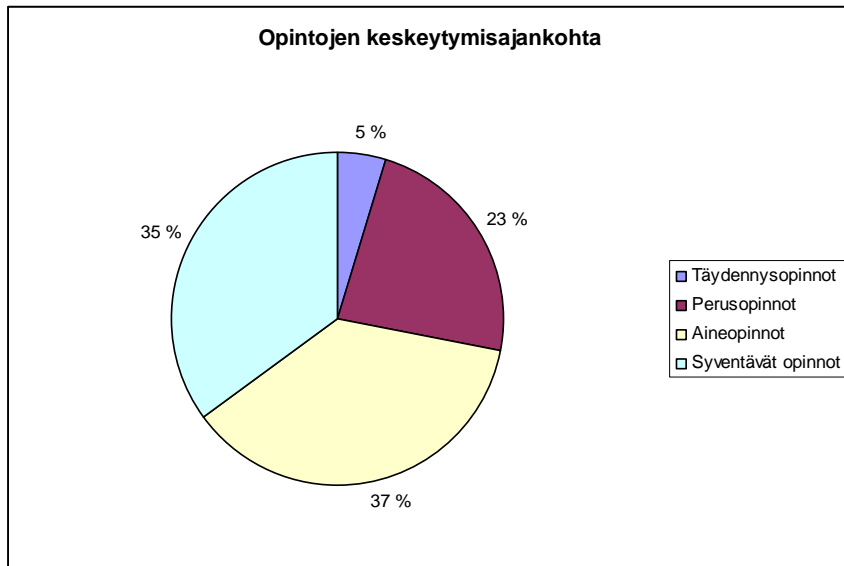
Opintojen aloitusvuodesta ja syntymävuodesta laskin iän opintojen aloitusajankohtana. Keskimäärin opinnot aloitettiin 22,4-vuotiaana, mediaani eli yleisin ikä oli 20 vuotta. Yli puolet vastaajista (53 %) oli korkeintaan 20-vuotiaita ja kaksi kolmannesta (67 %) korkeintaan 21-vuotiaita. Ristiintaulukointeja varten luokittelin iät seuraavasti: 18–20, 21–25 ja 26-.

Kysyin myös opintoviikkojen määrää. Hajonta ja vastaajien epävarmuus kommenttien perusteella olivat kuitenkin niin suurta, että katsoin parhaaksi jättää tulokset käsittelemättä.

15 % vastaajista harkitsi jo etukäteen vaihtavansa pääainetta. Näillä henkilöillä käänntieteen opinnot saattoivat olla vain sisäänpääsykeino yliopistoon. Ristiintaulukoinnit osoittivat, että esimerkiksi pääaineella tai aloitusvuodella ei ollut vaikutusta vaihtamisen suunnitteluun.

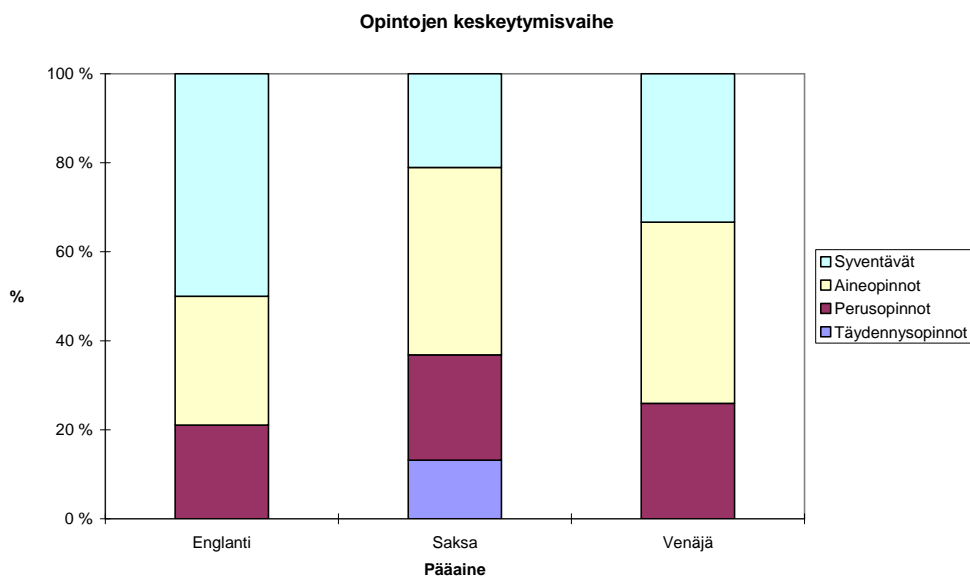
Suurin osa (90 %) vastaajista pääsi lukemaan käänntiedettä jo ensimmäisellä yrittämällä. Yhdeksän henkilöä oli pyrkinyt kaksi kertaa, ja yhdellä vastaus oli 0. Kukaan ei ollut hakenut useammin kuin kaksi kertaa. Aloitusvuodella tai pääaineella ei ollut vaikutusta vastauksiin.

5 henkilöä vastasi opintojen keskeytyneet jo täydennysopintojen aikana. Täydennysopinnot koskevat vain saksan opiskelijoita, joita nämä henkilöt olivatkin. Loput vastaukset jakaantuivat eri vaiheiden suhteen seuraavasti: Perusopintojen aikana opinnot keskeytyivät vajaalla neljänneksellä (23 %), aineopintojen aikana runsaalla kolmanneksella (37 %) ja syventävien opintojen aikana samoin runsaalla kolmanneksella (35 %). Aineopinnot ovat omien kokemusteni perusteella työläs vaihe, koska silloin on paljon kursseja suoritettavana ja vaikeita päätöksiä (esim. suuntautumisvaihtoehdon valinta) tehtävänä. Syventävien opintojen keskeyttämisprosenttia selittävät mahdollisesti gradun viivästyminen sekä työelämään siirtyminen.

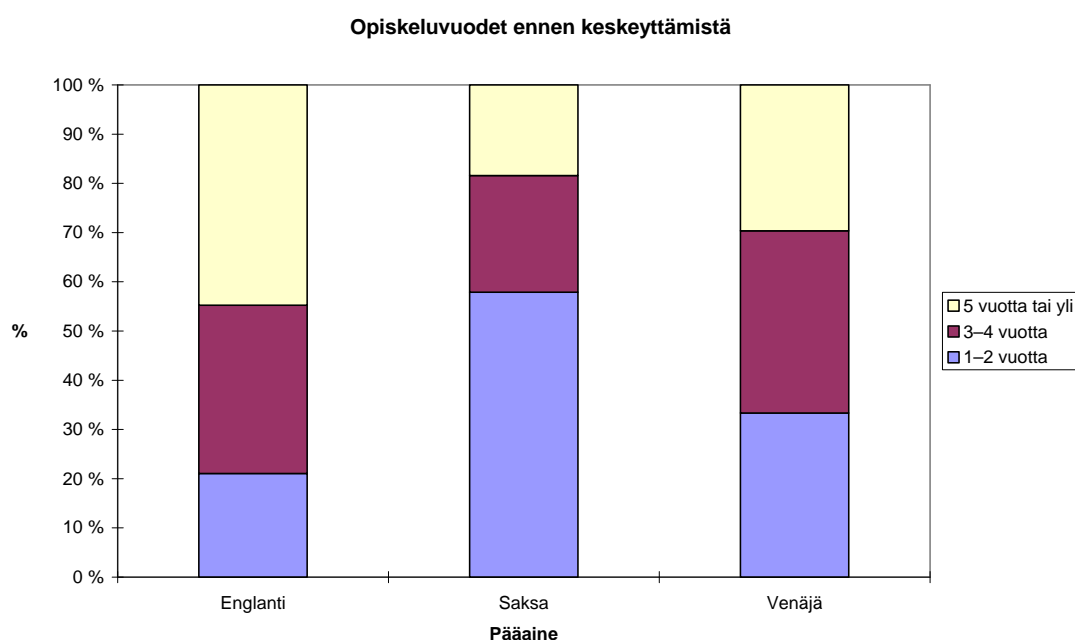
Kuva 6. Opintojen keskeytymisajankohta.

Englannin opiskelijoista tasan puolet (50 %) arvioi opintojensa keskeytyneen syventävien opintojen aikana, kun venäjän opiskelijoista suurin osa (41 %) keskeytti aineopintojen aikana, kuten myös saksan opiskelijoista (42 %). Englannin opiskelijat ovat siis päässeet pisimmälle opinnoissaan. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,026$), mikäli otetaan huomioon, että $fr.<5=25\%$. Pääaineella voi toisin sanoen olla merkitystä sen suhteen, kuinka pitkälle vastaaja on päässyt opinnoissaan ennen keskeytymistä.

Kuva 7. Pääaineen vaikutus keskeytymisajankohtaan.

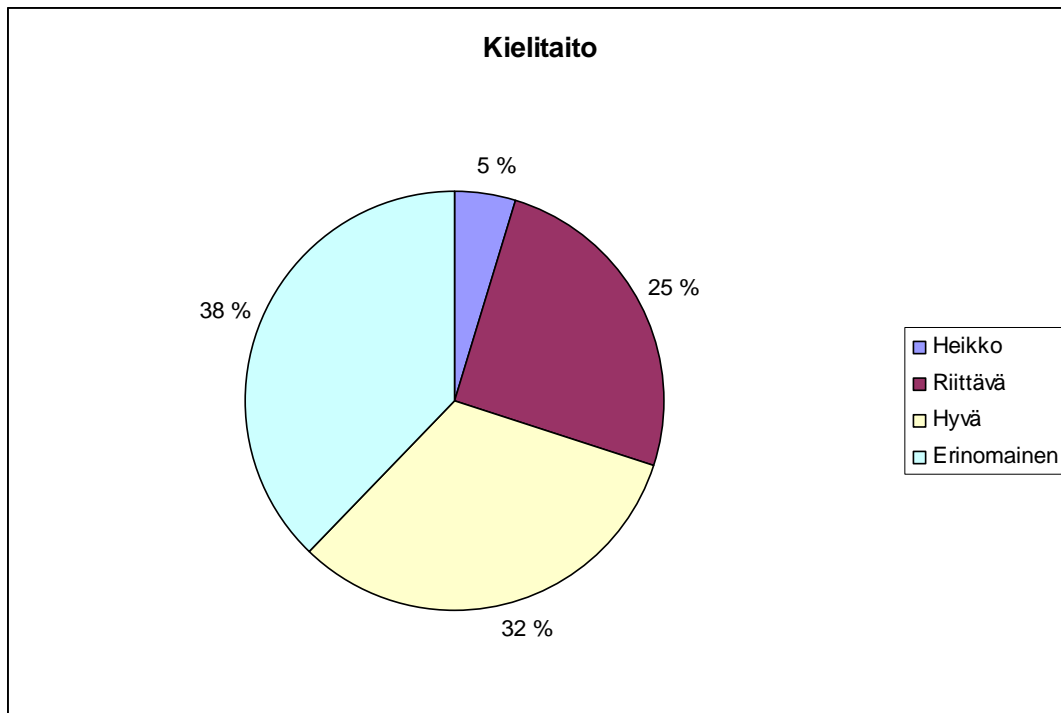
Kysyin myös opintojen määrää vuosina. Muokkasin vastauksia niin, että pyörustin välimuodot (esim. 1,5 tai 1–2) seuraavaan täyteen vuoteen tai isompaan päin ja luokittelin määrät ristiintaulukointeja varten uudelleen seuraavasti: 1–2 vuotta (alkutaipaleella), 3–4 vuotta (edistyneemmät, aineopinnot) ja 5 tai yli (syventävät, graduvaihe). Myös tämän perusteella näyttäisi, että englannin opiskelijat pääsivät opinnoissaan pisimmälle. Heistä 45 % oli opiskellut vähintään 5 vuotta, kun saksan opiskelijoista suurin osa (58 %) lopetti jo ensimmäisen kahden vuoden aikana. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,015$), joten pääaine vaikutti siihen, kuinka kauan vastaajat olivat opiskelleet ennen opintojen keskeyttämistä.

Kuva 8. Pääaineen vaikutus opintovuosiin.

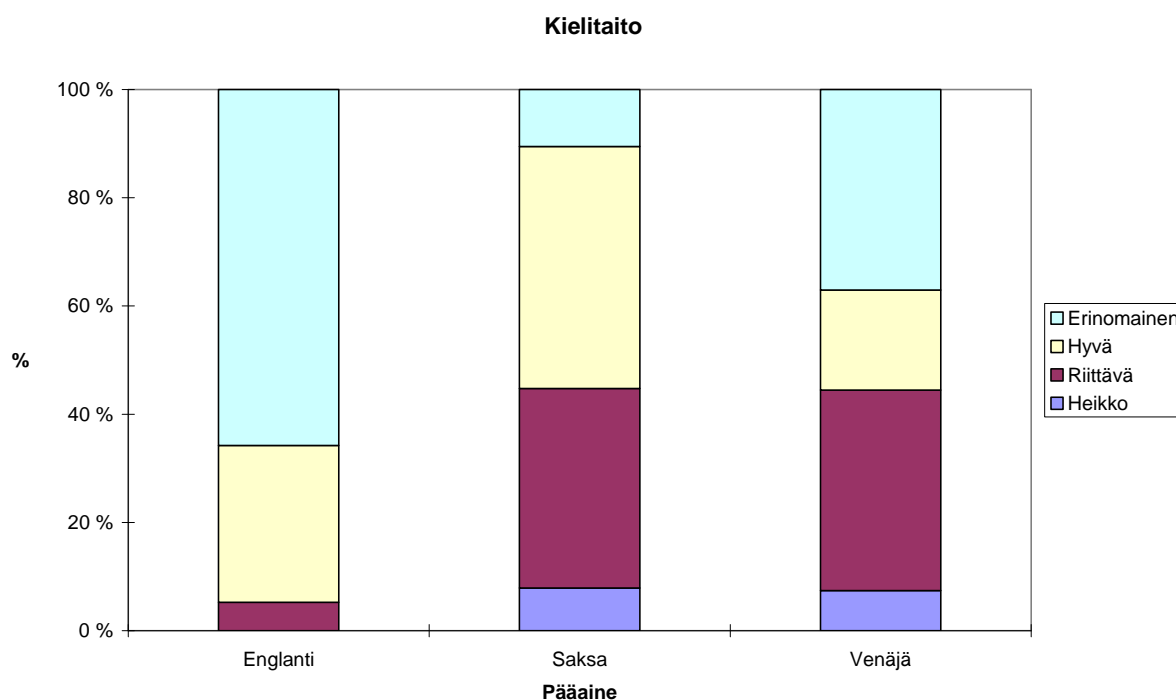
Yksi mielenkiintoisimmista taustatekijöistä oli mielestäni koettu kielitaito pääaineessa opintojen alussa. Tällä ei kuitenkaan ollut niin suurta vaikutusta vastauksiin, kun oletin. Jopa 38 % vastaajista katsoi kielitaitonsa olleen erinomainen opintojen alussa. Joillakin tosin voi opiskeltu B-työkieli ollakin äidinkieli (esim. venäjän opiskelijoilla), mikä selittää osaltaan erinomaisen kielitaidon. Vajaa kolmannes (32 %) piti kielitaitoaan hyvänä ja vajaa neljännes (24 %) riittävänä. 5 % piti kielitaitoaan heikkona. Myöhempiä ristiintaulukointeja varten luokittelin neljä luokkaa uudelleen kolmeksi luokaksi: erinomainen, hyvä ja heikko. Yhdistin

kaksi keskimmäistä luokkaa (hyvä ja riittävä) samaksi luokaksi.

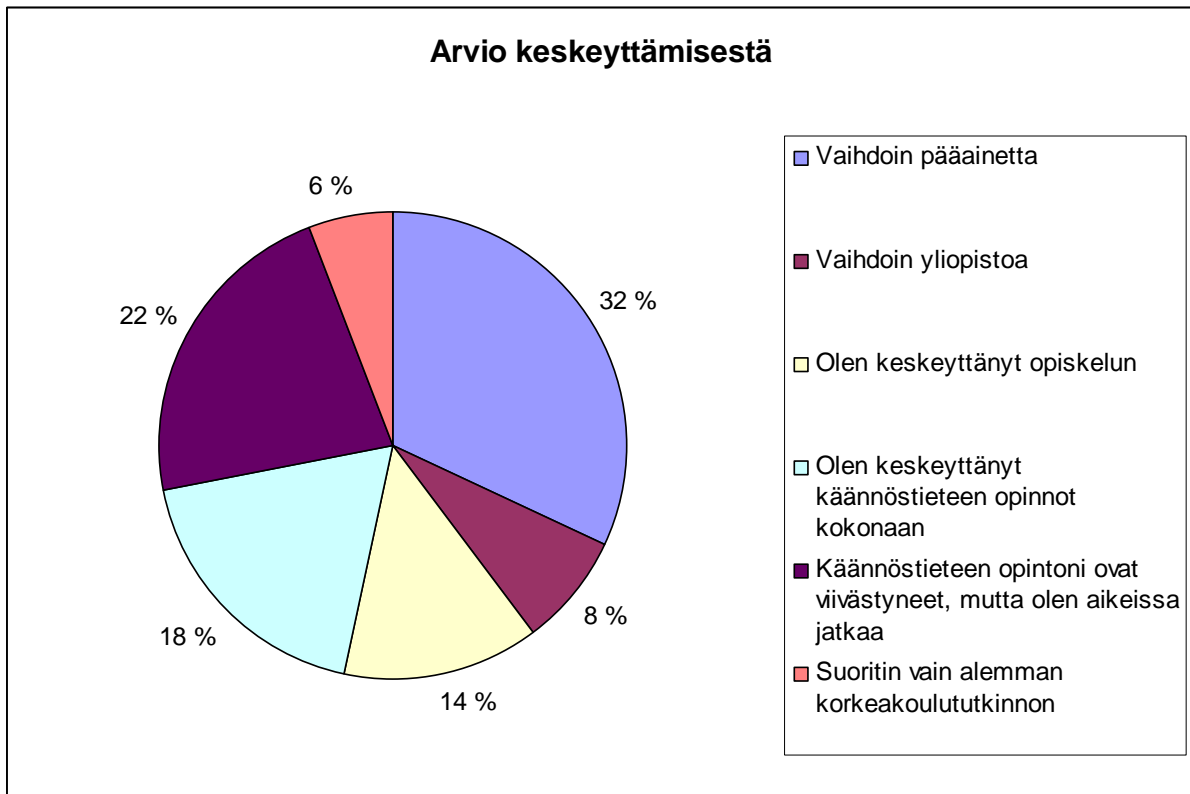
Kuva 9. Kielitaito pääaineessa.

Pääaineen kanssa ristiintaulukoitaessa käytin alkuperäisiä luokkia, koska taulukoinnin edellytykset täyttyivät niinkin. Parhaimmaksi kielitaitonsa arvioivat englannin opiskelijat. Heistä noin kaksi kolmannesta (66 %) piti sitä erinomaisena, kun venäjän opiskelijoista sitä mieltä oli 37 % ja saksan opiskelijoista ainoastaan 11 %. Suurin osa (45 %) saksan opiskelijoista piti kielitaitoaan riittävänä, joka oli toiseksi huonoin vaihtoehto. Testi oli tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p=0$), joten pääaine vaikutti selvästi vastaajien mielipiteisiin kielitaidostaan. Englannin kielen vahva asema näkyy vastauksissa. Englannin kielelle on helpompi saada hyvä pohja: Useimmille se on ensimmäinen vieras kieli, joten sitä on opiskeltu eniten, ja se on myös vieras kieli, jota mediassa kuulee eniten. Venäjän opiskelijoiden vastauksiin taas vaikuttaa varmaankin se, kuten jo aiemmin mainittua, että osalla venäjä on äidinkieli ja suomi B-työkieli.

Kuva 10. Kielitaidon kokeminen pääaineen perusteella.

Pyysin myös vastaajia arviomaan oman asemansa opiskelujen ja keskeyttämisen suhteen. Vastausvaihtoehdot olivat: ”vaihdoin pääainetta (ei enää käänöstiede)”, ”vaihdoin yliopistoa (ei enää Tampere)”, ”olen keskeyttänyt opiskelun”, ”olen keskeyttänyt käänöstieteen opinnot kokonaan”, ”käänöstieteen opintoni ovat viivästyneet, mutta olen aikeissa jatkaa”, ”suoritin vain alemman korkeakoulututkinnon”. Vastausvaihtoehdoissa oli osittaista päällekkäisyyttä, mutta vastaajan tuli kuitenkin valita mielestään osuvin vaihtoehto. Noin kolmasosa (32 %) vastaajista oli vaihtanut pääainetta. Runsas viidennes (22 %) oli sitä mieltä, että opinnot ovat vain viivästyneet ja aikoo jatkaa opintojaan vielä. 18 % ilmoitti keskeyttäneensä käänöstieteen opinnot kokonaan. Olisi kiinnostavaa tietää, vaikuttivatko eri tekijät (esimerkiksi pääaine tai hakusyyt) tämän kohdan vastauksiin, mutta valitettavasti ristiintaulukointien ehdot eivät täyty suuren vaihtoehtomäärän takia, eikä luokkia voi luontevasti yhdistellä. Ristiintaulukoinneista ei siis voida tehdä mitään päätelmiä.

Kuva 11. Arvio keskeyttämisestä.

3.3.2. Tekijöitä käännöstieteen valinnan taustalla

Halusin selvittää, kuinka paljon erilaiset tekijät vaikuttivat siihen, että vastaajat olivat alun perin valinneet käännöstieteen pääaineekseen. Tämä liittyy vastaajien ennakoosenteeseen opintoja kohtaan. Mikäli tärkeimmälle sijalle nousevat esimerkiksi yliopiston sijainti Tampereella tai halu suorittaa yliopistotutkinto, motivaatio käännöstieteen opintoja kohtaan ei vaikuta kovin suurelta. Käännöstieteen opinnot eivät kuitenkaan ole se nopein tapa suorittaa maisterin tutkintoa, sillä läsnäolovaatimukset ovat kovemmat kuin esimerkiksi joissakin yhteiskuntatieteellisissä aineissa.

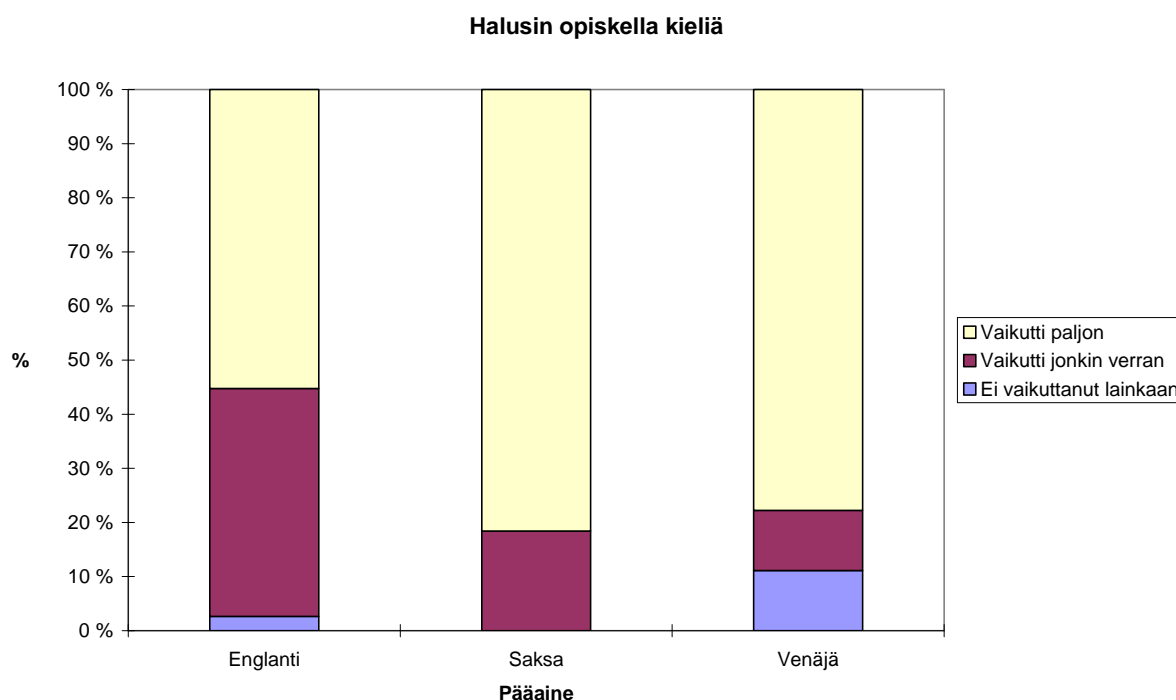
Alun perin käytössä oli neljä luokkaa (vaikutti paljon – vaikutti kohtalaisesti – vaikutti vain vähän – ei vaikuttanut lainkaan), mutta ristiintaulukoinneissa vain kolme (vaikutti paljon – vaikutti jonkin verran – ei vaikuttanut lainkaan). Kaksi keskimmäistä luokkaa on siis yhdistetty yhdeksi luokaksi.

	Vaikutti paljon	Vaikutti kohtalaisesti	Vaikutti vain vähän	Ei vaikuttanut lainkaan
Halusin opiskella kieliä	71%	18%	8%	3%
Käännöstiede kiinnosti alana	51%	36%	11%	2%
Minulla oli käännöstieteen alalle sopivia kykyjä	49%	39%	10%	2%
Halusin suorittaa yliopistotutkinnon	48%	26%	19%	7%
Halusin opiskella Tampereella	47%	24%	17%	12%
Halusin kääntäjän tai tulkin ammattiin	46%	29%	18%	7%
Muu syy	28%	5%	8%	59%
Koulutuspaikka oli helppo saada	23%	32%	21%	24%
Työtilanne alalla vaikutti hyvältä	8%	17%	42%	33%
Käännöstieteen opintoja suositeltiin minulle	4%	15%	21%	60%

Taulukko 1. Yhteenveto hakusyistä.

Taulukossa 1 syyt on järjestetty ”vaikutti paljon” -vaihtoehdon yleisyyden mukaan, eli ylimpänä on syy, joka sai suurimman osuuden ”vaikutti paljon” -vastauksista. Esittelen tulokset tämän järjestyksen mukaan.

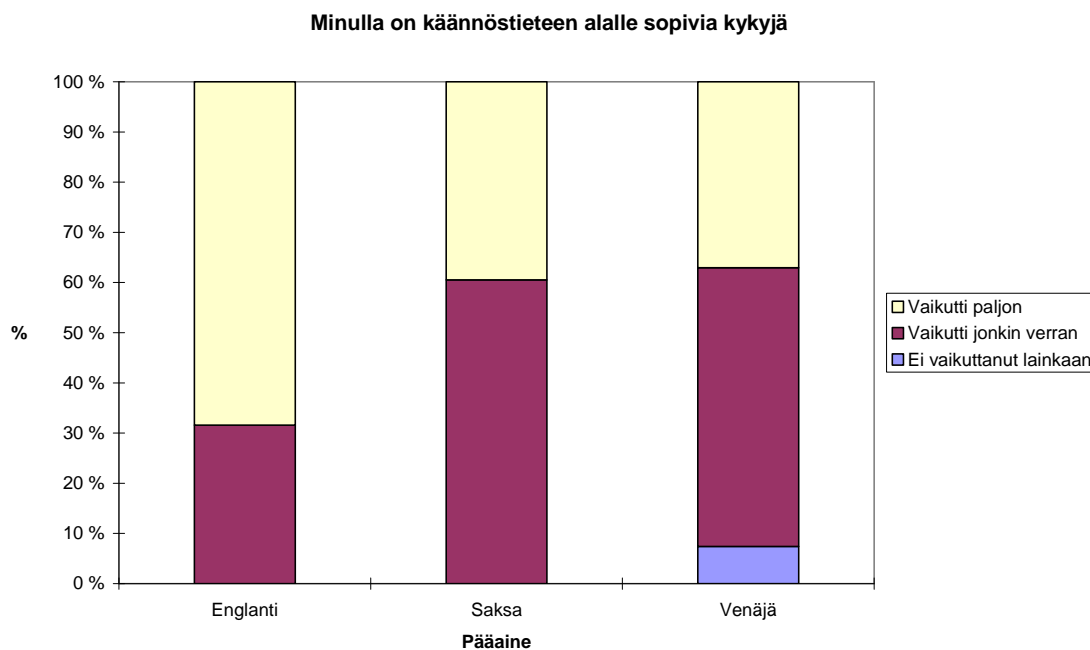
Ensimmäinen väite ”halusin opiskella kieliä” perustuu Latomaan ym.(2000) tutkimukseen, jossa kävi ilmi, että opiskelijat kuvittelivat käännöstieteen opiskelun lähinnä vieraan kielen opiskeluksi (ks. s. 14). Myös tämä tutkimus näyttäisi vahvistavan, että kielen opiskelu on tärkeimpien syiden joukossa hakeutua käännöstieteen pariin. Suurimmalla osalla (71 %) halu opiskella kieliä vaikutti valintaan paljon. 18 %:lla vaikutusta oli kohtalaisesti. Eri pääaineiden välillä löytyi selviä eroja: Noin neljälle viidestä saksan opiskelijasta (82 %) ja venäjän opiskelijasta (78 %) seikka vaikutti paljon, kun taas englannin opiskelijoista vain runsaalle puolelle (55 %). Jos otetaan huomioon, että $p=0,006$, tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,006$). Pääaineella saattoi siis olla vaikutusta siihen, kuinka suuri merkitys kieltenopiskelulle oli vastaajalla.

Kuva 12. Halu opiskella kieliä pääaineen mukaan.

Seuraavalle sijalle ylsi väite ”käännöstiede kiinnosti alana”. Tätä kysyin sen perusteella, että mikäli opiskeltava ala eli käännöstiede ei ole alun perinkään kiinnostanut, keskeyttämishalukkuus todennäköisesti lisääntyy. Puolet (50 %) oli sitä mieltä, että käännöstieteen kiinnostavuus alana vaikutti paljon. Runsas kolmannes (36 %) oli sitä mieltä, että se vaikutti jonkin verran. Lopuille (14 %) seikalla oli vain vähän tai ei lainkaan merkitystä.

Seuraavaksi tärkeimmäksi nousi väite ”minulla on käännöstieteen alalle sopivia kykyjä”. Aiempien tutkimusten perusteella (ks. 2.3., 2.4.1.) opiskelijat kaipaavat onnistumisen elämyksiä ja sopivia haasteita ollakseen tyytyväisiä. Mikäli tulee tunne, että tarvittavia kykyjä ei löydy, motivaatio katoaa helposti. Vajaa puolet (49 %) vastaajista oli sitä mieltä, että käännöstieteen valintaan vaikuttivat paljon itseltä löytyvät alalle sopivat kyvyt. 39 %:lle vastaajista kyvyt vaikuttivat kohtalaisesti. Tässä kohdassa olisi voinut kysyä, mitä kykyjä vastaajat tarkoittivat, nyt asia jäi avoimeksi. Englannin opiskelijat näyttivät ristintaulukointien perusteella olevan luottavaisimpia kykyihinsä: heistä 68 %:lle seikka vaikutti paljon, kun saksan opiskelijoista tätä mieltä oli 39 % ja venäjän opiskelijoista 37 %. Mikäli otetaan huomioon, että $\chi^2=33,3$ %, tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,0085$).

Taulukko 13. Kykyjen kokeminen pääaineen mukaan.

Seuraavalla sijalla oli väite ”halusin suorittaa yliopistotutkinnon”, jota ei voida pitää suoraan käännöstieteen opiskeluun liittyvänä. Halu suorittaa tutkinto voi tutkimusten mukaan (ks. 2.4.2.) motivoida opiskelijaa ja edistää opintoja, mutta toisaalta se ei estä vaihtamasta pääainetta. Lähes puolella (48 %) valintaan vaikutti paljon se, että he halusivat suorittaa yliopistotutkinnon. Runsaalle neljännekselle (26 %) asialla oli vaikutusta kohtalaisesti. Yhteensä siis noin kolmelle neljännekselle asialla oli vaikutusta. Tässä kohtaa voisi miettiä, miten käännöstieteen suosioon vaikuttaisi, mikäli sitä ei opetettaisi yliopistotasolla. Toisaalta ristiintaulukointi ei osoittanut merkkejä, että aloitusvuodella olisi ollut vaikutusta vastauksiin. Aiemmin aloittaneiden joukossa oli myös niitä, jotka ovat opiskelleet kieli-instituutissa, mutta heitä oli liian vähän, jotta pidemmälle meneviä johtopäätöksiä voisi tehdä.

Myös seuraavaksi suosituin väite oli jotain sinänsä alaan liittymätöntä: ”halusin opiskella Tampereella”. Joillekin voi olla tärkeintä päästä opiskelemaan tietylle paikkakunnalle esimerkiksi perhesyistä. Silloin voi olla vaarana, että valitaan joku helpoksi koettu sisäänpääsyväylä ja vaihdetaan pääainetta myöhemmin enemmän kiinnostavaan. 47 %:lle vastaajista yliopiston sijainti vaikutti valintaan paljon, ja noin neljännekselle (24 %) vaikutusta oli kohtalaisesti. Yli kahdelle kolmesta asialla oli siis vaikutusta.

Kuudennelta sijalta löytyy väite ”halusin kääntäjän tai tulkin ammattiin”. Vaikka kääntäjän tai tulkin ammatit eivät olekaan ainoita vaihtoehtoja kääntäjänkoulutuksen tuloksena, ne ovat

kuitenkin ne, mihin koulutuksessa erikoistutaan ja mihin koulutus selvästi tähtää. Mielestäni ammatin houkuttelevuus pitäisi olla ensimmäisten joukossa, kun mietitään syitä hakeutua koulutukseen. Opiskelu on kuitenkin tavoitteellista toimintaa (ks. 2.4.3.), jonka lopullinen tavoite on työelämässä. Jos lopullinen päämäärä ei ole kiinnostava, motivaatio ei varmastikaan kannu kovin pitkälle. 46 %:lla halu kääntäjän tai tulkin ammattiin vaikutti valintaan paljon. 29 % vastasi ammatin houkuttelevuuden vaikuttaneen kohtalaisesti. Yhteensä noin neljännes vastasi, että seikalla oli vain vähän tai ei lainkaan vaikutusta. Tähän joukkoon kuuluvat mahdollisesti pääaineen vaihtoa jo etukäteen suunnitelleet ja ne, joilla ei alasta ollut kovin selkeää kuvaa etukäteen.

Avoimena vaihtoehtona oli myös ”muu syy”, johon vastaajat saivat itse kirjoittaa haluamansa syyn. 28 % vastaajista mainitsi muiden syiden vaikuttaneen paljon, 59 % vastasi, että muut syyt eivät vaikuttaneet valintaan lainkaan. Vastauksissa tuli esille jo strukturoiduissa vaihtoehtoisakin esiintyneitä syitä, kuten halu opiskella kieliä tai jatkaa kieliopintoja, halu opiskella Tampereella, tai halu päästä yliopistoon edes jotain kautta sisälle. Lisäksi valintaan olivat vaikuttaneet kaksikielisyys ja sen mukanaan tuoma helppous opiskelussa, tai käytännön syyt, kuten ainoat jäljellä olevat ajateltavissa olevat pääsykokeet. Yksi henkilö sanoi aina halunneensa kääntäjäksi, toinen sanoi kuvitelleensa, että käännöstiede oli häntä varten, ja yhdellä työtilanne vaikutti hyvältä. Joku halusi hankkia muodollisen pätevyyden jo harjoittamalleen ammatille, jotkut taas halusivat tehdä jotain täysin muuta kuin siihen asti. Myös Pentti Saarikoski mainittiin innoittajana.

”Halusin opiskella kieliä, mutta en tulla opettajaksi.”

”Halusin opiskelemaan käännöstiedettä, erityisesti Tampereelle.”

”Halusin opiskella jotain 'ihan muuta' kuin siihen asti, eli tekniikan alaa.”

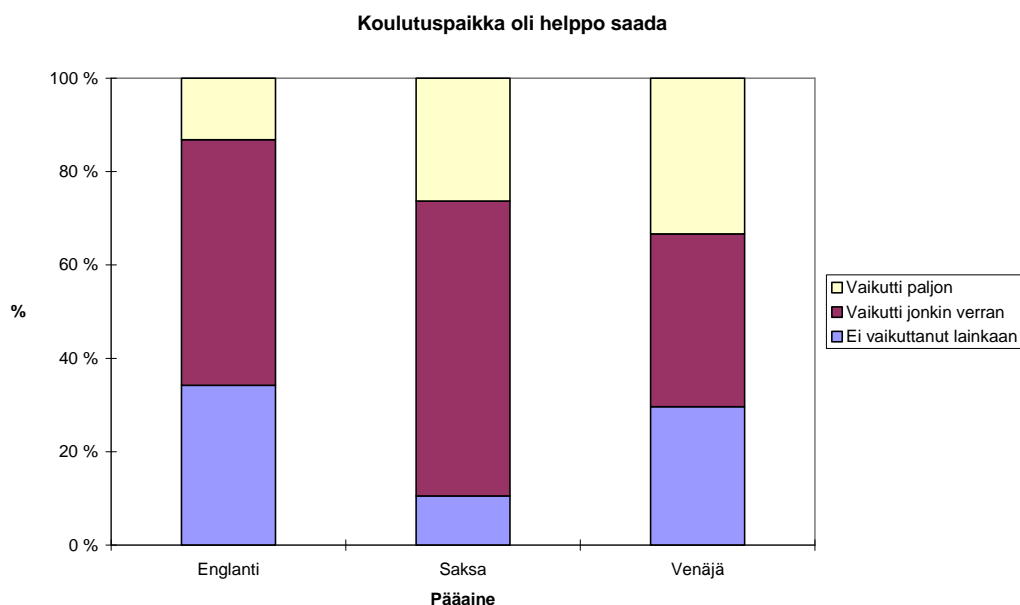
”Kaksikielisyys saksa-suomi.”

”Venäjän kääntäjien ja tulkkien työtilanne oli silloin loistava! Työpaikan piti olla varma.”

”Kielet tuntuivat peruskoulussa ja lukiossa todella helpoilta, ja kuvittelin pärjääväni niiden parissa hyvin yliopistossakin.”

Vähemmälle suosiolle jäi väite ”koulutuspaikka oli helppo saada”. Tämä väite pohjautuu ajatukseen, että jotkut käyttävät käännöstiedettä sisäänpääsyväylänä yliopistoon. Vajaalle neljännekselle (23 %) vastaajista koulutuspaikan helpolla saamisella oli paljon merkitystä, vajaalle kolmannekselle (32 %) sillä oli jonkin verran merkitystä. Seikka ei ole tärkeimpien joukossa, mutta yli puolelle asialla oli kuitenkin merkitystä paljon tai jonkin verran. Eniten helppous vaikutti venäjän opiskelijoihin: kolmannekselle (33 %) heistä seikka vaikutti paljon,

kun saksan opiskelijoilla luku oli 26 % ja englannin opiskelijoilla vain 16 %. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,043$), joten pääaine vaikuttaa selvästi siihen, kuinka paljon koulutuspaikan helppous vaikutti käänntieteen pariin hakeutumiseen. Käänntiede (englantia) onkin tilastojen valossa hankalampi päästä opiskelemaan kuin saksaa tai venäjää, joten tilastot tukevat kyselyn tuloksia.

Kuva 14. Koulutuspaikan helppouden vaikutus pääaineen mukaan.

Toiseksi viimeiseksi jäi väite ”työtilanne alalla vaikutti hyvältä”. Mikäli käsitys alalla vallitsevasta työtilanteesta on kovin negatiivinen, se laittaa harkitsemaan alalle hakeutumista. Toisaalta positiivinen käsitys kannustaa hakemaan koulutukseen ja suorittamaan sen myös loppuun saakka. Jos käsitys muuttuu positiivisesta negatiiviseksi, motivaatio saattaa kadota lopullisesti. Tilannetta ei vastausten perusteella ollut paljoa pohdittu hakuvaiheessa. Noin kolme neljänestä (75 %) vastasi, että alan hyvän työtilanteen merkitys hakuvaiheessa oli joko vähäinen tai olematon. Vain noin neljännekselle seikalla oli merkitystä paljon tai jonkin verran. Näyttäisi siis siltä, että alalle ei hakeuduta ainakaan suotuisaa työtilannetta laskelmoiden.

Vähiten vaikutusta oli väitteellä ”minulle suositeltiin käänntieteen opintoja”. Väite pohjautuu siihen oletukseen, että jos joku suosittelee opintoja tai ammattia, siinä myös käy ilmi, millaista opiskelu tai ammatissa toimiminen on, ja näin ollen ennakkotiedot ovat paremmat. Enemmistölle seikalla ei ollut lainkaan (60 %) tai vain vähän (21 %) merkitystä. Vain 4 % vastasi, että seikalla oli paljon vaikutusta.

3.3.3. Ennakkotiedot

Aiemmissa tutkimuksissa kävi ilmi, että monet hakeutuvat koulutukseen heikoin ennakkotiedoin (ks. 2.3.1.), jotka puolestaan ovat yhteydessä opintojen etenemisvaikeuksiin. Tämän valossa pyrin selvittämään, millaiset ennakkotiedot vastaajilla oli. Esitin listan ennakkotietoihin ja vastaajan omaan aktiivisuuteen liittyviä väitteitä, joihin vastaaja valitsi mielestään sopivimman vaihtoehdon.

Alun perin käytössä oli viisiportainen Likert-asteikko (täysin samaa mieltä – melko samaa mieltä – en samaa enkä eri mieltä – melko eri mieltä – täysin eri mieltä).

Ristiintaulukoinneissa käytössä on kolmiportainen luokittelu (samaa mieltä – en samaa enkä eri mieltä – eri mieltä), jossa kaksi reunimmaista positiivista tai negatiivista vaihtoehtoa on yhdistetty samaksi.

	Täysin samaa mieltä	Melko samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Melko eri mieltä	Täysin eri mieltä
Hankin oma-aloitteisesti lisätietoa koulutuksesta	21 %	34 %	17 %	18 %	10 %
Tunsin jonkun alalla työskentelevän	18 %	13 %	4 %	14 %	51 %
Hankin oma-aloitteisesti lisätietoa ammatista	13 %	34 %	20 %	19 %	14 %
Minulla oli käsitys työtehtävistä, joihin tutkinto valmistaa	10 %	50 %	17 %	19 %	4 %
Minulla oli selkeä kuva kääntäjän/tulkin ammatista	9 %	45 %	18 %	26 %	2 %
Sain tietoa alasta jo alemmalla koulutusasteella	9 %	7 %	15 %	32 %	37 %
Sain median kautta tietoa kääntäjän/tulkin ammatista	2 %	18 %	26 %	34 %	20 %

Taulukko 2. Ennakkotiedot.

Jo sen perusteella, että ”täysin sama mieltä” -vaihtoehtoa oli käytetty yleensäkin niin harvoin, päätin ennakkotiedoissa olevan parantamisen varaa. Ensimmäiseksi listalla kyseisen vaihtoehdon yleisyyden mukaan järjestettynä on väite ”hankin oma-aloitteisesti lisätietoa koulutuksesta”. Lisätiedon hankkiminen on mielestäni merkki kiinnostuksesta ja liittyy osaltaan myös ennakkotietoihin ja -asenteeseen. Jos lisätietoa on hankittu, odotukset ovat realistisemmat, eikä pettymyksiä tule niin helposti. Yli viidennes (21 %) oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä ja runsas kolmannes (34 %) melko samaa mieltä. Vajaa puolet vastaajista jätti siis lisätiedon hankkimisen sikseen.

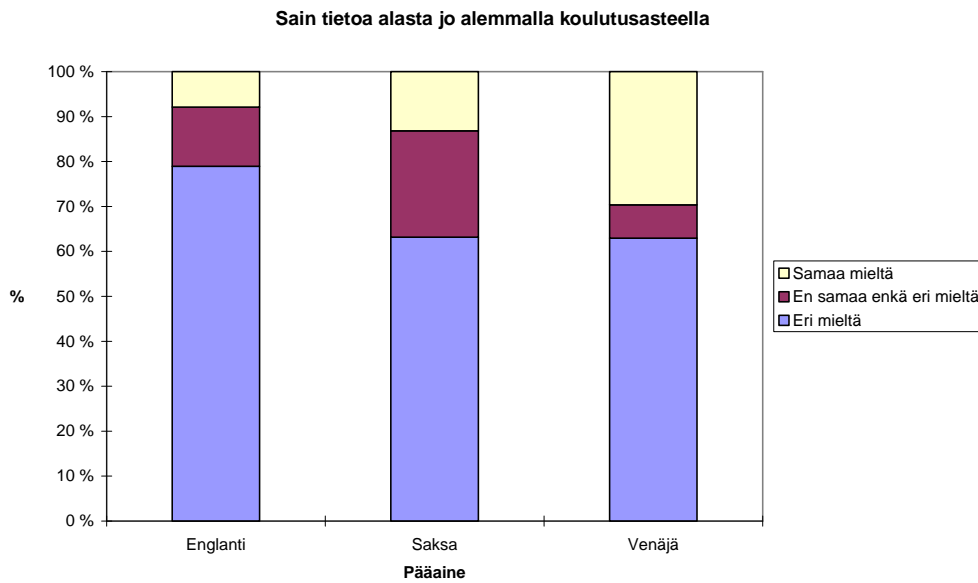
Seuraavaksi suosituimmaksi nousi väite ”tunsin jonkun alalla työskentelevän”. Mikäli vastaaja tuntee jonkun alalla työskentelevän, on todennäköisempää, että hänellä on realistisempi ja käytännönläheisempi käsitys ammatista. Näin hän tietää, mihin koulutus tähtää ja on luultavasti jo etukäteen kiinnostunut ja motivoitunut. 18 % vastaajista oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä, melko samaa mieltä oli 13 %. Toisaalta yli puolet (51 %) oli täysin eri mieltä.

Seuraavaksi listalla nousi väite ”hankin oma-aloitteisesti lisätietoa ammatista”. Tämä liittyy myös ennakkotietoihin ja käsitykseen ammatista, kuten kaksi edellistä kohtaa. 13 % vastaajista oli väitteen kanssa samaa mieltä ja runsas kolmannes (34 %) melko samaa mieltä. Kovin aktiivisesti vastaajat eivät siis olleet tietoa etsineet, varsinkin kun myöhemmin käy ilmi, että he eivät sitä muualtakaan (esimerkiksi median kautta tai alemmalla koulutusasteella) ole saaneet.

Väite ”minulla oli käsitys työtehtävistä, joihin tutkinto valmistaa”, perustuu samoin ajatukseen, että selkeä päämäärä ja käsitys koulutuksen tavoitteista lisäävät motivaatiota ja vähentävät pettymyksiä. Mitenkään varmaa käsitystä vastaajilla ei tuntunut olevan: Vain 10 % oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä, toisaalta melko samaa mieltä oli puolet (50 %).

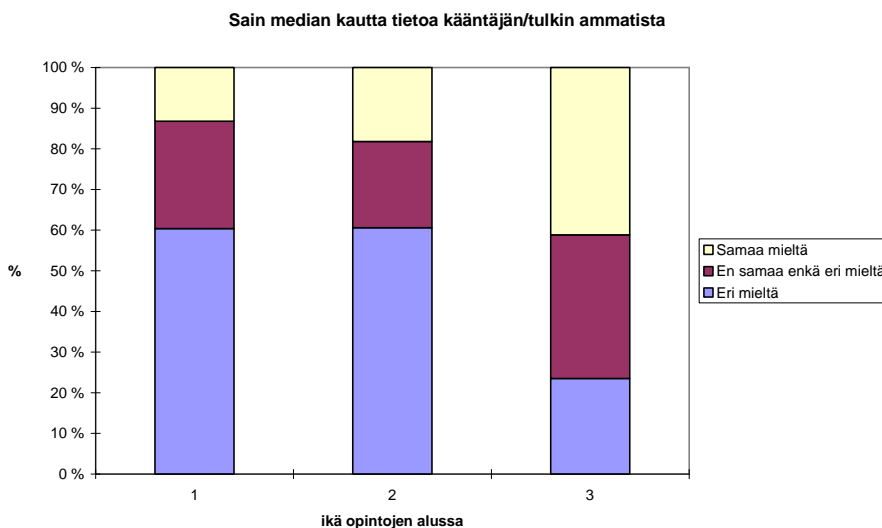
Seuraava väite ”minulla oli selkeä kuva kääntäjän/tulkin ammatista” on jälleen osa ennakkotietoja, eli tässä tapauksessa tietämystä siitä, millaista tutkinnon tarjoama työ tulee käytännössä olemaan. Vain 9 % oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä, mutta melko samaa mieltä oli kuitenkin 45 %.

Väite ”sain tietoa alasta jo alemmalla koulutusasteella” perustuu ajatukseen, että vähemmän näkyvistä ammasteista (ks. 2.3.2.) pitäisi antaa tietoisesti enemmän tietoa jatko-opintoja koskevassa opinto-ohjauksessa. Muuten ammattimielikuva jää hataraksi, ja koulutukseen voidaan hakeutua täysin väärin perustein. Vastausten perusteella tietoa oli saatu heikosti: Ainoastaan 9 % oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä ja 7 % melko samaa mieltä. Jopa 69 % oli melko tai täysin eri mieltä. Parhaiten ennakkotietoa näyttivät saaneen venäjän opiskelijat: Heistä 30 % oli väitteen kanssa samaa mieltä, kun saksan lukijoista samaa mieltä oli 16 % ja englannin lukijoista 8 %. Tulos on tosin tilastollisesti vain oireellinen ($p=0,066$), joten voidaan sanoa, että on mahdollista, että eri pääaineen opiskelijat kokivat saaneensa eri lailla tietoa.

Kuva 15. Tiedon saaminen pääaineen mukaan.

Viimeiseksi jäi väite ”sain median kautta tietoa kääntäjän/tulkin ammatista”, joka edellisen väitteen tapaan pohjautuu ajatukseen ammatin näkyvyydestä. Vain 2 % oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä, melko samaa mieltä oli 18 %. Yli puolet (54 %) oli väitteen kanssa täysin tai melko eri mieltä. Iällä näytti olevan vaikutusta vastauksiin: Mitä vanhempana opinnot oli aloitettu, sitä todennäköisemmin vastaaja oli väitteen kanssa samaa mieltä. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,047$). Vanhempana aloittaneet ovat ehkä ennättäneet seurata mediaa kauemmin, ja ehkä myös innokkuus esimerkiksi uutisten seuraamiseen kasvaa iän myötä, ja näin myös mahdollisuus saada tietoa eri ammattiteistä.

Kuva 16. Tiedonsaaminen median kautta iän mukaan.

Vaihtoehtona oli myös ”muuta ennakkotietoihin liittyvää”, johon sai vapaasti kommentoida. Esille tuli taas syitä, joita oli jo strukturoiduissa vaihtoehdoissa. Joillakin oli mielestään jo hyvät ennakkotiedot, joko oman tai tuttavan kokemuksen perusteella, toiset taas painottivat, että ennakkotiedot olivat puutteelliset.

”Alalla opiskellut ystäväni oli kertonut alasta.”

”Työskentelin alalla itse.”

”Minulla ei ollut juuri minkäänlaista käsitystä käänntieteestä alana eikä käänntieteen opinnoista.”

Ennakkotiedoista oli mahdollista laskea keskiarvo, ”muuta ennakkotietoihin liittyvää” -kohta poisluettuna. Asteikko on 1–5, ja mitä suurempi lukema on, sitä positiivisempi mielikuva on. Keskiarvoksi tuli 2,9, eli se sijoittui hieman neutraalin vastauksen alapuolelle. Venäjän opiskelijoiden keskiarvoksi tuli 3,0, saksan opiskelijoiden 2,9 ja englannin opiskelijoiden 2,8. Venäjän opiskelijoilla oli siis keskiarvon perusteella hieman paremmat ennakkotiedot kuin muilla.

3.3.4. Mielikuva ammatista ennen ja jälkeen opintoja

Kyselyni seuraavassa osiossa tutkin vastaajien käsitystä kääntäjän/tulkin ammatista ennen opintojen aloittamista ja toisaalta kyselyn hetkellä. Esitin samat väitteet kahteen kertaan, mutta ensimmäisellä kerralla pyysin vastaajaa miettimään käsityksiään ennen opintojaan ja toisella kerralla tämän hetkistä käsitystä. Vastauksissa tulee ottaa huomioon, että vastaajat muistelivat osittain omia aiempia mielipiteitään. Muisteltujen mielipiteiden ja kyselyn täyttämisen väli voi olla joillakin jopa useita vuosia tai jopa pari vuosikymmentä, joten vastauksissa on varmastikin epätarkkuutta. Päätelmiä voidaan kuitenkin tehdä siitä, miten vastaajat arvioivat mielipiteidensä muuttuneen. Tällä osiolla pyrin selvittämään millainen käsitys vastaajilla yleensäkin on ammattiin liittyvistä asioista ja miten opinnot ovat vaikuttaneet mielipiteisiin. Mikäli käsitys on muuttunut selvästi negatiivisempaan suuntaan, käsitykset ovat joko olleet epäselvät tai epärealistiset, tai koulutus on jättänyt negatiivisen mielikuvan.

Vastaajilla oli käytössä viisi luokkaa (täysin samaa mieltä – melko samaa mieltä – en samaa enkä eri mieltä – melko eri mieltä – täysin eri mieltä), ristiintaulukoinneissa käytin kolmea

luokkaa (samaa mieltä – en samaa enkä eri mieltä – eri mieltä). Ristiintaulukoin vastauksia laajasti, mutta vain harvassa kohdassa eroja tuli esille, ja osin erot esimerkiksi pääaineiden välillä poistuivat opintojen myötä.

		Täysin samaa mieltä	Melko samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Melko eri mieltä	Täysin eri mieltä
Työ on mielenkiintoista	Ennen	55 %	38 %	5 %	2 %	0 %
	Nyt	33 %	47 %	8 %	10 %	2 %
Työtehtävät ovat monipuolisia	Ennen	45 %	41 %	9 %	4 %	1 %
	Nyt	26 %	51 %	10 %	11 %	2 %
Ammatti on arvostettu	Ennen	13 %	38 %	34 %	12 %	3 %
	Nyt	2 %	33 %	28 %	26 %	11 %
Mahdollisuudet edetä uralla ovat hyvät	Ennen	9 %	27 %	45 %	18 %	1 %
	Nyt	5 %	16 %	34 %	33 %	12 %
Työajat ovat sopivat	Ennen	8 %	49 %	38 %	3 %	2 %
	Nyt	5 %	50 %	21 %	17 %	7 %
Palkka ammatissa on hyvä	Ennen	6 %	27 %	46 %	17 %	4 %
	Nyt	3 %	27 %	22 %	32 %	16 %
Töiden saaminen on helppoa	Ennen	5 %	24 %	48 %	18 %	5 %
	Nyt	3 %	18 %	35 %	26 %	18 %

Taulukko 3. Ammattimielikuva.

Positiivisin käsitys ennen opintoja vastaajilla oli työn mielenkiintoisuudesta. Väitteen ”työ on mielenkiintoista” kanssa täysin samaa mieltä oli 55 % ja melko samaa mieltä 38 %, yhteensä siis jopa 93 %. Kukaan ei ollut täysin eri mieltä. Opintojen myötä mielipiteisiin oli tullut negatiivisuutta. Tämänhetkisen mielipiteen mukaan 33 % vastaajista oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä ja 47 % melko samaa mieltä, täysin tai melko eri mieltä oli 12 %. Vastaajat eivät siis enää pitäneet työtä yhtä mielenkiintoisena kuin ennen opintoja.

	Täysin samaa mieltä	Melko samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Melko eri mieltä	Täysin eri mieltä
Ennen	55%	38%	5%	2%	0%
Nyt	33%	47%	8%	10%	2%

Taulukko 4. Ammatin mielenkiintoisuus.

Kommenteissa mielenkiintoisuutta luonnehdittiin seuraavasti:

”Työn mielenkiintoisuus toki riippuu siitä, mitä käntää. Usein mielenkiintoisuus ja palkan hyvyys ovat hieman käänteisesti verrannollisia: esim. filosofian tai kaunokirjallisuuden käntäminen olisi mielenkiintoista, mutta parhaiten leivän syrjässä pysyy käntämällä teknisiä tai markkinointiin liittyviä tekstejä.”

Seuraavaksi positiivisin käsitys vastaajilla oli ennen opintoja väitteestä ”työtehtävät ovat

monipuolisia”. 45 % oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä ja 41 % melko samaa mieltä. Opintojen myötä käsitykset olivat heikentyneet. Enää 26 % oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä ja noin puolet (51 %) melko samaa mieltä. Työtehtäviä ei siis enää pidetty yhtä monipuolisina kuin ennen opintoja.

	Täysin samaa mieltä	Melko samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Melko eri mieltä	Täysin eri mieltä
Ennen	45%	41%	9%	4%	1%
Nyt	26%	51%	10%	11%	2%

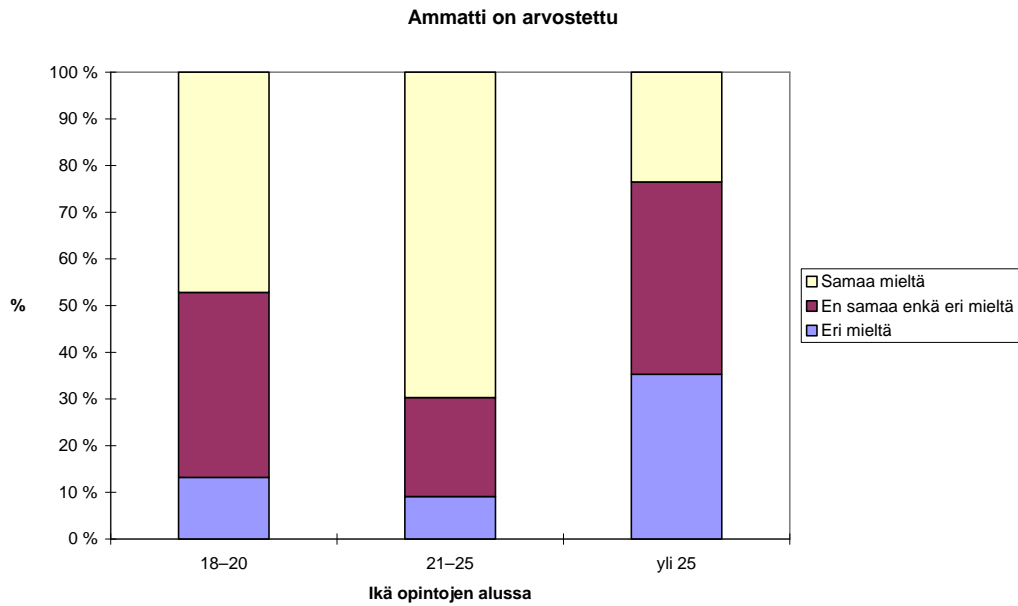
Taulukko 5. Työtehtävien monipuolisuus.

Ennen opintoja 13 % vastaajista oli täysin samaa mieltä väitteen ”ammatti on arvostettu” kanssa. Melko samaa mieltä oli 38 %. Opinnot olivat jälleen heikentäneet käsityksiä: Nyt enää 2 % oli täysin samaa mieltä ja 33 % melko samaa mieltä. Ammattia ei siis pidetty enää niin arvostettuna.

	Täysin samaa mieltä	Melko samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Melko eri mieltä	Täysin eri mieltä
Ennen	13%	38%	34%	12%	3%
Nyt	2%	33%	28%	26%	11%

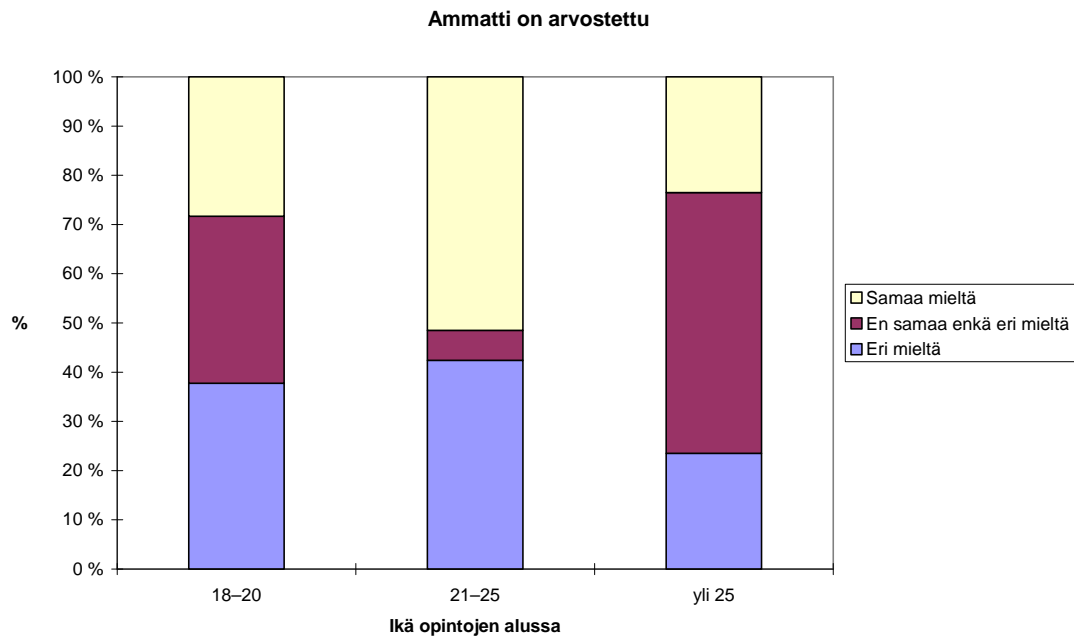
Taulukko 6. Ammatin arvostus.

Iällä opintojen alussa oli vaikutusta vastauksiin. Ennen opintoja arvostetuimpana ammattia näyttivät pitävän 21–25-vuotiaat (samaa mieltä 70 %), seuraavaksi 18–20-vuotiaat (samaa mieltä 47 %) ja vähiten arvostettuna yli 25-vuotiaat (samaa mieltä 24 %). Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,013$).

Kuva 17. Ammatin arvostus iän mukaan (ennen opintoja).

Opintojen myötä 21–25-vuotiaina aloittaneista samaa mieltä oli enää 52 %, 18–20-vuotiaina aloittaneista 28 % ja yli 25-vuotiaina aloittaneista edelleenkin 24 %. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,005$).

Kuva 17. Ammatin arvostus iän mukaan (opintojen jälkeen).

Avoimissa kommenteissa pohdittiin kääntäjän ja tulkin ammattien erilaisia arvostuksia.

Vaikka tulkin ammatti koettiin arvostetummaksi, niin kumpikin sai osakseen kritiikkiä:

”Jos puhutaan puhtaasti kääntäjän työstä yrittäjänä/palkattuna työntekijänä, niin töitä on melko vaikea saada, palkassa ei ole kehumista ja ammatti ylipäätään on aliarvostettu.”

”Ammatti on yhteiskunnallisesti arvostettu, mutta se ei näy palkkauksessa eikä tulkkien kohtelussa esim. kansainvälisissä konferensseissa.”

Eräs alan ammatissa toimiva koki saavansa arvostusta, mutta toisaalta arveli olevansa poikkeus:

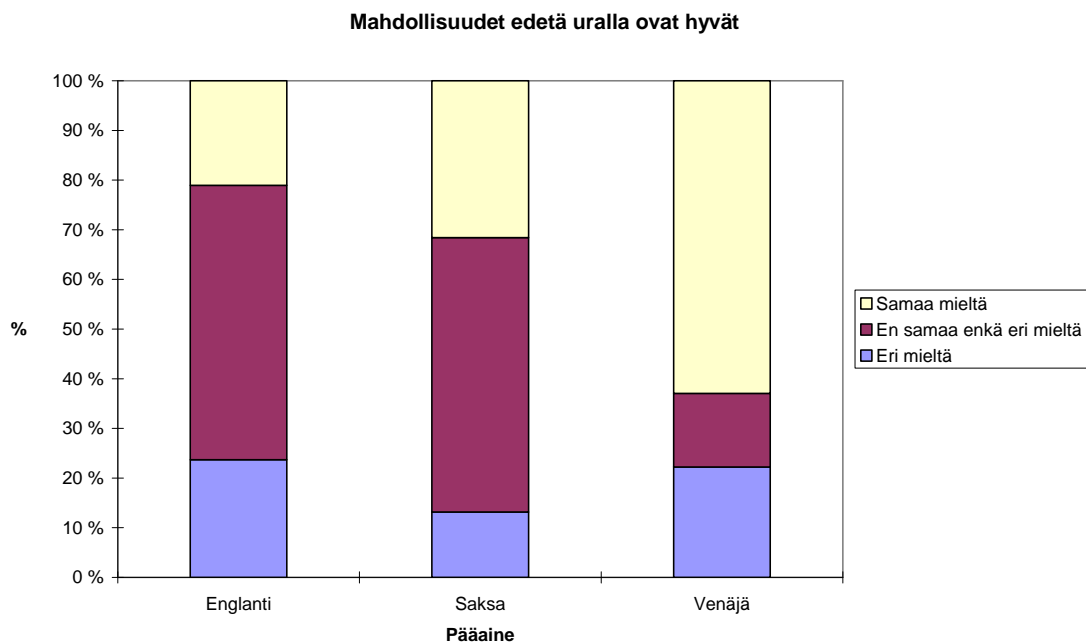
”Olen ehkä poikkeus, mutta koen työtäni ja erikoisosaamistani arvostettavan nykyisessä työpaikassani.”

Seuraavaksi suosituin oli väite ”mahdollisuudet edetä uralla ovat hyvät”. Uranäkymistä ei ollut ainakaan ennen opintoja kovinkaan tarkkaa käsitystä. Täysin samaa mieltä väitteen kanssa oli 9 % vastaajista, ja melko samaa mieltä 27 %. Ei samaa eikä eri mieltä oli suurin osa vastaajista, 45 %, ja melko eri mieltä 18 %. Keskvaiheen vastaukset olivat siis suosituimpia. Opintojen jälkeen käsitys oli jälleen heikentynyt: Täysin samaa mieltä oli enää 5 % ja melko samaa mieltä 16 %. Noin kolmannes (34 %) oli neutraalilla kannalla ja 45 % joko täysin tai melko eri mieltä.

	Täysin samaa mieltä	Melko samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Melko eri mieltä	Täysin eri mieltä
Ennen	9%	27%	45%	18%	1%
Nyt	5%	16%	34%	33%	12%

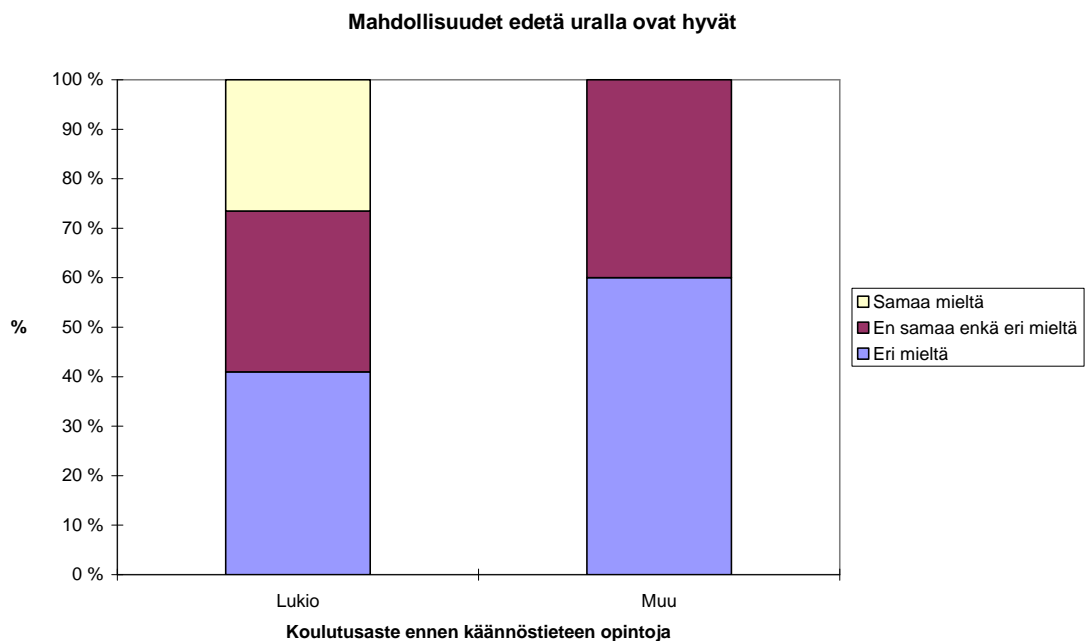
Taulukko 7. Uramahdollisuudet.

Ristiintaulukointien perusteella englannin opiskelijoista pienempi osuus piti ennen opintoja uranäkymiä hyvinä kuin muista. Heistä vain 21 % oli väitteen kanssa samaa mieltä, kun saksan opiskelijoista samaa mieltä oli 32 % ja venäjän opiskelijoista peräti 63 %. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,002$). Opintojen myötä erot poistuivat.

Kuva 18. Uramahdollisuudet pääaineen mukaan (ennen opintoja).

Lukiotaustaiset pitivät opintojen jälkeen mahdollisuuksiaan edetä uralla parempina kuin muut. 27 % heistä oli väitteen kanssa samaa mieltä, kun muista yksikään ei ollut samaa mieltä. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,032$). Ennen opintoja eroa ei koulutustaustan perusteella ollut.

Kuva 19. Uramahdollisuudet koulutusasteen mukaan (opintojen jälkeen).

Väitteeseen ”työajat ovat sopivat” vastattiin seuraavasti: Ennen opintoja täysin samaa mieltä oli 8 % vastaajista ja melko samaa mieltä vajaa puolet (49 %). Neutraali mielipide oli 38 %:lla. Opintojen myötä mielipiteet olivat taas menneet hieman negatiivisempaan suuntaan. 5 % oli täysin samaa mieltä ja 50 % melko samaa mieltä. Neutraali mielipide oli enää 21 %:lla.

	Täysin samaa mieltä	Melko samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Melko eri mieltä	Täysin eri mieltä
Ennen	8%	49%	38%	3%	2%
Nyt	5%	50%	21%	17%	7%

Taulukko 8. Työaikojen sopivuus.

Yksi vastaaja kommentoi työaikojen sopivuutta muistuttaen samalla kääntäjän ja tulkkien työn erilaisuudesta:

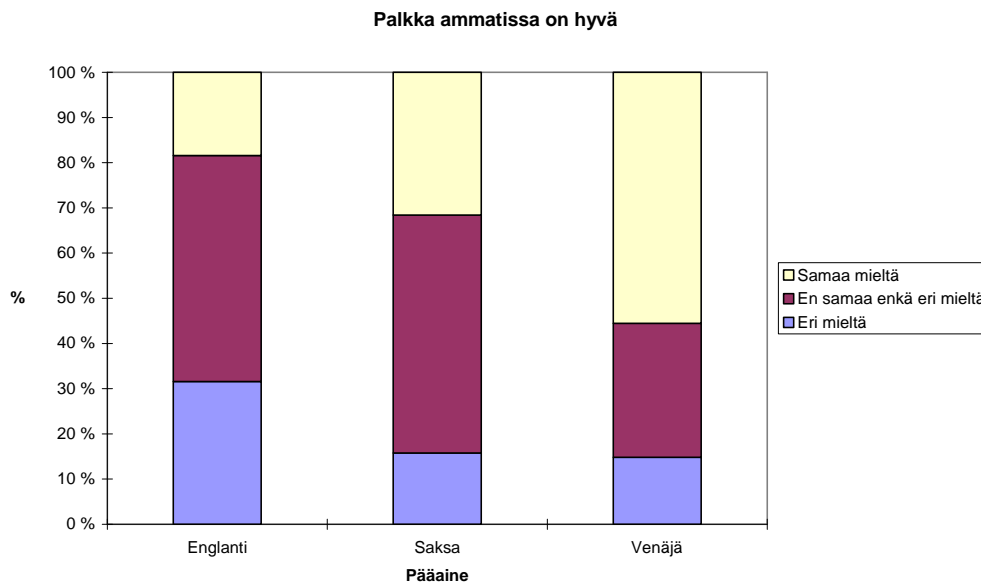
”Työaikojen sopivuus riippuu paljolti siitä onko tulkkina vai kääntäjä.”

Väite ”palkka ammatissa on hyvä” ei saanut kovin positiivista arviota ennen opintoja: 6 % vastaajista oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä ja 27 % melko samaa mieltä. Melko tai täysin eri mieltä oli 21 %. Valitettavasti opinnot eivät muuttaneet käsityksiä parempaan suuntaan: Enää 3 % oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä, 27 % melko samaa mieltä ja peräti 48 % melko tai täysin eri mieltä.

	Täysin samaa mieltä	Melko samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Melko eri mieltä	Täysin eri mieltä
Ennen	6%	27%	46%	17%	4%
Nyt	3%	27%	22%	32%	16%

Taulukko 9. Käsitys palkasta.

Positiivisin käsitys palkasta ennen opintoja oli venäjän opiskelijoilla, joista jopa 56 % oli väitteen kanssa samaa mieltä. Englannin opiskelijoilla taas oli huonoin käsitys, sillä vain 18 % heistä oli samaa mieltä. Saksan opiskelijat sijoittuivat välimaastoon, heistä 32 % oli samaa mieltä. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,02$). Opintojen myötä erot eri pääaineiden välillä poistuivat.

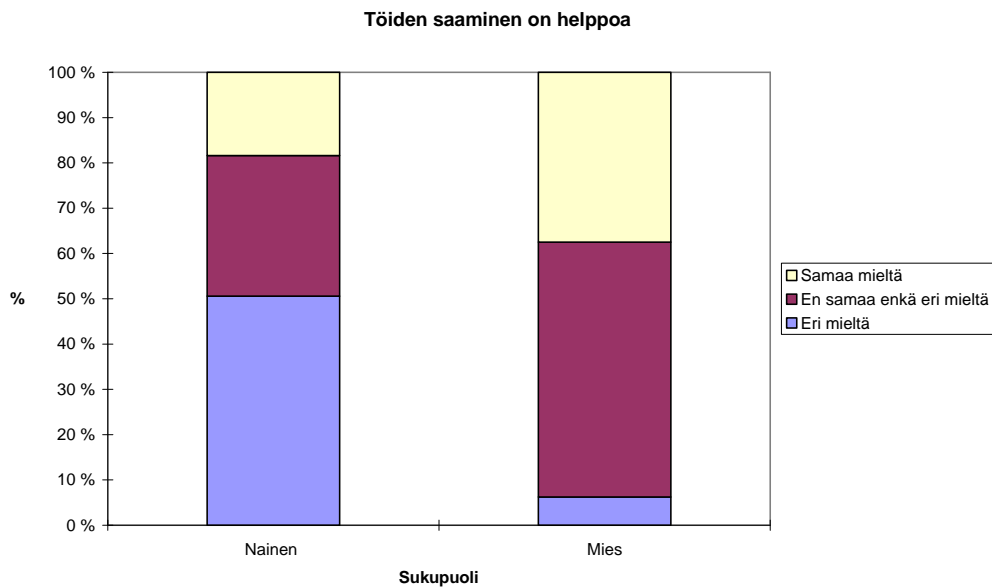
Kuva 20. Käsitys palkasta pääaineen mukaan (ennen opintoja).

Viimeiseksi sijoittui väite ”töiden saaminen on helppoa”. Ennen opintoja vastaajilla ei ollut aiheesta mitään vahvoja käsityksiä. Täysin samaa mieltä oli 5 % ja melko samaa mieltä 24 %. Neutraalilla kannalla oli 48 %. Täysin tai melko eri mieltä oli 29 %. Opinnot muuttivat mielipiteitä jälleen negatiivisempaan suuntaan: Täysin samaa mieltä oli 3 %, melko samaa mieltä 18 % ja neutraalilla kannalla 35 %.

	Täysin samaa mieltä	Melko samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Melko eri mieltä	Täysin eri mieltä
Ennen	5%	24%	48%	18%	5%
Nyt	3%	18%	35%	26%	18%

Taulukko 10. Töiden saaminen.

Sukupuolella oli vaikutusta nykyiseen mielipiteeseen: Naisista yli puolet (51 %) oli väitteen kanssa eri mieltä, kun miehistä eri mieltä oli vain 6 %. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,004$). Miehet siis kokivat työnsaannin helpommaksi kuin naiset. Ennen opintoja vastaavaa eroa ei ollut havaittavissa.

Kuva 21. Töiden saaminen sukupuolen mukaan (opintojen jälkeen).

Myös ammattimielikuvasta oli mahdollista laskea keskiarvo (asteikko 1-5, jossa paras 5). Ennen opintoja keskiarvoksi tuli 3,6, eli keskiarvosta positiivisempaan suuntaan. Paras mielikuva oli venäjän opiskelijoilla (3,7), seuraavaksi saksan opiskelijoilla (3,6) ja huonoin englannin opiskelijoilla (3,5). Opintojen myötä keskiarvo laski selvästi ollen enää 3,1. Venäjän ja englannin opiskelijoiden keskiarvoksi tuli 3,2 ja saksan opiskelijoiden 3,1. Vähiten keskiarvo laski siis englannin opiskelijoilla.

	Yhteensä	Englanti	Saksa	Venäjä
Ennen	3,6	3,5	3,6	3,7
Nyt	3,1	3,2	3,1	3,2

Taulukko 11. Ammattimielikuvan keskiarvot pääaineen mukaan.

Vastauksista näyttävät selvästi, että mielikuva ammatista on heikentynyt opintojen seurauksena. Syy löytyy oletettavasti sekä heikoista ennakkokäsityksistä johtuneesta epärealistisesta ammattimielikuvasta että koulutuksessa saaduista negatiivisiksi koetuista tiedoista.

3.3.5. Mielenpitoita käännöstieteen opinnoista

Tässä osiossa kysyin vastaajien mielenpitoita erilaisista käännöstieteen opiskeluun liittyvistä asioista. Kysymykset pohjautuvat aiempien tutkimusten havaintoihin opintoja viivästyttävistä tekijöistä koskien esimerkiksi opetuksen laatua, opinto-ohjausta, integroitumista ja ilmapiiriä (ks. 2.3.3. ja 2.3.4.). Tarkoitukseni on selvittää, kokivatko vastaajat näitä seikkoja ongelmallisiksi opiskellessaan käännöstiedettä. Esitin 19 aiheeseen liittyvää väitettä.

Vastaajilla oli käytössä viisi luokkaa (täysin samaa mieltä – melko samaa mieltä – en samaa enkä eri mieltä – melko eri mieltä – täysin eri mieltä), ristiintaulukoinneissa käytin kolmea luokkaa (sama mieltä – en samaa enkä eri mieltä – eri mieltä). Tulokset ovat jälleen ”täysin samaa mieltä” –vaihtoehdon yleisyyden mukaan

	Täysin samaa mieltä	Melko samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Melko eri mieltä	Täysin eri mieltä
Sain uusia kavereita muista opiskelijoista	44 %	28 %	14 %	12 %	2 %
Opiskelutoverini olivat mukavia	40 %	45 %	8 %	8 %	0 %
Kielitaitoni oli riittävä opiskelua varten	37 %	33 %	15 %	10 %	5 %
Sain ansaitsemiani arvosanoja	34 %	52 %	12 %	1 %	1 %
Opettajat olivat helposti lähestyttäviä	34 %	30 %	16 %	11 %	9 %
Opettajat olivat päteviä	23 %	56 %	10 %	10 %	1 %
Ilmapiiri käännöstieteen laitoksella oli hyvä	23 %	34 %	13 %	16 %	14 %
Panostin opiskeluun	21 %	44 %	18 %	15 %	2 %
Ilmapiiri kurssilla oli hyvä	20 %	52 %	9 %	13 %	6 %
Minulta ei vaadittu liikaa opinnoissani	19 %	43 %	19 %	11 %	8 %
Ongelmatilanteissa minulla oli henkilö, jonka puoleen pystyin kääntymään	18 %	21 %	19 %	26 %	16 %
Opetus oli korkeatasoista	15 %	58 %	14 %	11 %	2 %
Kurssit tuntuivat tarpeellisilta	15 %	49 %	22 %	11 %	3 %
Pystyin itse vaikuttamaan opintojeni etenemiseen riittävästi	15 %	33 %	24 %	19 %	9 %
Kurssit olivat mielenkiintoisia	14 %	54 %	18 %	9 %	5 %
Opintoni etenivät riittävän nopeasti	14 %	39 %	11 %	24 %	12 %
Odotukseni käännöstieteen opinnoista täyttyivät	10 %	33 %	21 %	20 %	16 %
Työmäärä opintoviikkoihin/pisteisiin nähden oli sopiva	6 %	27 %	15 %	29 %	23 %
Opinto-ohjausta oli riittävästi	3 %	15 %	24 %	33 %	25 %

Taulukko 12. Mielenpitoita opiskelusta.

Väitteen ”opiskelutoverini olivat mukavia” perusta on vuorovaikutuksen kokemisessa ja integroitumisessa, samoin kuin väitteen ”sain uusia kavereita muista opiskelijoista”. Puutteellinen vuorovaikutus ja integroituminen heikentävät opiskelijan viihtyvyyttä ja motivaatiota, eivätkä saa häntä sitoutumaan opintoihinsa. 40 % vastaajista oli täysin samaa mieltä ensimmäisen väitteen kanssa, ja 45 % melko samaa mieltä. Toisen väitteen kanssa täysin samaa mieltä oli 44 % ja melko samaa mieltä 28 %. Tämän perusteella vastaajat eivät kokeneet ainakaan opiskelijoiden välistä vuorovaikutusta ongelmalliseksi. Avoimet kommentit keskittyivät kiittelemään kanssaopiskelijoita, arvioiden heidät jopa parhaaksi asiaksi opiskelussa. Yhdessä kommentissa luonnehdittiin kanssaopiskelijoiden olleen ”ahkeria, tunnollisia, kilttejä ja älykkäitä tyttöjä”. Toisaalta yksi vastaaja oli sitä mieltä, että opiskelijoiden ikä- ja taustajakauma oli liian suuri, ja yksi jopa sitä mieltä, että muut olivat epäsosiaalisia, mikä aiheutti ulkopuolisuuden tunteen.

Kielitaito on olennainen osa käänntieteen opintoja. Heikko kielitaito aiheuttaa enemmän työtä ja haasteita ja vähemmän onnistumisen elämyksiä. Aiemman selvityksen (Latomaa ym. 2000) mukaan varsinkin venäjän ja saksan opiskelijat kokivat B-työkielensä riittämättömäksi. Kielitaidon merkitys motivaatiolle tuli selvästi esille. Väitteen ”kielitaitoni oli riittävä opiskelua varten” kanssa täysin samaa mieltä oli 37 % vastaajista ja 33 % oli melko samaa mieltä. Kommenteista käy ilmi, että joukossa oli myös kaksikielisiä, jotka kokivatkin luonnollisesti kielitaitonsa täysin riittäväksi. Toisaalta monet kokivat riittämättömyyttä:

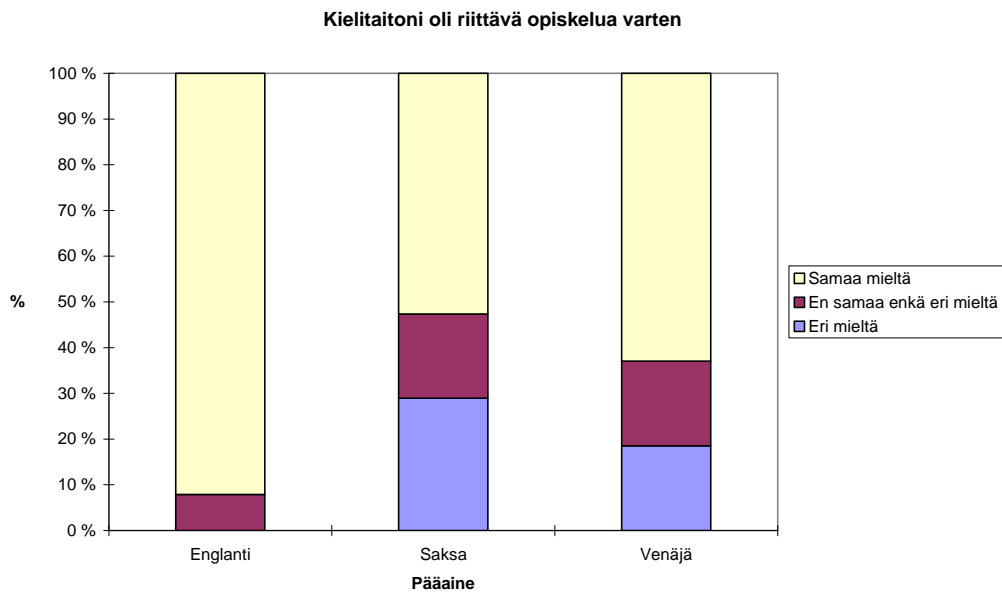
”Kielitaitoni olisi riittänyt lähes missä tahansa muualla.

Luulin näin aloittaessani opinnot; olinhan kuitenkin läpäissyt pääsykokeen. Opintojen aloittamisen jälkeen minulla oli kuitenkin tunne, etten osakaan kieltä yhtään.”

Eräs vastaaja kuvaili kielitaidon puuttumisen vaikutuksia:

”Yläasteella ja lukiossa oli keskitytty kirjalliseen, suullinen taito ei ollut vahva. Jotkut opettajat puhuivat vain saksaa! Opiskelijoista osa oli kaksikielisiä. Oma kielitaitoni oli niin heikko, etten ymmärtänyt luennoilla. Ihmettelin, miten olin päässyt opiskelemaan, jos kieli on jo pitänyt osata...! Opinnot kaatuivat hurjaan stressiin ja epäonnistumisen tunteeseen. En saanut kurottua muiden kielitaidon tasolle. Oletin että opiskelemme myös saksan kieltä.”

Saksan ja venäjän opiskelijat kokivat edelleen kielitaitonsa riittämättömämmäksi kuin englannin opiskelijat. Englannin opiskelijoista jopa 92 % oli väitteen kanssa samaa mieltä, kun venäjän opiskelijoista samaa mieltä oli 63 % ja saksan opiskelijoista 53 %. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,002$). Toisaalta venäjän opiskelijoiden vastauksissa tulee ottaa huomioon, että osalla venäjä on äidinkieli ja suomi vahva B-työkieli, minkä voisi olettaa nostavan samaa mieltä olevien osuutta.

Kuva 32. Käsitys kielitaidon riittävydestä pääaineen mukaan.

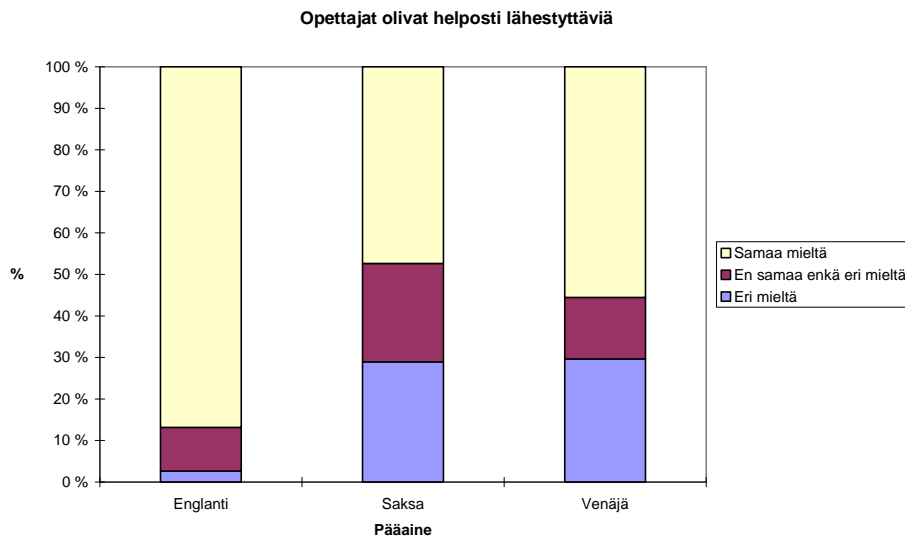
Opiskelijan kokema arvostelu ei saa olla liian rankkaa, jotta hän ei lannistuisi. Jos kokee olevansa huono pääaineessaan, motivaatio ja keskeyttämiskynnys laskee varmasti. Vastaajat näyttivät kuitenkin olevan tyytyväisiä arvosanoihinsa. Väitteen ”sain ansaitsemiani arvosanoja” kanssa täysin samaa mieltä oli 34 % ja melko samaa mieltä 52 %. Täysin tai melko eri mieltä oli ainoastaan 2 %. Avoimissa kommentteissa kritisoitiin joidenkin opettajien tyyliä arvostella persoonan tai ”pärstäkertoimen” mukaan. Yksi vastaaja kommentoi arvosanojen merkitystä opintojen etenemisen seuraamiseen:

”Kursseista ei annettu arvosanoja! Päätökseeni vaihtaa pääainetta vaikutti osaltaan se, että minulla ei ollut selkeää kuvaa miten opintoni etenivät.”

Väite ”opettajat olivat helposti lähestyttäviä” puolestaan liittyy osittain ohjaukseen ja osittain vuorovaikutukseen. Mikäli opettajaa ei uskalla lähestyä, häneltä ei myöskään saa apua eikä opiskelija koe tärkeää vuorovaikutusta. Runsas kolmannes (34 %) vastaajista oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä ja 30 % melko samaa mieltä. Vajaa viidennes (19 %) oli täysin tai melko eri mieltä. Avoimista kommentteista suurin osa korosti jälleen sitä, että opettajien välillä oli suuria eroja. Kritiikki tuntui painottuvan hieman saksan osaston suuntaan, sillä arvostelua kohdistettiin vanhempiin saksalaismiehiin sekä opiskelijoita ja opettajia erottavaan teitittelyyn. Teitittely koskee kyllä myös venäjän osastoa.

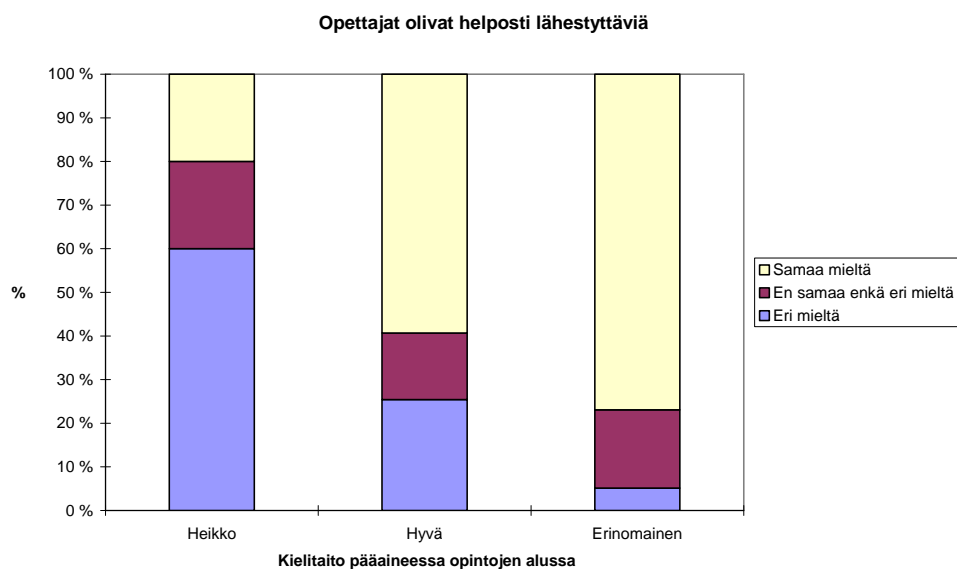
Englannin opiskelijat vaikuttivat tässä kohtaa tyytyväisimmiltä: heistä vain yksi henkilö oli

melko eri mieltä, kun saksan opiskelijoista eri mieltä oli 29 % ja venäjän opiskelijoista 30 %. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,003$).

Kuva 23. Käsitys opettajien lähestyttävyydestä pääaineen mukaan.

Lisäksi, ottaen huomioon, että $fr.<5=33,3\%$ ($p=0,015$), myös koetulla kielitaidolla saattoi olla vaikutusta vastauksiin. Mitä paremmaksi vastaaja arvioi kielitaitonsa, sitä helpommin lähestyttäväksi hän arvioi opettajat. Tämä on ymmärrettävää, sillä on vaikea selittää ongelmaa tai vaikka vain jutella yleisesti, mikäli sanoja ei vieraalla kielellä löydy.

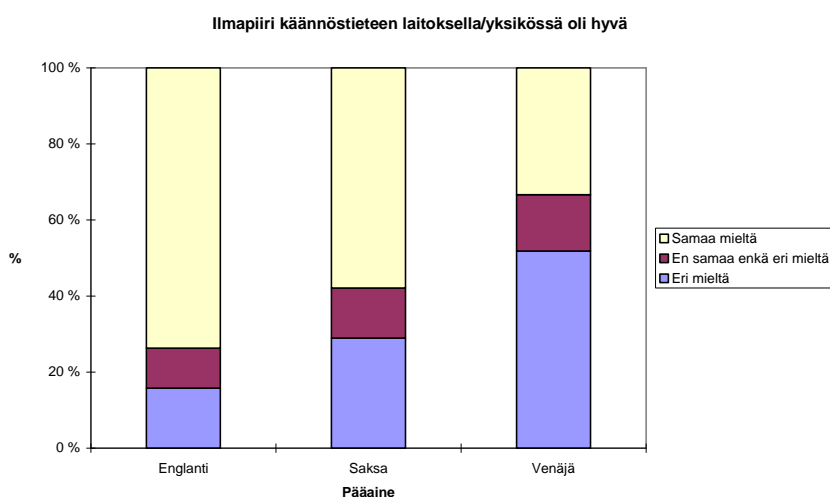

Kuva 24. Käsitys opettajien lähestyttävyydestä kielitaidon mukaan.

Myös väite ”opettajat olivat päteviä” liittyy käsitykseen opetuksen laadusta. Suuria ongelmia ei näytä olevan, vaikka kommenteissa painotettiin, että osa on päteviä ja osa ei. 23 % oli täysin samaa mieltä ja 56 % melko samaa mieltä, eli yhteensä lähes neljä viidestä. Avoimissa kommenteissa perättiin erityisesti pedagogisten taitojen perään, vaikka kielitaitoiset (erityisesti natiivit) opettajat saivatkin kiitosta. Toisaalta kiiteltiin ammatissa toimineiden opettajien pätevyyttä, mutta toisaalta taas huomautettiin, ettei oman alan hallinta tee opettajasta opettajaa. Kritiikkiä saivat myös joidenkin opettajien tyly suhtautuminen opiskelijoihin sekä näkyvä motivaation puute, etenkin venäjän puolella:

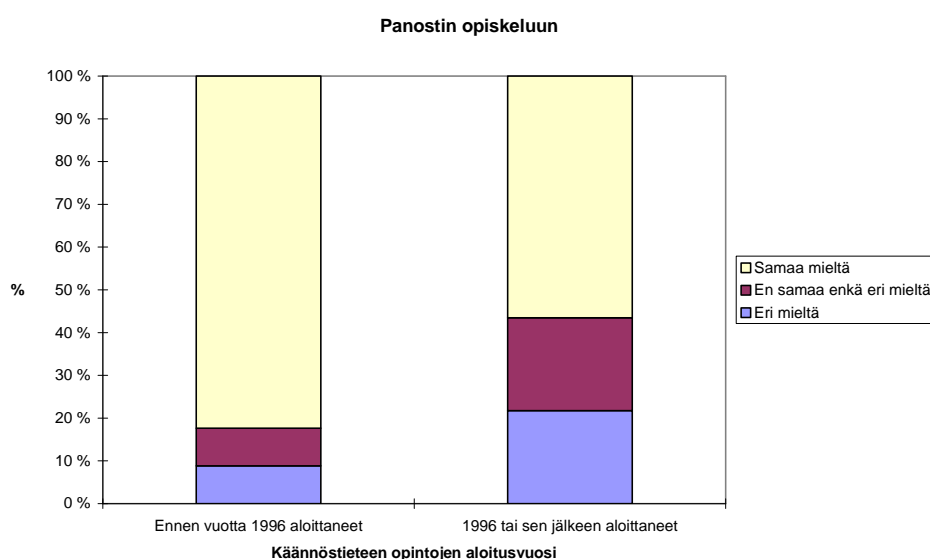
”Venäjän laitos oli aivan erilainen kuin muiden kielten laitokset. Osa opettajista oli paitsi päteviä myös mukavia, jotkut päteviä mutteivät mukavia ja osa korkeintaan muodollisesti päteviä ja persoonana opettajaksi sopimattomia.”

Ilmapiirin on todettu olevan olennainen osa opiskelijan viihtymistä ja sitoutumista. Latomaan ym. (2000) tutkimuksen mukaan aiemmin vajaa puolet oli tyytyväisiä laitoksen ilmapiiriin, tosin venäjän opiskelijoista osa oli sitä mieltä, että ilmapiiri oli huonontunut. Tällä kertaa väitteen ”ilmapiiri käännöstieteen laitoksella/yksikössä oli hyvä” kanssa täysin samaa mieltä oli 23 % vastaajista ja melko samaa mieltä 34 %. Täysin tai melko eri mieltä oli 30 %. Edelleenkin venäjän opiskelijat näyttivät olevan tyytymättömiä, heistä eri mieltä väitteen kanssa oli 52 %, kun esimerkiksi englannin opiskelijoista eri mieltä oli vain 16 %. Ottaen huomioon, että $\chi^2 = 33,3$, tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,021$). Tukea tulos saa vastaajien antamista avoimista kommenteista. Suurin osa avoimista kommenteista moitti laitoksen ilmapiiriä ahdistavaksi, painostavaksi tai kyräileväksi. Eräs vastaaja arveli, että venäjän osaston tilanne olisi huonompi kuin muiden.

Kuva 25. Käsitys laitoksen ilmapiiristä pääaineen mukaan.

Toisaalta opiskelija voi olla sitä mieltä, että huonotkin arvosanat ovat ansaittuja, mikäli hän ei ole edes yrittänyt panostaa opiskeluun. Tällöin rankka arvostelu ei välttämättä lannista, mutta motivaatio ei tässäkään tapauksessa ole ollut kohdallaan. Väitteen ”panostin opiskeluun” tarkoitus on tutkia opiskelijoiden motivaatiota. 21 % vastaajista oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä, 44 % melko samaa mieltä. Aloitusvuosi vaikutti vastauksiin: Aiemmin aloittaneista 82 % oli väitteen kanssa samaa mieltä, kun myöhemmin aloittaneista samaa mieltä oli vain 56 %. Aiemmin aloittaneet kokivat siis panostaneensa opiskeluun enemmän kuin myöhemmin aloittaneet. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,035$).

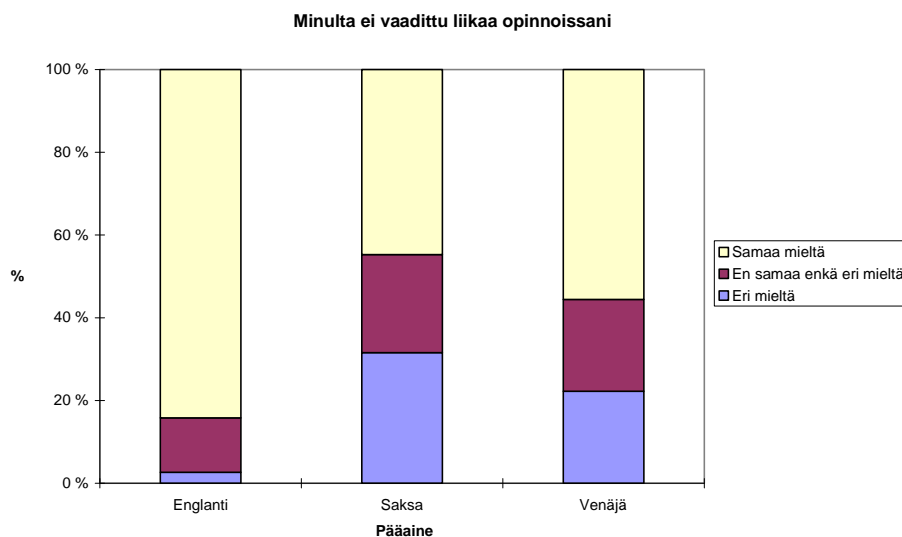
Kuva 31. Käsitys omasta panoksesta opintojen aloitusajankohdan mukaan.

Myös kurssien ilmapiirillä on merkitystä. Mikäli tunnelma on tuomitseva tai ahdistava, ja opiskelija joutuu pelkäämään esimerkiksi julkista nolaamista, se ei varmastikaan tuota onnistumisen elämyksiä ja edistä oppimista. Väitteen ”ilmapiiri kursseilla oli hyvä” kanssa täysin samaa mieltä oli viidennes (20 %) ja yli puolet (53 %) melko samaa mieltä. 18 % oli melko tai täysin eri mieltä. Ilmapiiriä kursseilla pidettiin siis hieman parempana kuin ilmapiiriä laitoksella. Avoimissa kommentteissa todettiin jälleen, että ilmapiiri vaihteli kursseista ja opettajista riippuen.

Opiskelijat kaipaavat haasteita, mutta ne eivät saisi olla liian helppoja eivätkä liian vaikeita (ks. 2.3., 2.4.1.). Sopivat haasteet motivoivat ja innostavat oppimaan lisää. Väite ”minulta ei vaadittu liikaa opinnoissani” ei paljastanut mitään suurta ongelmaa. 19 % oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä ja 43 % melko samaa mieltä. Avoimet kommentit paljastivat

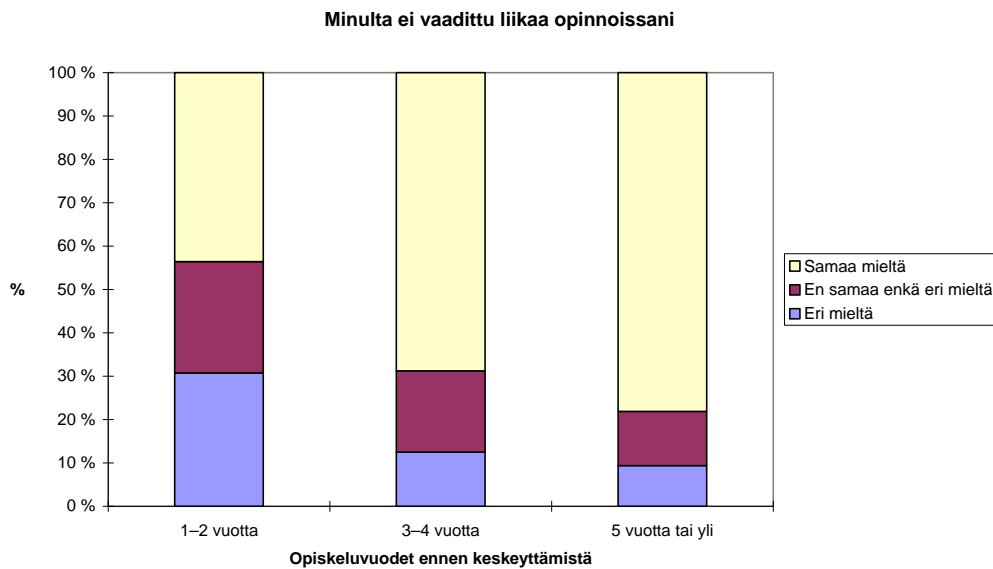
kaksijakoisen suhtautumisen: Toiset kokivat, että vaatimukset olivat kohtuuttomia, toiset nauttivat siitä, että sai tehdä paljon töitä, toiset taas kehottivat vaatimaan vielä enemmän.

Eroa eri pääaineiden välillä oli jonkun verran: englannin opiskelijoista samaa mieltä oli 84 %, kun venäjän opiskelijoista samaa mieltä oli 56 % ja saksan opiskelijoista 45 %. Eroa korostaa se, että englannin opiskelijoista kukaan ei ollut täysin eri mieltä, kun puolestaan saksan opiskelijoista täysin eri mieltä oli 19 %. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,004$). Saksan opiskelijat kokevat siis muita useammin, että heiltä vaaditaan liikaa.

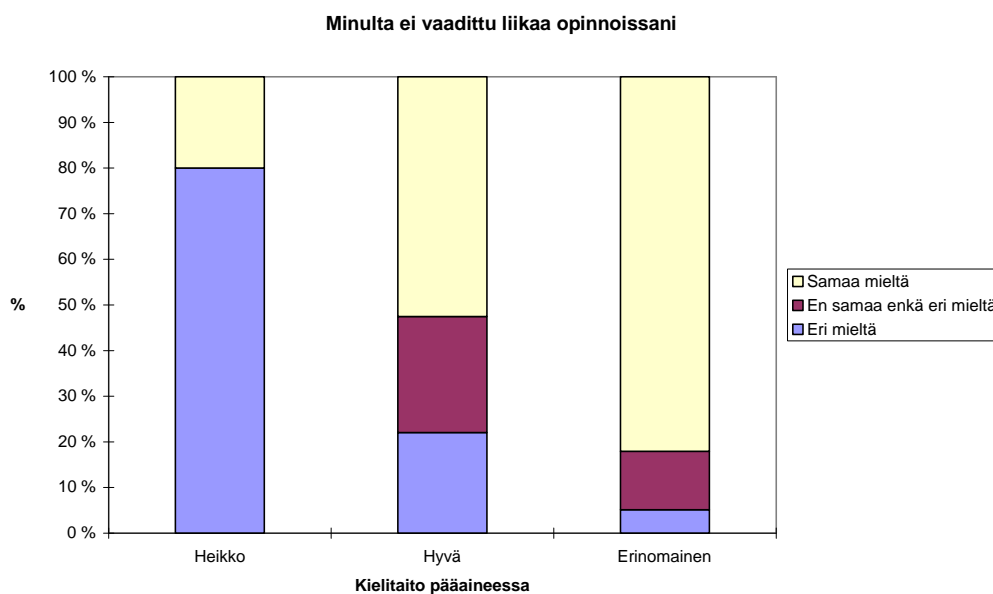
Kuva 27. Käsitys vaatimuksista pääaineen mukaan.

Myös opintovuosilla oli vaikutusta vastauksiin: Mitä vähemmän opintovuosia vastaajalle ennätti kertyä ennen keskeyttämistä, sitä vaativammaksi he opinnot arvioivat. Toisaalta ajatuksen voi kääntää toisinkin päin: Mitä vaativammaksi opinnot arvioitiin, sitä aiemmin ne keskeytettiin. 1–2 vuotta opiskelleista 44 % oli väitteen kanssa samaa mieltä, 3–4 vuotta opiskelleista 69 % ja yli 5 vuotta opiskelleista 78 %. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,032$). Tämä tukee ajatusta, että alussa opiskelu on rankempaa, kun kielitaito on mahdollisesti vielä heikompi ja pakollisia kursseja paljon. Motivaatio on tällöin kovilla.

Kuva 28. Käsitys vaatimuksista opintovuosien mukaan.

Vaikutusta on myös koetulla kielitaidolla: Heikoksi kielitaitonsa arvioineista vain viidennes (20 %) oli samaa mieltä väitteen kanssa, kun erinomaiseksi kielitaitonsa arvioineista samaa mieltä oli lähes puolet (49 %). Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,011$), jos otetaan huomioon, että $fr.<5=33,3$ %. Tämä ei ole yllättävää, sillä opiskelijat, joilla on heikompi kielitaito, joutuvat tekemään enemmän töitä kurssien ja oppimisen eteen.

Kuva 30. Käsitys vaatimuksista kielitaidon mukaan.

Väite ”ongelmatilanteissa minulla oli henkilö, jonka puoleen pystyin kääntyä”, liittyy samoin ohjaukseen ja vuorovaikutukseenkin. Mikäli opiskelijalla ei ole sopivaa henkilöä, jolta hakea apua, ongelmat jäävät selvittämättä ja opiskelija kokee olonsa epävarmaksi. Selvittämättömät ongelmat vaikuttavat opintojen etenemiseen negatiivisesti ja laskevat motivaatiota. 18 % vastaajista oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä ja 21 % melko samaa mieltä, yhteensä siis 39 %. 42 % oli täysin tai melko eri mieltä. Mielenpiirteet jakautuivat suhteellisen tasan kumpaankin suuntaan. Avoimissa kommentteissa oltiin yksimielisiä, kiitoksia ei jaettu:

”Opiskelijat olivat omillaan.”

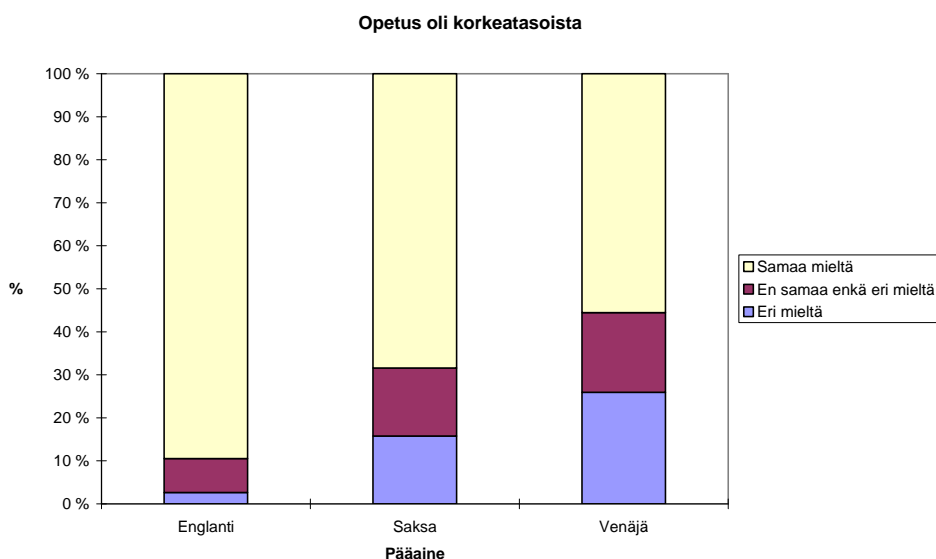
”Käännöstieteen opiskelijoita ohjataan hyvin vähän.”

”Tutorointi oli aika retuperällä, sekä opiskelija- että opettajatutorointi.”

Kommenttia sai osakseen myös väitteen muotoilu:

”Kielioppivirhe kyselyssä: ei voi sanoa 'pystyin kääntyä'. Pitää olla 'pystyin kääntymään' tai 'saatoin/voin kääntyä'. Suomen kieli on kääntäjän tärkein työväline. :-)”

Väite ”opetus oli korkeatasoista” liittyy oletukseen, että jos opiskelija kokee opetuksen puutteelliseksi, hän pettyy ja alkaa ehkä harkita muita vaihtoehtoja. 15 % vastaajista oli täysin samaa mieltä väitteen kanssa ja melko samaa mieltä 58 %. 13 % oli täysin tai melko eri mieltä. Tyytymättömmimpiä opetuksen tasoon näyttivät olevan venäjän opiskelijat, joista 56 % oli samaa mieltä väitteen kanssa, kun saksan opiskelijoista samaa mieltä oli 68 % ja englannin opiskelijoista jopa 89 %. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,03$).

Kuva 22. Käsitys opetuksen tasosta pääaineen mukaan.

Avoimissa kommenteissa todettiin opetuksen tason vaihtelevan opettajista ja aineesta riippuen. Toisaalta opetusta moitittiin sirpaleiseksi ja kaavoihin kangistuneeksi, toisaalta taas laadukkaaksi, monipuoliseksi ja kattavaksi. Uskottiin myös, että opetuksen laatu on parantunut ajan myötä. Kaksijakoisuutta kuvaa erään vastaajan kommentti, joka myös osaltaan vahvistaa käsitystä kielenopiskelun tärkeästä asemasta käännöstieteen opiskelussa:

”Opettajat olivat varmaankin päteviä kielitaidossaan, mutta sen siirtämisessä opiskelijoille (siis myös opettamiseksi kutsutaan) he eivät oikein onnistuneet.”

Väitteet ”kurssit olivat mielenkiintoisia” ja ”kurssit tuntuivat tarpeellisilta” liittyvät opetukseen ja sen laatuun. Kurssien tulee tuntua sekä mielenkiintoilta että tarpeellisilta, jotta opiskelija kokee hyötyvänsä ja motivoituvansa kursseista. 14 % vastaajista oli ensimmäisen väitteen kanssa täysin samaa mieltä ja 54 % melko samaa mieltä. Jälkimmäisen väitteen kanssa täysin samaa mieltä oli 15 % ja melko samaa mieltä 50 %. Opiskelijat näyttivät siis arvioivat kurssit yhtäläillä mielenkiintoisiksi ja tarpeellisiksi. Avoimet kommentit korostivat jälleen kurssien erilaisuutta:

”Osa oli mielenkiintoisia, osa ei lainkaan.”

”Vaihteluväli oli aika iso.”

”Osa tuntui oikeasti käyvän tarpeeseen, kun taas osa tuntui täysin turhalta.”

Toisaalta erotettiin mielenkiintoisuus ja hyödyllisyys toisistaan:

”Osa tylsistä kursseista oli kyllä hyödyllisiä!”

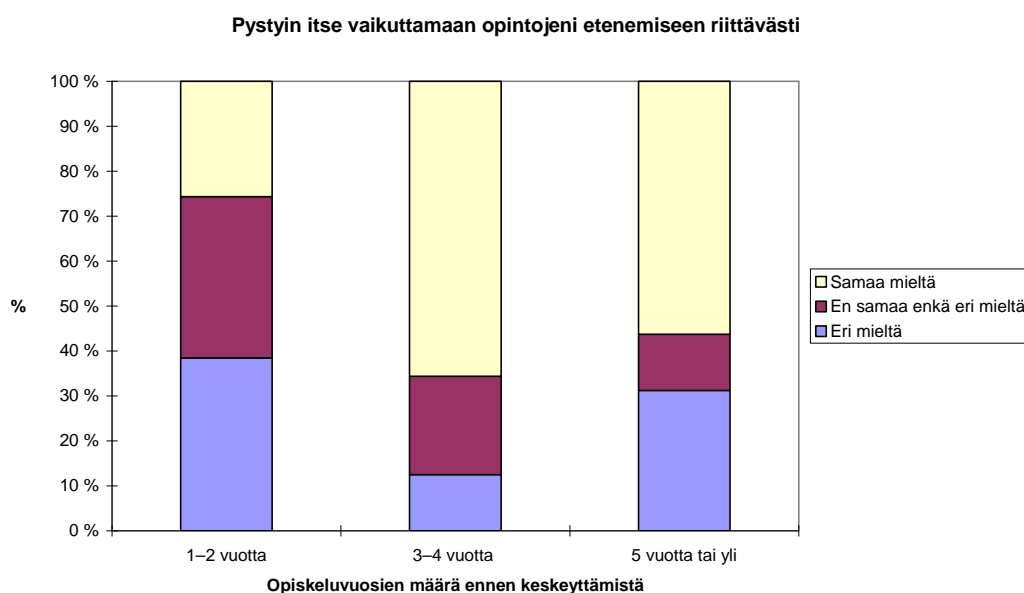
Pienryhmätyöskentely sai erityiskiitosta:

”Kääntämisen pienryhmäkurssit olivat varmaan eräitä laadukkaimmista, intensiivisimmistä ja parhaimmista yliopistokursseista, joita olen koskaan käynyt. Esim. saatu palaute oli varsin yksityiskohtaista, mikä on harvinaista. Toivottavasti resurssipula ei vähennä/poista näitä kursseja opiskelijain saatavilta.”

Opiskelijat tarvitsevat tutkimusten mukaan myös hallinnan ja itsemääräämisen tunnetta. On tärkeää tuntea, että pystyy vaikuttamaan omiin opintoihinsa. Jos edellisessä väitteessä tyytymättömien määrä oli suurehko, seuraava väite testaa, kokevatko opiskelijat hitaan etenemisen omaksi vai jonkun muun syyksi. Väitteen ”pystyin itse vaikuttamaan opintojeni etenemiseen riittävästi” kanssa täysin samaa mieltä oli 15 % ja melko samaa mieltä 33 %. Täysin tai melko eri mieltä oli 28 %. Voisi olettaa, että aiemman kohdan tyytyväiset olivat myös tässä kohtaa tyytyväisiä. Avoimissa kommenteissa kritisoitiin mm. kursseille ilmoittautumista, päällekkäisiä kursseja sekä akateemisen vapauden puutetta.

Opintovuosien määrällä ennen keskeyttämistä oli vaikutusta vastauksiin: Enemmän opiskelleet tunsivat voivansa vaikuttaa opintoihinsa paremmin kuin vähemmän opiskelleet. 3–

4 vuotta opiskelleista 66 % oli väitteen kanssa samaa mieltä, kun 5 vuotta tai yli opiskelleista samaa mieltä oli 56 % ja 1–2 vuotta opiskelleista 26 %. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,005$). Tulos on ymmärrettävä, sillä alkuvaiheen opinnoissa on eniten pakollisia kursseja. Myöhemmin valinnaisuutta tulee lisää ja oman hallinnan tunne kasvaa. Graduvaiheessa eteneminen ei ole enää kuin opiskelijasta itsestään kiinni, joten siinä mielessä olisi odottanut, että yli 4 vuotta opiskelleista suurempi osa olisi ollut samaa mieltä. Toisaalta opinnot ovat voineet edetä hitaasti, eivätkä vastaajat ole vielä viidessä vuodessa päässeet graduvaiheeseen.

Kuva 26. Käsitys opintojen etenemisestä opintovuosien mukaan.

Käännöstieteen koulutusohjelmia on kritisoitu opintojen hitaasta etenemisestä. Opiskelija saattaa turhautua, mikäli opinnot eivät tunnu etenevän, joko esimerkiksi kursseista saatavien vähäisten opintoviikkojen/pisteiden tai kurssien vähäisen tarjonnan vuoksi. Väite ”opintoni etenivät riittävän nopeasti” perustuu tähän ongelmaan. 14 % oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä ja 39 % melko samaa mieltä. 36 % oli täysin tai melko eri mieltä. Vaikka suurin osa näyttäisi olevan tyytyväisiä, tyytymättömien määrä on mielestäni turhan suuri. Vaikka asiaan on viime aikoina kiinnitettykin huomiota, opiskelijat eivät edelleenkään ole tyytyväisiä. Avoimet kommentit valottivat hieman lisää vastaajien ajatuksia. Toisilla opinnot olivat edenneet nopeasti, kunnes eteen oli tullut gradun tekeminen tai lapsen syntymä, toisilla opintojen eteneminen tuotti hankaluuksia joko itsestä tai muista johtuvista syistä. Myös tässä kohtaa tuli esille ohjauksen tarve.

”Aivan naurettava työtaakka humanistina muihin samaan aikaan muissa tdk:ssa aloittaneisiin, läsnäolopakko orjallista.”

”Ensimmäisenä vuotena neuvottiin, että ei kannata ottaa sivuainetta. Tämä johti vain siihen, että kurssien vähyys tylsistytti.”

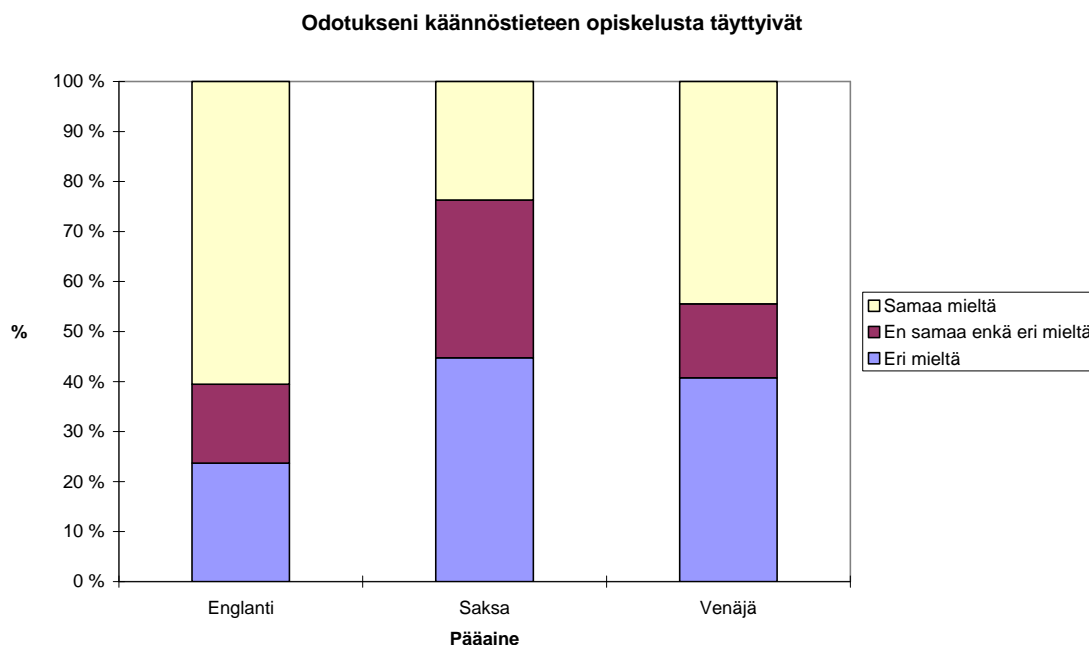
Odotukset opintojen kulusta ja sisällöstä liittyvät ennakkotietoihin ja alavalintaan. Jos odotukset eivät täyty, ne ovat voineet olla joko epärealistiset tai sitten koulutus ei ole esimerkiksi vastannut oppaiden kuvausta. Kyselyn perusteella odotukset eivät ole täysin täyttyneet: Vain noin kymmenes (10 %) oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä, kolmannes (33 %) melko samaa mieltä. Täysin tai melko eri mieltä oli 36 % vastaajista. Avoimissa kommentteissa pettymys näkyi selvästi:

”Vaihdoin mielipiteeni täysin. Ala ei kiinnosta enää lainkaan.”

”Koulu ei vastannut 90 % tulevia tulkin/kääntäjän tehtäviä.”

”Petyin pahasti.”

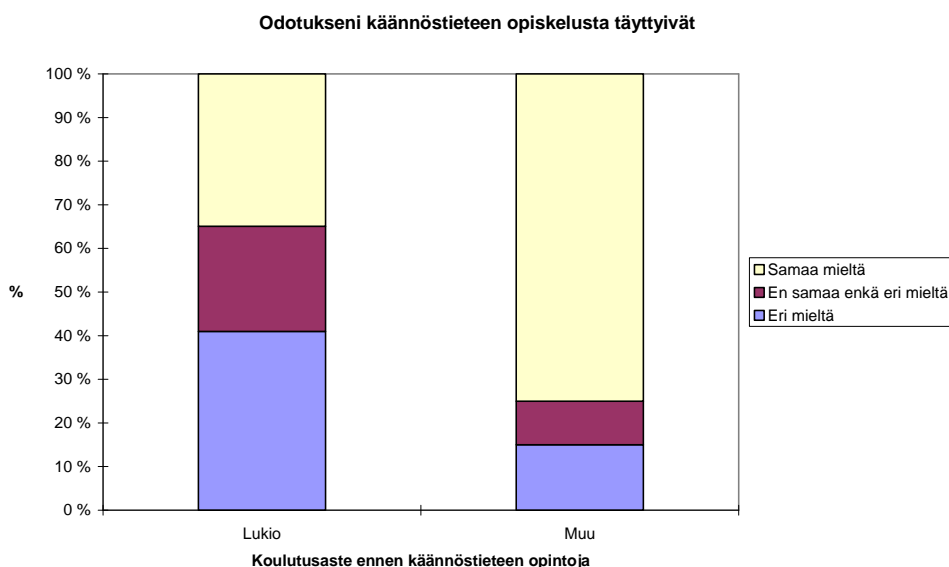
Parhaiten odotukset näyttivät täyttyneen englannin opiskelijoiden kohdalla: Heistä 61 % oli väitteen kanssa samaa mieltä, kun venäjän opiskelijoista samaa mieltä oli 44 % ja saksan opiskelijoista 23 %. Huonoiten todellisuus vastasi odotuksia siis saksan opiskelijoilla. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,002$).

Kuva 33. Käsitys odotuksien täytymisestä pääaineen mukaan.

Myös koulutusasteella ennen käännöstieteen opintoja oli vaikutusta vastauksiin.

Lukiotaustaisista 35 % oli väitteen kanssa samaa mieltä, kun muista samaa mieltä oli jopa 75 %. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,005$). Lukiotaustaisten odotukset täyttyivät siis jostain syystä huonommin kuin muiden.

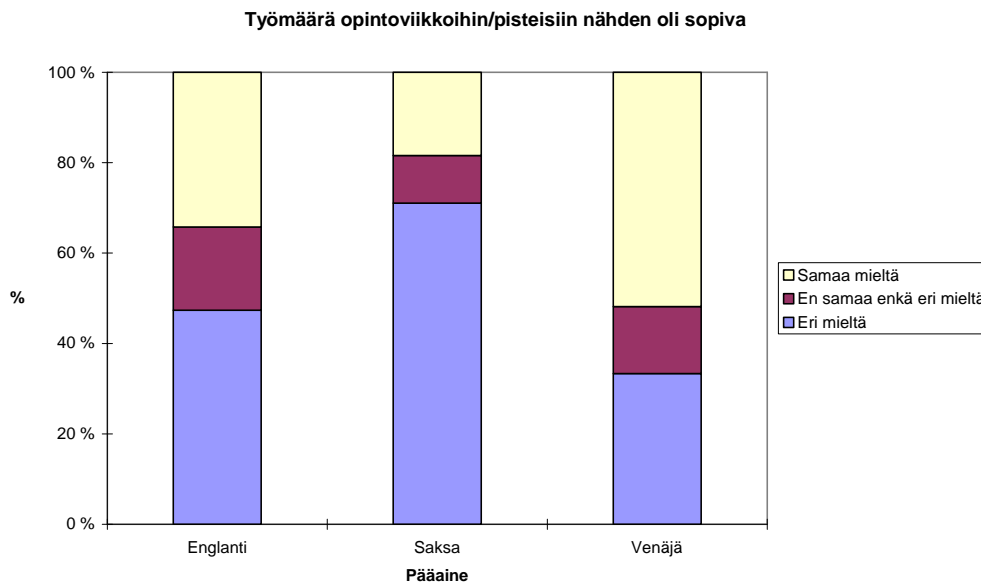

Kuva 34. Käsitys odotuksien täyttymisestä koulutusasteen mukaan.

Haasteisiin liittyy myös väite ”työmäärä opintoviikkoihin/pisteisiin nähden oli sopiva”. Jos opiskelija kokee, että hän tekee liikaa töitä saavutuksiin nähden, tulevat opiskeluvuodet voivat ruveta tuntumaan liian työläiltä. Täysin samaa mieltä väitteen kanssa oli vain 6 % vastaajista ja melko samaa mieltä 27 %. Täysin eri mieltä oli 23 % ja melko eri mieltä 29 %. Tämä kysymys kirvoitti runsaasti kommentteja. Vastaajat arvioivat käännöstieteen opintojaan sekä suhteessa muihin aineisiin että aherruksesta saatuihin tuloksiin. Esimerkiksi tekniikan tai luonnontieteiden opiskeluun verrattuna työmäärä todettiin valtavaksi, toisaalta taas psykologiaan verrattuna työmäärä koettiin kohtuullisemmaksi. Läsnaolopakkoa kritisoitiin voimakkaasti.

”Sivuaineissa opintoviikkoja sai huomattavasti vähäisemmällä työmäärällä.”
”Opintoviikkoja suhteettoman vähän työmäärään nähden.”
”Paljon läsnäoloa vaativia kursseja.”

Venäjän opiskelijat olivat tässä kohtaa tyytyväisimpiä: 52 % oli väitteen kanssa samaa mieltä, kun englannin opiskelijoista samaa mieltä oli 34 % ja saksan opiskelijoista vain 19 %. Tässäkin kohtaa saksan opiskelijat kokevat siis vaatimukset suuremmaksi kuin muut. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,029$).

Kuva 29. Käsitys työmäärästä pääaineen mukaan.

Yksi tärkeimmistä opintojen etenemiseen vaikuttavista tekijöistä tutkimusten mukaan on opinto-ohjauksen saatavuus. Ohjauksen puutteen on todettu olevan selvä hidaste. Latomaan ym. (2000) tutkimuksessa kävi ilmi, että tukea on kaivattu ainakin aiemmin, etenkin venäjän opiskelijoiden puolelta. Väite ”opinto-ohjausta oli riittävästi” paljastaa, että vastaajat kaipasivat edelleenkin lisää ohjausta. Vain 3 % oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä, melko samaa mieltä oli 15 %. Täysin tai melko eri mieltä oli jopa 58 %. Avoimet kommentit olivat pelkästään negatiivisia:

”Opinto-ohjausta ei ollut lainkaan, mikä näin jälkikäteen ajatellen oli varmaan yksi syy siihen, että opinnot jäivät kesken.”

”Olisin kaivannut heti alusta enemmän tukea ja riittävästi konkreettista tietoa opintovaatimuksista, opintojen etenemisestä jne. Myös tutoreiltamme olisin toivonut reilusti enemmän asiaan paneutumista.”

Mielipiteistä oli mahdollista laskea keskiarvo. Kokonaiskeskiarvoksi asteikolla 1-5 tuli 3,6, eli neutraalista tyytyväisempään suuntaan. Mitään selvää tyytymättömyyttä ei sen perusteella vaikuttaisi olevan. Eroja eri pääaineiden välillä kuitenkin löytyi: Englannin opiskelijoiden keskiarvoksi tuli 3,9, kun saksan ja venäjän opiskelijoiden keskiarvoksi tuli 3,4. Englannin opiskelijoiden mielipiteet opiskelusta vaikuttaisivat siis olevan positiivisemmat kuin muiden. Taulukon perusteella tyytyväisimpiä opiskelijat olivat opiskelutovereihinsa, saamiinsa arvosanoihin sekä opettajien pätevyyteen. Huonoimmat keskiarvot saivat opinto-ohjauksen riittävyys ja työmäärä.

Väite	Keskiarvo
Sain ansaitsemiani arvosanoja	4,2
Opiskelutoverini olivat mukavia	4,2
Opettajat olivat päteviä	4,1
Sain uusia kavereita muista opiskelijoista	4,0
Kielitaitoni oli riittävä opiskelua varten	3,9
Ilmapiiri kursseilla oli hyvä	3,8
Opettajat olivat helposti lähestyttäviä	3,8
Opetus oli korkeatasoista	3,8
Panostin opiskeluun	3,7
Kurssit tuntuivat tarpeellisilta	3,7
Kurssit olivat mielenkiintoisia	3,6
Minulta ei vaadittu liikaa opinnoissani	3,6
Ilmapiiri käännöstieteen laitoksella/yksikössä oli hyvä	3,5
Opintoni etenivät riittävän nopeasti	3,3
Pystyin itse vaikuttamaan opintojeni etenemiseen riittävästi	3,3
Odotukseni käännöstieteen opinnoista täyttyivät	3,1
Ongelmatilanteissa minulla oli henkilö, jonka puoleen pystyin kääntyä	3,0
Työmäärä opintoviikkoihin/pisteisiin nähden oli sopiva	2,8
Opinto-ohjausta oli riittävästi	2,5
<i>Yhteensä</i>	3,6

Taulukko 13. Mielenkiintoisten väitteiden keskiarvot.

3.3.6. Käännöstieteen opintojen keskeytymiseen vaikuttavia tekijöitä

Tässä osiossa esitin vastaajille väitteitä, jotka liittyvät opintojen keskeytymisen syihin. Väitteet ovat osittain samoja tai samansuuntaisia kuin mielipiteistä kartoittavassa osiossa, jossa kysyin, mitä mieltä vastaajat olivat asioista. Tässä jatkoin ajatusta kysymällä, miten nämä asiat vastaajien mielestä vaikuttivat keskeyttämiseen. Ei voida pitää itsestään selvänä, että esimerkiksi heikkolaatuiseksi arvioitu opetus olisi suoraan vaikuttanut keskeyttämiseen, vaikka näin voisi ehkä olettaakin.

Vastausvaihtoehtoina olivat ”vaikutti paljon”, ”vaikutti kohtalaisesti”, ”vaikutti vähän” ja ”ei vaikuttanut lainkaan”. Ristiintaulukoinneissa yhdistin kaksi keskimmäistä luokkaa niin, että käytössä on kolme luokkaa (vaikutti paljon – vaikutti jonkin verran – ei vaikuttanut lainkaan).

	Vaikutti paljon	Vaikutti jonkin verran	Vaikutti vähän	Ei vaikuttanut lainkaan
Sain muun alan töitä	30 %	12 %	5 %	53 %
Muutin toiselle paikkakunnalle	22 %	5 %	4 %	69 %
Tuleva ammatti ei houkutellut	20 %	22 %	22 %	36 %
Perhesyyt	20 %	8 %	6 %	66 %
Käännöstieteen opiskelu ei kiinnostanut	18 %	25 %	22 %	35 %
Töiden saanti vaikutti heikolta	17 %	11 %	19 %	53 %
Sain alan töitä	14 %	4 %	9 %	73 %
En tuntenut sopeutuvani joukkoon	11 %	13 %	22 %	54 %
En ollut tyytyväinen käännöstieteen opetuksen tasoon	11 %	10 %	28 %	51 %
Terveydelliset syyt	6 %	7 %	5 %	82 %
Opiskelu yleensä ei kiinnostanut	3 %	18 %	18 %	61 %

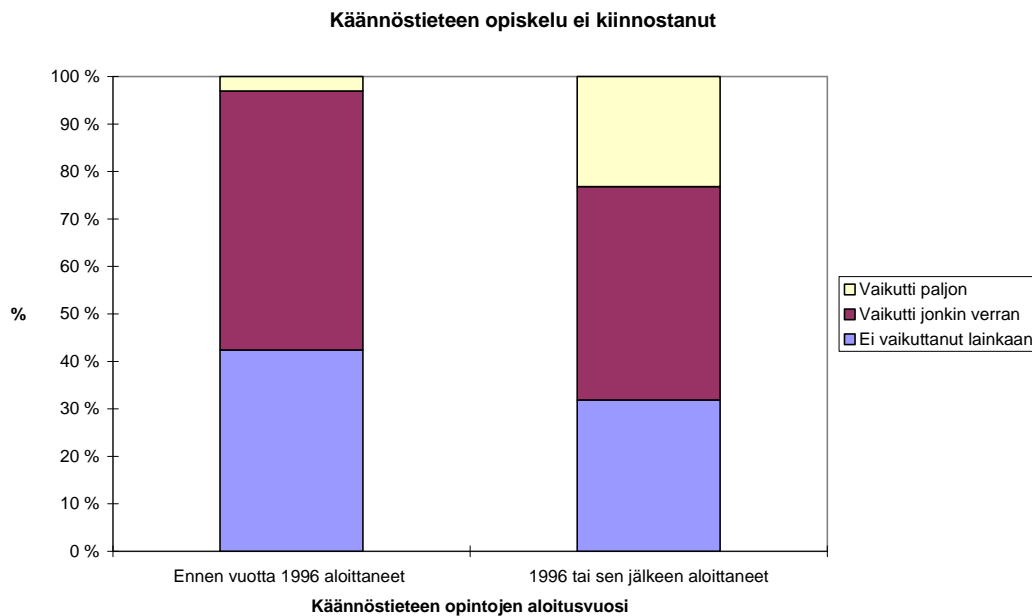
Taulukko 14. Keskeyttämiseen vaikuttaneita syitä.

Opiskelija voi kokea opiskelemaisensa alan vääräksi, tai opetusohjelma ei mahdollisesti miellyttä. Ensimmäinen väite kuului ”käännöstieteen opiskelu ei kiinnostanut”. Kysyin siis suoraan vastaajan omaa arviota siitä, kuinka paljon itse käännöstieteen opiskelu vaikutti keskeyttämiseen. Vajaa viidennes (18 %) vastaajista oli sitä mieltä, että se vaikutti paljon, ja neljännes (25 %) sitä mieltä, että se vaikutti jonkin verran. Runsas kolmannes (35 %) vastasi, ettei seikka vaikuttanut lainkaan. Avoimissa kommentteissa osa vastaajista ilmoitti suorastaan rakastavansa alaa, osa taas ilmoitti kiinnostuksensa teoreettista puolta kohtaan loppuneen.

”Aine- ja syventävät opinnot menivät koko ajan teoreettisempaan suuntaan, joka ei ollut niin mielenkiintoista.”

Aiemmin aloittaneista vain 3 %:lle seikka vaikutti paljon, kun myöhemmin aloittaneiden kohdalla luku oli 23 %. Myöhemmin aloittaneista siis suurempi osa keskeytti nimenomaan käännöstieteeseen liittyvien syiden takia. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,037$).

Käännöstieteen opetussuunnitelmassa on tapahtunut vuosien varrella varmasti monenlaisia muutoksia. Tämän perusteella näyttäisi, että kaikki muutokset eivät ole olleet opiskelijoiden mieleen.

Kuva 35. Käännöstieteen opiskelun kiinnostavuus opintojen aloitusajankodan mukaan.

On myös mahdollista, että itse opiskelu ei enää kiinnosta. Esimerkiksi pienet tulot, aikataulupaineet ja kotitehtävät voivat saada opiskelijan pitämään taukoa opiskelussa. Väitteen ”opiskelu yleensä ei kiinnostanut” avulla tutkin sitä, oliko vastaajien mielenkiinto yleisesti opiskelua kohtaan laantunut. Ainoastaan 3 % oli sitä mieltä, että seikka vaikutti paljon ja 18 % sitä mieltä, että se vaikutti jonkin verran. Vastausten perusteella voi päätellä, että keskeyttämisen pääsyyt eivät olleet opiskelussa itsessään, vaikka kommentoissa joku näin totesikin:

”Taskussa oli jo ammattikorkeakoulututkinto, iski opiskeluväsymys ja kaipuu palkallisiin töihin.”

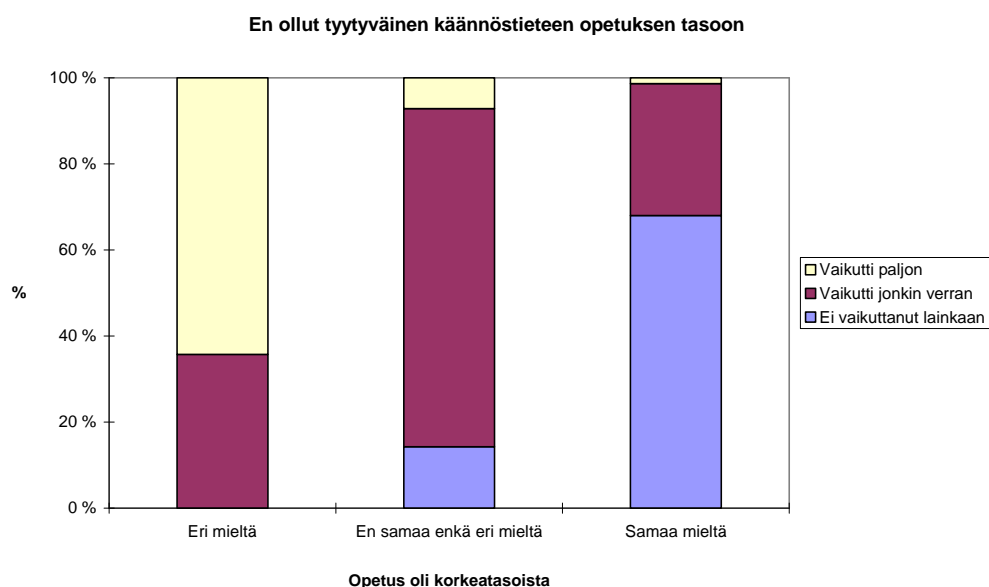
Opintojen myötä opiskelijoille selkeytyy kuva tulevasta ammattivaihtoehdoista. Mikäli ne eivät kiinnosta, opiskelu menettää merkityksensä. Väite ”tuleva ammatti (esim. kääntäjä/tulkki) ei houkuttanut” tutkii, mitä mieltä vastaajat olivat ammattivaihtoehtojen vaikutuksesta keskeyttämiseen. Viidennekselle (20 %) vastaajista seikka vaikutti paljon, ja 22 %:lle se vaikutti jonkin verran. Yli kaksi viidesosaa oli siis sitä mieltä, että tuleva ammatti ei tuntunut houkuttelevalta. Luultavasti heidän ammattimielikuvansa ei ollut positiivinen, ainakin kommenttien perusteella opinnot olivat vähentäneet kiinnostusta:

”Opiskelukokemukseni myötä en uskonut enää siihen pystyväni. Oli peloteltu tarpeeksi.”

”Opintojen edetessä kiinnostus lopahti.”

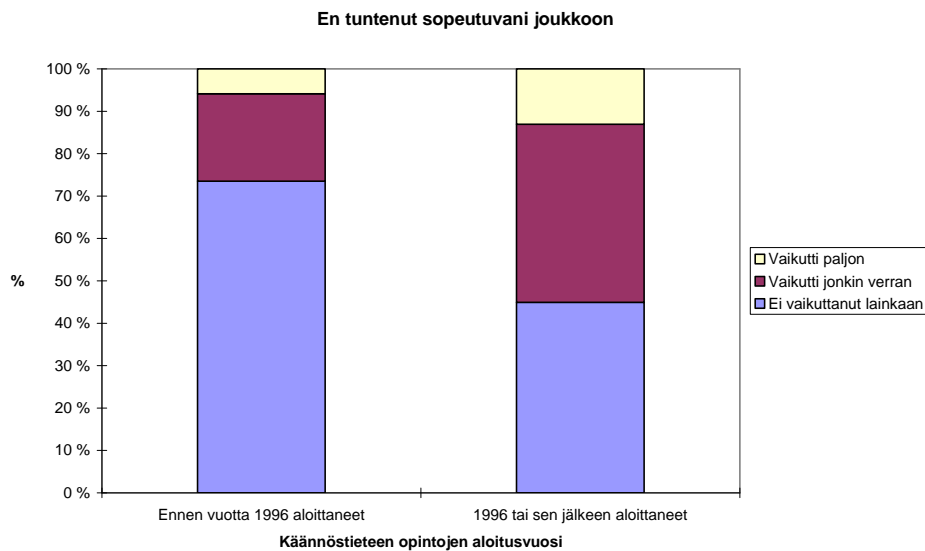
”Realiteetit ammatista valkenivat minulle pikkuhiljaa.”

Väite ”en ollut tyytyväinen käänöstieteen opetuksen tasoon” selvitti vastaajien mielipidettä siitä, vaikuttiko tyytymättömyys opetuksen tasoon keskeyttämishalukkuuteen. Runsas kymmenes (11 %) oli sitä mieltä, että seikka vaikutti paljon, ja kymmenes (10 %) että seikka vaikutti jonkin verran. Yli puolelle (52 %) seikalla ei ollut lainkaan vaikutusta. Tähän väitteeseen ei tullut lainkaan avoimia kommentteja, joten ilmeisesti aihe ei herättänyt vahvoja mielipiteitä. Ristiintaulukointi näyttää, että niille vastaajille, jotka arvioivat opetuksen korkeatasoiseksi, seikalla ei ollut merkitystä keskeyttämiselle. Toisaalta ne, jotka eivät olleet tyytyväisiä opetuksen tasoon, arvioivat seikan vaikuttaneen keskeyttämiseen paljon. Tulos on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p=0$).

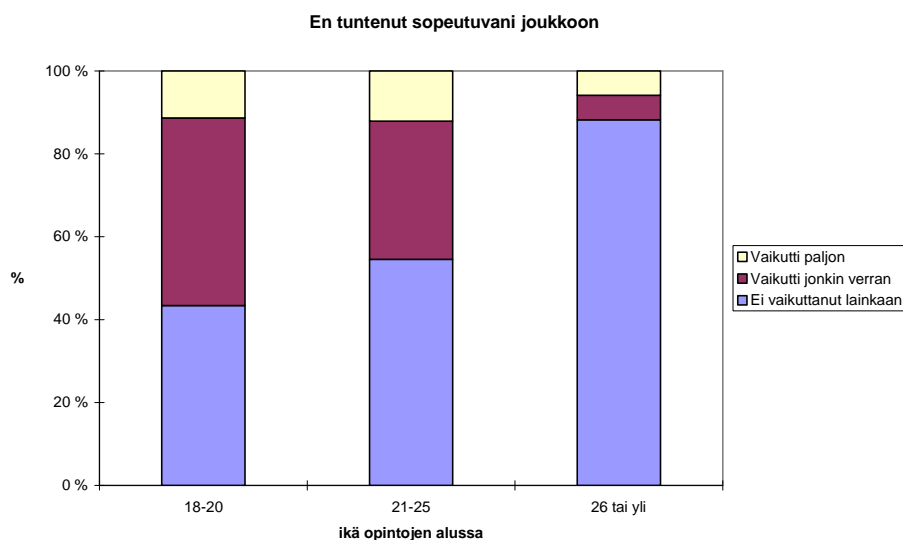
Kuva 36. Käsitys opetuksen laadun vaikutuksesta keskeyttämiseen opetuksen arvostuksen mukaan.

Väite ”en tuntenut sopeutuvani joukkoon” selvittää vastaajien käsitystä siitä, kuinka paljon mahdollinen integroitumisen puute on vaikuttanut keskeyttämiseen. 11 % vastaajista oli sitä mieltä, että seikka vaikutti paljon ja 13 % sitä mieltä, että se vaikutti jonkin verran, yhteensä siis vajaa neljäsosa. 54 % oli sitä mieltä, ettei se vaikuttanut lainkaan. Yksi vastaaja kommentoi huonon kielitaitonsa vaikeuttaneen joukkoon sopeutumista. Aiemmin ja myöhemmin aloittaneiden välillä oli selvä ero: Aiemmin aloittaneista 74 % seikalla ei ollut lainkaan merkitystä, kun myöhemmin aloittaneista tätä mieltä oli 45 %. Aiemmin aloittaneet näyttivät siis sopeutuneen joukkoon paremmin. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,023$).

Kuva 37. Sopeutumisvaikeuksien vaikutus keskeyttämiseen opintojen aloitusajankodan mukaan.

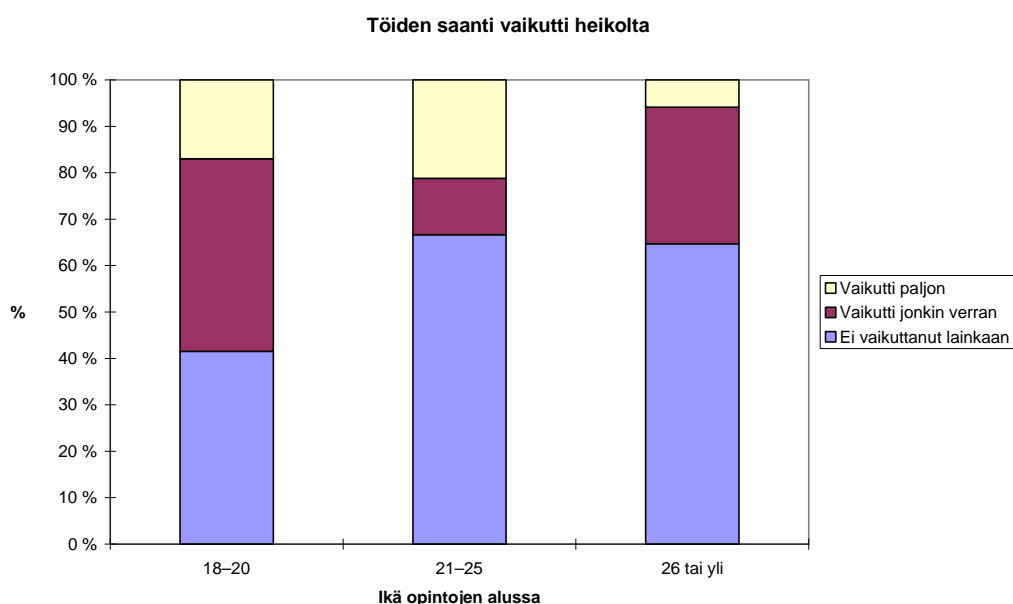
Myös iällä näytti olevan merkitystä vastauksiin niin, että mitä vanhempi opiskelija oli opintojensa alkaessa, sitä vähemmän seikalla oli merkitystä keskeyttämiseen. Opintonsa nuorimpina (18–20) aloittaneista 43 %:lle seikalla ei ollut lainkaan merkitystä, kun 21–25-vuotiaina aloittaneiden kohdalla luku oli 55 % ja yli 25-vuotiaiden kohdalla jopa 88 %. Vanhempana aloittaneet opiskelijat kokivat tämän perusteella sopeutuneensa joukkoon paremmin. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,027$).

Kuva 38. Sopeutumisvaikeuksien vaikutus keskeyttämiseen iän mukaan.

Keskeyttämishalukkuutta lisää se, jos töiden saaminen koulutuksen perusteella on hankalaa. Väite ”töiden saanti vaikutti heikolta” tutkii, kuinka paljon seikalla vastaajien mielestä oli vaikutusta keskeyttämiseen. 17 % oli sitä mieltä, että seikalla oli vaikutusta paljon ja 11 % oli sitä mieltä, että vaikutusta oli jonkin verran. 53 %:lle seikalla ei ollut vaikutusta lainkaan. Vastaajat kommentoivat töiden saamisen näyttäneen liian epävarmalta.

Iällä opintojen alussa oli vaikutusta vastauksiin niin, että vanhimpana opintonsa aloittaneiden mielestä työnsaannin heikoilla näkymillä oli vähiten merkitystä keskeyttämiseen. 18–20-vuotiaina aloittaneista 17 % oli sitä mieltä, että seikka vaikutti paljon, 21–25-vuotiaina aloittaneista tätä mieltä oli 21 % ja yli 25-vuotiaina aloittaneista 6 %. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,035$).

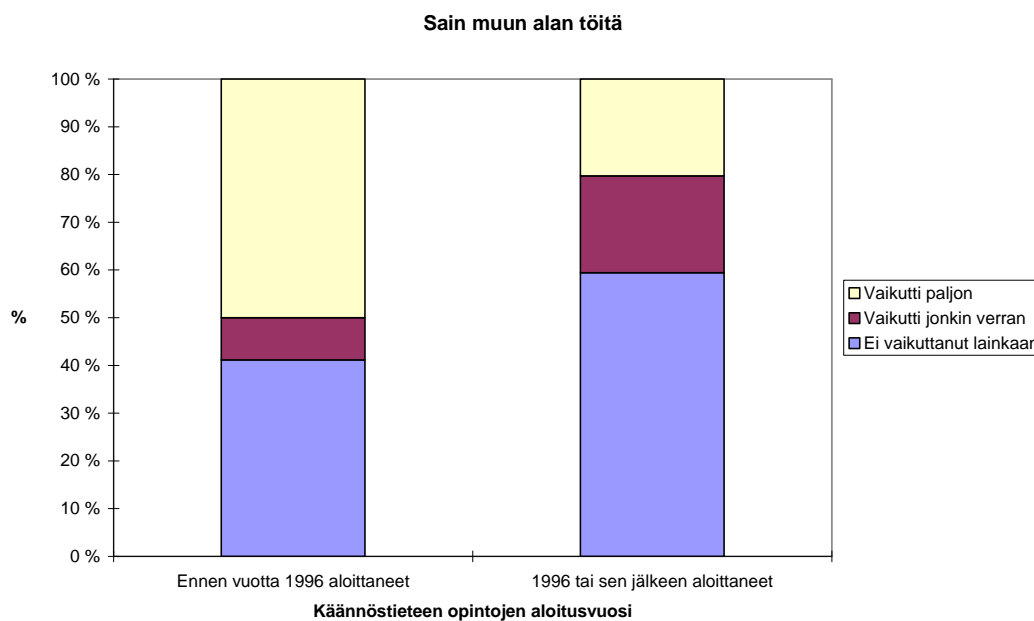

Kuva 39. Työnäkymien vaikutus keskeyttämiseen iän mukaan.

Opintojen keskeyttämiseen vaikuttavat toki myös opintojen ulkopuoliset seikat, kuten kiinnostavien töiden saaminen opiskellulta tai muulta alalta. Väite ”sain alan töitä” selvittää, kuinka suuri vaikutus alan töiden saamisella vastaajien mielestä oli keskeyttämiseen. 14 % oli sitä mieltä, että seikka vaikutti paljon, ja 4 % sitä mieltä, että se vaikutti jonkin verran. Lähes kolme neljännestä (73 %) oli kuitenkin sitä mieltä, ettei seikalla ollut lainkaan vaikutusta.

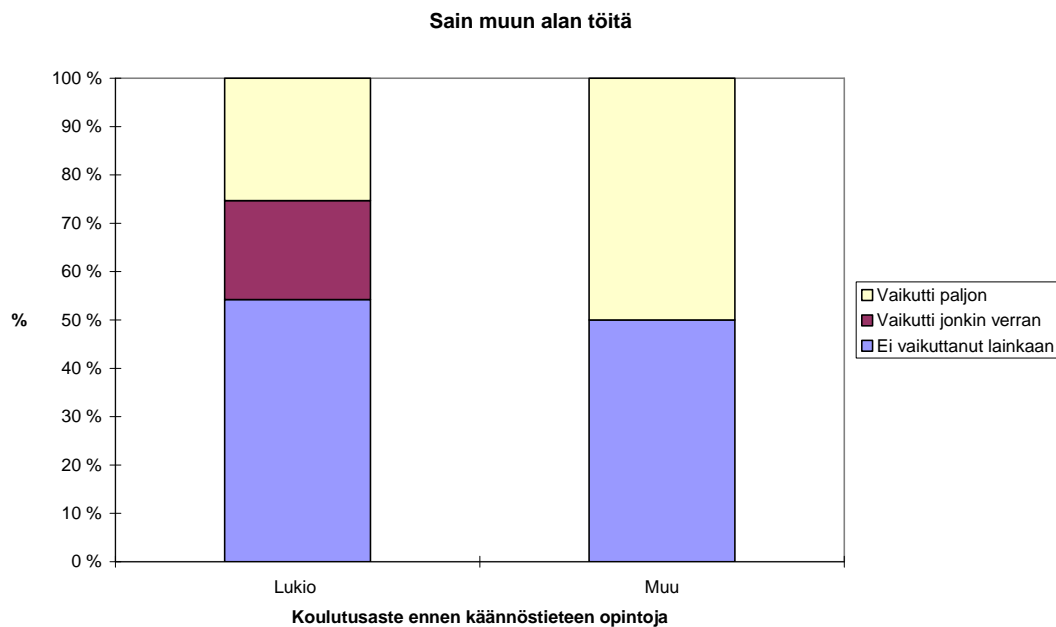
Väite ”sain muun alan töitä” selvittää puolestaan, kuinka paljon vastaajien mielestä muun alan töiden tekeminen vaikutti keskeyttämiseen. 30 %:lle vastaajista seikka vaikutti paljon ja 12

%:lle jonkin verran. 53 % oli sitä mieltä, ettei seikka vaikuttanut lainkaan. Sivupoluille vastaajia olivat kommenttien perusteella johtaneet mm. sivuaineet ja kesätyöt. Aloitussajankohta vaikutti vastauksiin: Aiemmin aloittaneista puolet (50 %) vastasi seikan vaikuttaneen paljon, kun myöhemmin aloittaneista näin vastasi vain viidennes (20 %). Aiemmin aloittaneet kokivat siis (muun alan) työnteon vaikuttaneen enemmän keskeyttämiseen. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,007$). Aiemmin aloittaneiden kohdalla on varmaankin tullut vastaan raja, jolloin opiskelu on lopetettava ja töiden teko aloitettava. Työnteolla voidaan toki vaikka rahoittaa opiskelua, mutta vaarana on, että opiskelu jää lopulta unholaan.

Kuva 40. Muun alan töiden saamisen vaikutus keskeyttämiseen opintojen aloitusajankodan mukaan.

Lisäksi vaikutusta oli koulutustaustalla: 25 %:lle lukiotaustaisista seikka vaikutti paljon, kun muiden kohdalla luku oli 50 %. Lukiotaustaiset kokivat siis työnteon vaikuttaneen keskeyttämiseen vähemmän kuin muut. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,025$).

Kuva 41. Muun alan töiden saamisen vaikutus keskeyttämiseen koulutusasteen mukaan.

Opiskelijat voivat myös muuttaa syystä tai toisesta. Kolmanneksi viimeinen väite oli ”muutin toiselle paikkakunnalle”. Runsas viidennes (22 %) oli sitä mieltä, että seikalla oli paljon vaikutusta, 69 % oli puolestaan sitä mieltä, ettei seikalla ollut lainkaan vaikutusta.

Kommenteissa vastaajat paljastivat mm. muuttaneensa miehen perässä ulkomaille tai kyllästyneensä jatkuvaan reissaamiseen Helsingin ja Tampereen välillä.

Terveydellisillä seikoilla ei näyttänyt olevan suurtakaan merkitystä keskeyttämiseen. Yli neljä viidennestä (82 %) oli sitä mieltä, ettei seikalla ollut lainkaan vaikutusta. Avoimissa kommentteissa syiksi mainittiin esimerkiksi oma tai läheisen terveys, masennus, uupumus ja stressi. Sen sijaan perhesyyt vaikuttivat hieman enemmän. Noin viidennekselle (20 %) seikalla oli paljon vaikutusta, noin kahdelle kolmasosalle (66 %) sillä ei ollut lainkaan vaikutusta. Vastaajat tarkensivat perhesyiksi lapsen syntymän, uuden ihmissuhteen tai eron.

Muiksi syiksi vastaajat mainitsivat monenlaisia asioita. Jotkut kokivat opinnot liian vaativiksi ja kielitaidon parantamisen liian suureksi ponnistukseksi, joten he siirtyivät mielestään helpompaan vaihtoehtoon. Myös muut alat alkoivat houkuttaa yhä enemmän:

”Muut alat alkoivat kiinnostaa enemmän, en kokenut olevani hyvä alalla.”
”Halusinkin opettajaksi.”

Myös työn ja opiskelun yhteensovittaminen koettiin vaikeaksi:

”Töiden ja opiskelun yhteensovittaminen oli työläämpää kuin olin kuvitellut.”

”Taloudellinen syy – lainansaanti loppui, joten oli pakko hakeutua työelämään.”

Lisäksi syiksi mainittiin jo muuallakin kommentoituja seikkoja, kuten epäonnistumisen tunne sekä kielitaitoon ja ohjauksen puutteeseen liittyvät seikat:

”Opinto-ohjauksen puute.”

”Henkilökemiat laitoksen graduohjaajien kanssa ovat tökkineet pahasti.”

”Huono kielitaito.”

”Opiskelu muotoutui jo alussa liian haastavaksi ja koin, että haluan opiskella alaa, jossa jopa voin tuntea itseni päteväksi.”

”Koin epäonnistuneeni ja menetin motivaationi sen verran pahasti, että katsoin, että ei ole järkeä jatkaa.”

Opiskelun ulkopuolisia tärkeämpiä syitä olivat muun alan töiden saaminen sekä ihmissuhteisiin liittyvät syyt, kuten perhe tai muuttaminen toiselle paikkakunnalle. Liitän muuttamisen myös ihmissuhdesyihin sen perusteella, että avoimissa kommenteissa mainittiin selvennyksenä usein muutto ihmissuhteen takia. Käännöstieteeseen liittyviä kohtalaisen tärkeitä syitä näyttivät puolestaan olevan mielenkiinnon katoaminen sekä tulevia ammattivaihtoehtoja että käännöstieteen opiskelua kohtaan. Vähiten ”ei vaikuttanut lainkaan” vastauksia saivat nimenomaan väitteet ”tuleva ammatti ei houkuttellut” sekä ”käännöstieteen opiskelu ei enää kiinnostanut”. Myös heikoksi koettu kielitaito ja siihen liittyvä epäonnistumisen tunne nousivat vahvasti esille. Vastaajat eivät toisaalta kokeneet kovinkaan tärkeiksi tekijöiksi käännöstieteen opetuksen laatua tai sopeutumisvaikeuksia.

3.3.7. Työhön liittyvien seikkojen arvostus

Viimeisessä osiossa kysyin, kuinka tärkeänä vastaajat pitivät listaamiani työhön liittyviä asioita. Tarkoituksena oli selvittää, millaisia ominaisuuksia vastaajat työssään arvostivat ja toivoivat ja poikkesivatko nämä niistä ominaisuuksista, joita itse liitän käännöstieteen tarjoamiin ammatteihin (tässä siis kääntäjän ja tulkin ammatteihin). Taustalla oli ajatus, että jos vastaajien unelmatyö poikkeaa alan realiteeteista, myös se voi olla syy siihen, että motivaatio opintoja kohtaa laskee. Vastausvaihtoehtoja oli viisi: ”erittäin tärkeää”, ”melko tärkeää”, ”ei tärkeää muttei yhdentekevääkään”, ”melko yhdentekevää” ja ”täysin yhdentekevää”. Ristiintaulukointien perusteella en löytänyt vastauksiin vaikuttavia tekijöitä (kuten pääaine tai sukupuoli).

	Erittäin tärkeää	Melko tärkeää	Ei tärkeää muttei	Melko yhdentekevää	Täysin yhdentekevää
Vaihtelevuus	50%	40%	8%	2%	0%
Ihmisläheisyys	41%	29%	19%	7%	4%
Työpaikan sijainti	38%	38%	18%	3%	3%
Vapaus	37%	47%	13%	3%	0%
Työyhteisön läsnäolo	36%	43%	19%	1%	1%
Luovuus	34%	45%	18%	2%	1%
Kansainvälisyys	27%	27%	29%	8%	9%
Säännöllinen työaika	27%	31%	24%	14%	4%
Mahdollisuus edetä uralla	26%	24%	38%	11%	1%
Vastuun kantaminen	21%	48%	22%	9%	0%
Hyvä palkka	14%	52%	31%	2%	1%
Mahdollisuus yksityisyritykseen	4%	10%	28%	27%	31%

Taulukko 15. Työhön liittyvien seikkojen arvostaminen.

”Vaihtelevuus”. Puolet vastaajista (50 %) piti vaihtelevuutta erittäin tärkeänä ja 40 % melko tärkeänä. Kääntäjän tai tulkin ammattia voidaan pitää toisaalta vaihtelevana, toisaalta yksitoikkoisena. Paljon riippuu siitä, mihin kukin erikoistuu. Esimerkiksi asioimistulkin työtä voidaan pitää hyvinkin vaihtelevana verrattuna vaikka käyttöohjeiden kääntäjän työhön.

”Ihmisläheisyys”. 41 % vastaajista piti ihmisläheisyyttä erittäin tärkeänä ja 29 % melko tärkeänä. Kääntäjän työ ei välttämättä ole kovinkaan ihmisläheistä, vaan asiakassuhteet hoidetaan lähinnä kasvottomasti esimerkiksi sähköpostitse, kun taas tulkillla on paremmat mahdollisuudet ihmisläheisyyteen. Tulkki on joko suorassa kontaktissa tai ainakin puhekontaktissa luurien kautta johonkin ihmiseen tai ihmisjoukkoon. Kommenteissa eräs vastaaja luonnehti ihmisläheisyyttä seuraavasti:

”Suora kontakti ihmisiin, mahdollisuus tehdä työtä läsnä, mahdollisuus suoraan nähdä omien tietojen ja taitojen auttavan ihmistä.”

”Työpaikan sijainti”. 38 % vastaajista piti työpaikan sijaintia erittäin tärkeänä ja samoin 38 % piti sitä melko tärkeänä. Sekä kääntäjän että tulkin ammatissa työpaikan sijainti on mahdollista päättää pitkälti itse, ainakin freelancerina. Työpaikan sijainti ei siis pitäisi olla esteenä näiden ammattien valitsemiselle.

”Vapaus”. 37 % piti vapautta erittäin tärkeänä ja 47 % melko tärkeänä. Freelancerina työskentely luo jälleen mahdollisuuden suureenkin vapauteen niin työolosuhteiden kuin työtehtävienkin suhteen.

”Työyhteisön läsnäolo”. 36 % piti työyhteisön läsnäoloa erittäin tärkeänä ja 43 % melko tärkeänä. Kaikille vastaajille ei tosin ollut selvää, mitä työyhteisön läsnäololla tarkoitettiin. Kääntäjälle ja tulkille työyhteisön läsnäolo ei ole itsestään selvää. Voi olla, että työyhteisö on jotain epämääräisempää ja vaikeammin hahmotettavaa kuin esimerkiksi tehdastyöläisellä, toisaalta inhouse-kääntäjän työyhteisö voi olla päivittäin henkilökohtaisesti tavattavissa. Asioimistulkin työyhteisö voi olla vain sähköpostiryhmä, kongressitulkin taas tilanteesta toiseen vaihtuva tulkkir ryhmä.

”Luovuus”. Yli kolmannes (34 %) piti luovuutta erittäin tärkeänä ja 45 % melko tärkeänä. Kääntäjä tai tulkki pääsee käyttämään luovuutta, mutta työtehtävien asettamissa rajoissa. Esimerkiksi tila- tai aikarajoitukset voi toki nähdä haasteina luovuudelle, eikä vain rajoituksina.

”Kansainvälisyys”. 27 % piti kansainvälisyyttä erittäin tärkeänä ja samoin 27 % melko tärkeänä. Kansainvälisyys on luonnollinen osa kääntäjän ja tulkin ammattia, onhan olennainen osa työtä kielten ja kulttuurien välissä toimiminen. Tämä kohta sai toiseksi suurimmat lukemat ”täysin yhden tekevää” –osastoon, mikä oli mielestäni hieman yllättävää.

”Säännöllinen työaika”. 27 %:lle vastaajista säännöllinen työaika oli erittäin tärkeää ja 31 %:lle melko tärkeää. Esimerkiksi inhouse-kääntäjänä työajat ovat yleensä säännölliset siinä kuin muillakin toimistotyöntekijöillä. Freelancerina työajat taas ovat itse päätettävissä. Kääntäjällä on suurempi vapaus tämän suhteen, tulkeilla tarkemmat aikataulut menevät asiakkaan vaatimusten mukaisesti.

”Mahdollisuus edetä uralla”. 26 % vastaajista piti seikkaa erittäin tärkeänä ja 24 % melko tärkeänä. Uralla eteneminen tarkoittaa eri ihmisille eri asioita. Se voi tarkoittaa esimerkiksi hierarkiassa ylöspäin nousemista, mikä freelancerille on vaikeaa. Se voi myös tarkoittaa parempaa palkkaa, mikä kyllä ainakin teoriassa onnistuu niin freelancerilta kuin inhouse-työntekijältäkin parantuneen ammattiosaamisen myötä.

”Vastuun kantaminen”. Vaikka yksityisyrittäjyys ei kiinnostanutkaan, vastuuta oltiin silti halukkaita kantamaan. 21 % vastaajista piti seikkaa erittäin tärkeänä ja 48 % melko tärkeänä. Yksikään ei pitänyt seikkaa täysin yhden tekevänä. Ainakin freelancerina vastuuta täytyy kantaa, halusi tai ei. Vastuun määrä ja painavuus määräytyvät pitkälti myös työtehtävien

mukaan.

”Hyvä palkka”. 16 % vastaajista piti hyvää palkkaa erittäin tärkeänä ja yli puolet (52 %) melko tärkeänä. Ainakaan aloittelevan kääntäjän palkkatasoa ei pidetä hyvänä, vaan esimerkiksi sähköpostilistoilla on kiertänyt keskusteluja hintojen polkemisesta. Lisäksi palkkahaitari kääntäjien ja tulkkien välillä on käsitykseni mukaan suuri. Eniten merkitystä on kuitenkin omalla kieli- ja ammattitaidolla.

”Mahdollisuus yksityisrittäjyyteen”. Vastaajia ei näyttänyt kiinnostavan yksityisrittäjyys. Ainoastaan 4 % piti mahdollisuutta yksityisrittäjyyteen erittäin tärkeänä ja 10 % melko tärkeänä. 58 %:lle seikka oli täysin tai melko yhdentekevää. Kääntäjän ja tulkin ammatissa mahdollisuus yksityisrittäjyyteen on suuri, jos ei jopa todennäköinen. Suurin osa on freelancereita, mikä on eräs yksityisrittäjyyden muoto.

Lisäksi tärkeäksi arvostettiin työpaikan ilmapiiriä ja toimivia suhteita kollegoihin. Nämä seikat ovat siis tärkeitä sekä opinnoissa että työssä. Työn haluttiin olevan myös mielekästä, merkityksellistä ja arvostettua, ja sen haluttiin vastaavan omia kykyjä ja hankittuja taitoja. Perheen vuoksi toivottiin vakaata ja säännöllistä tilannetta niin työaikojen kuin palkanmaksunkin suhteen.

Mielestäni vastaajien toiveiden ja (minun näkemykseni mukaan) käytännön tilanteen välillä ei ole niin suuria eroja, että se sinällään aiheuttaisi opintojen keskeytymisen. Osittain ristiriitaa on siinä, että vastaajien toiveet sopivat ehkä paremmin tulkin ammattiin, mihin taas heidän kielitaitonsa ei välttämättä olisi riittänyt tutkimuksessa aiemmin tulleiden tulosten perusteella.

4. Päätelmiä

Aiempien tutkimusten perusteella (ks. luvut 2.2. ja 2.3.) opiskelijoille tulisi tarjota ohjausta, tukea, sopivasti haastetta, onnistumisen elämyksiä ja kontakteja sekä kanssaopiskelijoihin että henkilökuntaan. Tässä tutkimuksessa vahvistuivat monet näistä seikoista, eikä mitään selviä eroja tai yllätyksiä suhteessa muihin tutkimuksiin tullut esille. Mitään yksittäistä seikkaa ei voida mielestäni nostaa keskeyttämissyksi, mutta esiin nousi epäkohtia, jotka ovat varmasti vaikuttaneet taustalla.

Ensimmäinen osio taustatietojen (ikä, sukupuoli, pääaine jne.) jälkeen käsitteli käännöstieteen opintojen pariin hakeutumista. Eniten kysytyistä asioista valintaan vaikutti mahdollisuus opiskella kieliä, mikä myös Latomaan ym. (2000) tutkimuksessa mainittiin olennaisena osana opiskeluun liittyviä odotuksia ja ennakkokäsityksiä. Kieltä toki opiskellaan alussa, mutta jatkossa kielen kehittäminen jää opiskelijan omalle vastuulle, eikä varsinaista kielen opiskelua enää laitoksen puolesta tarjota. Myös itse käännöstieteen opiskelu kiinnosti vastaajia, vaikka ennakkotietojen perusteella vastaajien käsitys käännöstieteestä ei kovin vahva ollutkaan. Vastaajat kokivat myös, että heillä oli kykyjä alalle, vaikka määrittelemättä jäi, mitä kykyjä tarkoitettiin. Kommenttien perusteella käsitys kyvyistä kyllä vaihtui opintojen myötä ainakin osalla vastaajista. Tärkeäksi koettiin myös yliopistotutkinnon suorittaminen ja yliopiston sijainti Tampereella, mitkä eivät siis saa opiskelijaa pysymään nimenomaan käännöstieteen parissa, vaikka esimerkiksi halu suorittaa tutkinto kannustaisikin opiskelemaan yleisesti. Lähes yhtä suuren painoarvon kuin sijainti sai kiinnostus kääntäjän tai tulkin ammattia kohtaan, mikä on tärkeä tekijä. Ammatin täytyy kiinnostaa, koska sitä varten yleisesti ottaen opiskellaan. Vastaajien tärkeinä pitämien tekijöiden perusteella syyt hakeutua käännöstieteen pariin ovat olleet ainakin oikeansuuntaisia. Koska kiinnostus on loppunut, jotain on siis täytynyt tapahtua opintojen aloittamisen jälkeen. Toisaalta kuvitelmat käännöstieteestä ja sen opiskelusta ovat voineet olla hyvinkin epämääräiset ja todellisuudesta poikkeavat.

Tutkimuksen perusteella vastaajien ennakkotiedot olivatkin suhteellisen heikot. Kovinkaan moni ei ollut saanut ennakkotietoa alasta tai koulutuksesta ennen opintoja, eikä monikaan ollut sitä itse vaivautunut hakemaan. Esimerkiksi kääntäjän tai tulkin ammatit eivät ole kovinkaan näkyviä ammatteja, vaikka Harry Potter -kääntäjä Jaana Kapariin kiinnitetty huomio on kyllä viime aikoina korjannut tilannetta. Kyseisistä ammasteista ei paljoa kerrota

mediassa, joten vahvaa mielikuvaa ei ainakaan julkisuuden ansiosta pääse syntymään. Käännöstieteen näkyvyyttä voisikin jollain keinoilla koittaa lisätä, varsinkin alemmalla koulutusasteella. Nykyäänkin yliopistolla on toki esittelypäiviä, jolloin eri alat, laitokset ja ainejärjestöt antavat tietoa toiminnastaan, mutta tietoa voisi jalkauttaa jollakin keinoilla myös esimerkiksi lukioihin kieltenopiskelijoille, vaikkapa innokkaiden opiskelijatutoreiden avustuksella. Ehkä näin saataisiin motivoituneita hakijoita ja sitä kautta myös opiskelijoita, joilla olisi realistiset ennakkokäsitykset opinnoista ja alasta.

Vertailu aikaisempaan Tampereella suoritettuun, Latomaan ym. (2000) tutkimukseen (ks. 2.2.) paljastaa, että osittain samat ongelmat vaivaavat käännöstieteen oppiainetta vieläkin. Esimerkiksi B-työkielen taito koettiin edelleenkin riittämättömäksi saksan ja venäjän opiskelijoiden keskuudessa. Huomiota tulisi kiinnittää erityisesti alkuvaiheessa, jolloin opiskelijat ovat epävarmimmat kielitaidostaan, etteivät riittämättömyyden ja epäonnistumisen tunteet veisivät motivaatiota heti alkuunsa. Puutteelliseksi koettu kielitaito vaikutti myös siihen, että opinnot koettiin työläiksi ja opettajat vaikeammin lähestyttäviksi. Työmäärää kritisoitiin siis edelleenkin: vaikka välissä onkin tapahtunut uudistuksia kurssien ja niistä annettavien opintoviikkojen/-pisteiden suhteen, merkittävä osa vastaajista ei vielääkään ollut tyytyväisiä työmäärään. Suhteessa eniten kritiikkiä vaatimuksia ja työmäärää kohtaan esittivät saksan opiskelijat. Palautteen suhteen näyttäisi puolestaan tapahtuneen muutosta positiiviseen: aiemmin (ks. 2.2) opiskelijat katsoivat saavansa kyllä tarpeeksi, mutta liian rankkaa palautetta, mutta nyt vastaajat olivat tyytyväisiä esimerkiksi saamiinsa arvosanoihin. Arvosanat ovat toki vain osa palautteesta, mutta konkreettinen, vertailtava osa. Opiskelijat kaipaavat palautetta pysyäkseen selvillä omasta kehitymisestään. Palautteen tulisi olla paitsi riittävää, myös oikeudenmukaista. Ainakin osa vastaajista kyseenalaisti joidenkin opettajien arvosteluperusteet, mistä esimerkkinä seuraava kommentti:

”Etenkin yhdellä opettajalla oli ihan oma arvosteluasteikkonsa –pärstäkerroin...”

Opettajat voisivatkin kiinnittää huomiota antamaansa palautteeseen, sekä määrän että laadun kannalta. Esimerkiksi kurssipalautteen yhteydessä voisi kysyä opiskelijan mielipidettä saamastaan palautteesta, mikä tosin edellyttäisi, että kurssipalautetta kerätään johdonmukaisesti ongelmakohtien paljastamiseksi. Ongelmakohtat voidaan laajentaa koskemaan tietenkin muutakin kuin pelkkää palautteenantoa, sillä kurssipalautteella voisi kerätä tietoa muun muassa ilmapiiristä ja työmäärästä. Toimiva järjestelmä olisi Internetissä täytettävä strukturoitu kysely, joka laskisi vastaamiskynnystä ja helpottaisi tietojen

analysointia. Kyseinen järjestelmä saattaa olla olemassa jossakin muodossa, mutta sitä ei ainakaan minun käymilläni kursseilla hyödynnetty. Kooste palautteesta tulisi myös julkaista jossakin, jotta niin opiskelijat kuin opettajat pääsisivät sitä tarkastelemaan.

Vastaajat pääsivät myös arvioimaan mielipiteitään ennen ja jälkeen opintojaan. Tässä osiossa paljastuivat ehkä suurimmat ongelmat: vastausten perusteella kävi ilmi, että mielikuvat työhön liittyvistä asioista, kuten palkasta, työtehtävien mielenkiintoisuudesta ja ammatin arvostuksesta, olivat järjestään heikentyneet opintojen myötä. Yksikään kohta (täysin samaa mieltä -vaihtoehdon perusteella) ei ollut pysynyt edes samana, saati sitten muuttunut positiivisemmaksi. Tämä liittyy myös ennakkotietoihin: mikäli ennakkotiedot ovat heikot, odotukset voivat olla epämääräiset, epärealistiset tai vääristyneet. Mutta voitaisiin myös pohtia, mitä asioita ammatista tulee opintojen aikana ilmi, ja missä valossa. Esimerkiksi kääntäjän ja tulkin työelämätaidot -kurssi välittää kyllä tietoa ammatista monelta kantilta, mutta ainakin itselleni jäi sen perusteella hieman negatiivinen kuva. Monet luennoitsijat keskittyivät vain ongelmiin, eikä positiivisille puolille annettu tarpeeksi huomiota. Myös vastaajat olivat samoilla linjoilla:

”Opintojen aikana esimerkiksi vierailevat kääntäjät ja tulkit antoivat työstä todella negatiivisen kuvan. Työtä ei ole ja jos on niin palkka on surkea. Tällaisia vierailijoita ei ehkä kannata kutsua.”

Iso osa kyselyä oli osio, jossa kysyttiin vastaajien mielipiteitä käännöstieteen opiskeluaikaan liittyvistä asioista, kuten opetuksesta, opettajista, ilmapiiristä, kavereiden saamisesta ja opintojen etenemisestä. Asteikolla 1–5 vastaukset muodostivat tälle osiolle keskiarvon 3,6, eli keskiarvosta positiivisempaan suuntaan. Voisi siis todeta, että vastaajat olivat keskimäärin kohtalaisen tyytyväisiä, mutta hajonta eri vastausten välillä oli aika suurta. Eniten tyytymättömyyttä näytti olevan ongelmatilanteiden ja ohjauksen kanssa. Opinto-ohjausta tulisikin tarjota entistä enemmän, joko pakollisesti tai ainakin osoittamalla opiskelijoille, mistä apua tarvittaessa saa. Toimiva opiskelijatutorointi auttaisi monessa ongelmassa, ainakaan kielimuurin takia apu ei jäisi sitten saamatta. Laitoksen kannattaisikin miettiä, miten kannustaa tutoreita sitoutumaan toimintaan, maksettujen resurssien lisääminen kun taitaa olla kovin hankalaa. Nykyään tarjolla on opintopisteitä, mutta se ei ilmeisesti ole riittävä houkutin.

Vastaajien kommentoissa puolestaan ratkaisuksi ehdotettiin opinto-ohjauksen lisäksi esimerkiksi vähemmän valinnanvapautta ja tiukempaa kuria:

”Mielestäni opiskeluaikoja voitaisiin jouduttaa ja valmistumisastetta nostaa nk.

'putkitutkinnolla', eli tutkintoon tähtäävällä ohjatulla suunnitelmalla. 'Akateeminen vapaus' on mielestäni yliarvostettua ja käytännön työelämän kannalta joka tapauksessa melko irrelevanttia."

"Opiskelijat tarvitsevat enemmän opinnohjausta. Heidät tulisi myös opettaa noudattamaan deadlineja eikä hyväksyä töiden palautuksien venymistä."

Myös tutkinnon sisältöön annettiin muutosehdotuksia:

"Toivottavasti opinto-ohjaus on omista ajoistani tehostunut! Pakolliset yrittäjyys- ja markkinointiopinnon heti opintojen alusta lähtien olisivat hyödyllisiä, jotta opiskelijoille selkenisi pian, että ei pelkällä käänösosaamisella töitä saa."

Myös tässä tutkimuksessa osa oli gradua vaille valmiita. Syystä tai toisesta gradua ei ollut saatu tehtyä, ja monet toivoivatkin kommentteissaan patistelua ja kyselyitä yliopiston taholta asian vauhdittamiseksi. Gradujen loppuunviemiseksi kommentteissa toivottiin erityisesti vertaistukea, aihe-ehdotuksia ja kannustavaa ohjaajaa. On valitettavaa, jos gradun tekemisessä ei pääse edes alkuun, jos käyttökelpoista aihetta ei tule mieleen. Vaikka vertaistuki onkin tärkeää, ohjaajan merkitys on olennainen koko tutkielman tekemisen ajan: opiskelijat kaipaavat kokeneelta henkilöltä konkreettisia ohjeita ja aikatauluja, jotta prosessi etenee.

"Suurin ongelma opintojen loppuunsaamisessa oli mielekkään gradunaiheen kehittäminen."

"Olen käynyt graduseminaarin, mutten kokenut sen auttavan minua lainkaan. Totta kai minun pitäisi itse olla aktiivinen, mutta kaipaisin konkreettisempaa ohjausta."

Yhdessä osiossa kysyin, miten listaamani tekijät vaikuttivat käänöstieteen opintojen keskeytymiseen. Ongelma ei näyttänyt liittyvän opetuksen laatuun tai sopeutumiseen, eikä into opiskeluun sinänsä ei ollut lopahtanut. Vika näytti olevan enemmänkin siinä, että kiinnostus käänöstieteen opintoja kohtaan oli vähentynyt. Vaikutti myös siltä, että tuleva ammatti ei ollutkaan niin houkutteleva, mistä nähtiin todisteita jo aiemmassa osiossa (mielipiteiden muutos opintojen myötä). Alan työt eivät ainakaan olleet vieneet mukanaan, mutta muun alan työt olivatkin sitten vaikuttavana tekijänä, varsinkin vanhempien opiskelijoiden ja aiemmin aloittaneiden keskuudessa. Töiden tekemiseen on vaikea vaikuttaa, muuten kuin opintotukijärjestelmää kehittämällä.

Viimeisessä osiossa kysyin, kuinka tärkeänä vastaajat pitivät luettelemiani työhön liittyviä seikkoja. Vastausten perusteella vastaajia kiinnosti työ, joka on ihmisläheistä, vapaata, luovaa, vaihtelevaa ja sijainniltaan sopivaa, ja jossa työyhteisö on läsnä. Sen sijaan yksityisyrittäjyys oli hieman vähemmän kiinnostavaa, samoin kuin hyvä palkka. Esimerkiksi kääntäjän ammatti poikkeaa hieman vastaajien toiveista: useimmat kääntäjät ovat

freelancereita eli käytännössä yksityisyrittäjiä, jolloin työyhteisö ei ole läsnä, eikä työ ole kovinkaan ihmisläheistä ainakaan siinä mielessä, että asiakaskaan olisi henkilökohtaisesti läsnä. Tulkki voi toisaalta työskennellä hyvinkin tiiviissä yhteisössä ja lähellä ihmistä. Luovuus ja vapaus ovat kyllä olennainen osa sekä kääntäjän että tulkin työtä. Vastauksissa olikin hieman ristiriitaisuutta: vapaus kyllä kiinnostaisi, mutta ei yksityisyrittäjäyys, mikä mahdollistaisi vapauden monilta osin. Vastaajat voivat tosin käsittää vapaudella monia eri asioita, muitakin kuin työaikojen ja -tehtävien valintaan liittyviä vapauksia. Tässä ei kuitenkaan ollut niin suurta ristiriitaa, että se vaikuttaisi mielestäni opintojen keskeyttämiseen.

Eri taustatekijät näkyvät mielestäni yllättävän vähän taustalla. Syytä löytyy toki suhteellisen pienestä vastaajamäärästä, mikä esti ristiintaulukoinnit joissakin kohdissa. Taustatekijöistä eniten esiin nousivat selvästi tärkeimpänä pääaine ja sen jälkeen ikä opintojen aloitusajankohtana sekä opintojen aloitusvuosi. Pääaine oli yleisimpänä vaikuttavana tekijänä kautta linjan, mutta myös mielestäni tärkeimmissä kysymyksissä, eli mielipiteissä käännöstieteen opinnoista. Positiivisimmalla mielellä olivat selkeästi englannin lukijat, jotka arvioivat parhaimmaksi niin kielitaitonsa, ilmapiirin kuin opettajien lähestyttävyydenkin. Heidän kohdallaan odotukset täyttyivät parhaiten, ja opinnot tuntuivat vähiten vaativilta. He myös pääsivät opinnossaan pisimmälle niin opintovuosilla kuin opintojen vaiheellakin mitattuna. Heidän keskeyttämisen syyt vaikuttivat olevan enemmänkin työelämään siirtymisessä. Saksan lukijat sijoituivat monessa kohtaa keskikastiin, mutta odotukset täyttyivät heidän kohdallaan heikoimmin, opinnot koettiin vaativimmaksi ja kielitaito heikoimmaksi. Venäjän lukijat olivat taas monessa kohtaa negatiivisimmalla kannalla, kuten esimerkiksi ilmapiirin ja opetuksen tason suhteen. Muista taustatekijöistä voisi mainita vielä opiskelujen aloitusajankohdan: Myöhemmin aloittaneet kokivat panostaneensa opiskeluun vähemmän ja sopeutuneensa joukkoon huonommin kuin aiemmin aloittaneet, lisäksi heidän kohdallaan vähentynyt kiinnostus itse käännöstiedettä kohtaan vaikutti keskeyttämiseen enemmän. Vanhempana opintonsa aloittaneet puolestaan kokivat saaneensa tietoa alasta hieman paremmin ja pitivät ammattia vähemmän arvostettuna kuin nuorempana aloittaneet.

Tiivistäen voisi todeta, että tietoa käännöstieteen opinnoista ja sen tarjoamista mahdollisuuksista tulisi saada välitettyä kiinnostuneille. Opiskelun aikana avainasemassa puolestaan ovat riittävä ohjaus, onnistumisen elämykset ja hyvä ilmapiiri opettajien ja opiskelijoiden välillä.

Tässä tutkimuksessa jotkut asiat tai asioiden väliset suhteet jäivät epäselviksi tai tutkimatta, koska osajoukkojen vastaajamäärät olivat paikoitellen riittämättömät. Tuloksia ei voida yleistää koskemaan muita käännöstieteen opetusta järjestävien yliopistojen tilannetta, vaan tämä tutkimus on katsaus Tampereen yliopiston tilanteesta. Aihetta olisikin kiinnostavaa tutkia jatkossa mahdollisesti myös eri yliopistojen käännöstieteiden laitosten välillä, mahdollisuuksien mukaan myös pääaineittain, mikä loisi kokonaiskuvaa Suomessa järjestettävästä käännöstieteen opetuksesta ja selventäisi mahdollisia yleisiä tai kielikohtaisia ongelmakohtia. Yksi erittäin mielenkiintoinen vertailukohta olisi lisäksi vertailla keskeyttäneiden ja nykyisten opiskelijoiden tai jopa jo valmistuneiden mielipiteitä, mikä antaisi lisää varmuutta tuloksiin ja toisi paremmin esille taustalla vaikuttavia syitä. Aihetta voisi lähestyä myös kvalitatiivisesta näkökulmasta tekemällä teemahaastatteluja opettajille ja oppilaille, jolloin päästäisiin pureutumaan syvemmälle syihin esimerkiksi yksikkö- tai ongelmakohtaisesti. Jatkotutkimukselle olisi siis monenlaisia näkökulmia ja mahdollisuuksia, mikäli aihetta katsotaan tarpeelliseksi selvittää enemmän.

Lähteet

Creten Hilden, Lens Willy & Simons Joke, 2001. The Role of Perceived Instrumentality in Student Motivation. Efklides, Anastasia, Kuhl Julius & Sorrentino Richard M. (toim.), *Trends and Prospects in Motivation Research*. Kluwer Academic Publishers, Dordrecht.

Deci Edward L. & Ryan Richard M., 1985. *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior*. Plenum Press, New York.

Heikkilä Tarja, 2004. *Tilastollinen tutkimus*. 5. painos. Edita Prima Oy, Helsinki.

Helkama Klaus, Myllyniemi Rauni & Liebkind Karmela, 1998. *Johdatus sosiaalipsykologiaan*. 1 painos. Edita Oy, Helsinki.

Herzberg Frederick, Mausner Bernard & Synderman Barbara, 1959. *The Motivation to Work*. New York.

Järvi Pentti, 1997. *Ammattimielikuva. Ammattimielikuva osana ammatillisen suuntautumisen prosessia*. Turun Kauppakorkeakoulun julkaisuja, sarja A-10, Turku.

Kurri Eero, 2006. *Opintojen pitkittymisen dilemma. Tutkimus opintojen sujumattomuustekijöistä yliopistoissa ja niihin vaikuttamisen keinoista*. Otus, Helsinki.

Kärkkäinen Jenni, 2005. *Ohjaus opintojen edistäjänä? Tampereen teknillisen yliopiston opiskelijoiden kokemuksia opintojen etenemisen esteistä, opintojen ohjauksesta ja yliopistoon integroitumisesta*. Tampereen teknillinen yliopisto. Opiskelijapalvelut.

Laukkanen Erkki, 1988. *Korkeakouluopinnot: Keskeyttäminen, viivästyminen ja ammatillinen epävarmuus*. Taloudellinen suunnittelukeskus, Helsinki.

Latomaa Sirkku, Oittinen Riitta & Saarenpää Paula, 2000. *"Fiksujen ihmisten kannustavaa sivistämistä" - faktaa ja fiktiota käänntieteen opiskelusta ja opetuksesta*. Tampereen yliopisto, käänntieteen laitos, Tampere.

Lens, Willy, 2002. How to Combine Intrinsic Task – Motivation with the Motivational Effects of the Instrumentality of Present Tasks for Future Goals. Efklides, Anastasia, Kuhl Julius & Sorrentino Richard M. (toim.), *Trends and Prospects in Motivation Research*. Kluwer Academic Publishers, Dordrecht.

Littunen, Yrjö, 1956. *Opintoympäristön vaikutus korkeakoulussa*. Pro gradu -tutkielma, Turku.

Metsämuuronen Jari, 1997. *Omaehtoinen oppiminen ja motiivistruktuurit*. Opetushallitus.

Ollikainen Jyrki, 2008. *Henkilökohtainen keskustelu*. Tampereen yliopisto.

Peltonen Matti, 1985. *Koulutusoppi*. Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki.

Petty R. E. & Cacioppo J. T., 1981. *Attitudes and persuasion: Central and peripheral routes to attitude change*. Springer-Verlag, New York.

Rautapuro Juhani, Väisänen Pertti & Kuittinen Matti, 1999. *Opiskelijakohortin opintokokemukset opintojen loppuvaiheessa ja niissä opintojen aikana tapahtuneet muutokset*. Joensuun yliopisto.

Ruggiero Vincent Ryan, 1998. *Changing Attitudes. A Strategy for Motivating Students to Learn*. Allyn and Bacon, Boston.

Ruohotie Pekka, 1998. *Motivaatio, tahto ja oppiminen*. Edita, Helsinki.

Pintrich Paul R., Brown Donald R. & Weinstein Claire Ellen 1994. *Student Motivation, Cognition, and Learning. Essays in Honor of Wilbert J. McKeachie*. Lawrence Erlbaum Associates Inc., New Jersey.

Tiilikainen, Anna 2000. *Uusi opiskelija ja yliopisto. Opiskelijoiden ensimmäisen opintovuoden kokemukset ja vastaanotto yliopistolla*. Otus 17/2000.

Tinto Vincent 2005a. *Taking Student Retention Seriously*. Syracuse University. [www-dokumentti]
<http://www.mcli.dist.maricopa.edu/fsd/c2006/docs/takingretentionseriously.pdf>. Luettu 6.3.2007.

Tinto Vincent 2005b. *Rethinking the First Year of College*. Syracuse University. [www-dokumentti]
<http://www.mcli.dist.maricopa.edu/fsd/c2006/docs/rethinkfirstyearcollege.pdf>. Luettu 6.3.2007.

Tommola Jorma & Korkeamaa Teija 1993. Turun yliopiston kääntäjäkoulutuksen opiskelijaseuranta. Teoksessa *Tiedon ja taidon dialogia kääntämisen ja tulkkauksen opetuksessa ja tutkimuksessa*. Toim. Pirjo Kukkonen. Kouvolan kääntäjäkoulutuslaitoksen julkaisuja, Sarja A N:o 7, Helsinki.

Uski Esa, 1999. *Eksyneet lampaat. Selvitys Tampereen yliopiston opiskeilijoiden opintojen pitkittymisestä*. Tampereen yliopiston opintotoimisto. Tutkimuksia ja selvityksiä 40.

Vesikansa S., Lempinen P. & Suomela S., 1998. *Tehokkaaseen opiskeluun – norminopeutta vai mielekästä oppimista*. Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus rs 1 4/1998, Helsinki.

Yhteiskuntatieteellinen menetelmäarkisto. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Kyselylomakkeen laatiminen. [www-dokumentti]
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>. Luettu 13.4.2007.

Liitteet

Liite 1

Tulevassa kyselyssä puhutaan opintojen keskeyttämisestä. Keskeytyminen tarkoittaa tässä sekä opintojen keskeyttämistä täysin tai vain niiden viivästymistä. Vastauksesi ovat siis yhtä toivottuja, olet sitten aikeissa jatkaa käännöstieteen opiskelua tai et. Vastaa valitsemalla sopivin vaihtoehto. Joissakin kohdissa sinulla on mahdollisuus tarkentaa tai kommentoida vastauksiasi. Kaikki tieto on tervetullutta ja hyödyttää tutkimusta!

OSIO 1

Taustatiedot

Sukupuoli

- Nainen
- Mies

Syntymävuosi_____

(Aikaisempi) pääaineesi käännöstieteen parissa

- Käännöstiede (englanti)
- Käännöstiede (saksa)
- Käännöstiede (venäjä)

OSIO 2

Opintojen taustaa

Koulutusaste ennen käännöstieteen opintoja

- Ylioppilastutkinto tai vastaava
- Keskiasteen ammatillinen tutkinto (esim. ammattikoulu, kauppaoppilaitos)
- Ammattikorkeakoulututkinto
- Alempi korkeakoulututkinto
- Ylempi korkeakoulututkinto
- Muu

Hyväksymisvuosi käännöstieteeseen_____

Käännöstieteen opintojen aloitusvuosi_____

Oliko käännöstiede ensisijainen valintasi?

- Kyllä
- Ei

Montako kertaa hait lukemaan käännöstiedettä? _____

Montako vuotta opiskelit ennen kuin käännöstieteen opinnot keskeytyivät? _____

Missä vaiheessa opintosi keskeytyivät?

- Täydennysopinnot (vain saksa)
- Perusopinnot
- Aineopinnot
- Syventävät opinnot

Montako opintoviikkoa sinulle kertyi pääaineessasi? _____

Mikä oli kielitaitosi pääaineessasi (englanti, saksa, venäjä) opintojen alussa?

- Erinomainen
- Hyvä
- Riittävä
- Välttävä
- Heikko

Harkitsitko vaihtavasi pääainetta jo hakiessasi opiskelemaan käännöstiedettä?

- Kyllä
- En

Mikä on tilannettasi parhaiten kuvaava vaihtoehto?

- Vaihdoin pääainetta (ei enää käännöstiede)
- Vaihdoin yliopistoa (ei enää Tampere)
- Olen keskeyttänyt opiskelun
- Olen keskeyttänyt käännöstieteen opinnot
- Käännöstieteen opintoni ovat viivästyneet, mutta olen aikeissa jatkaa
- Suoritin vain alemman korkeakoulututkinnon

OSIO 3

Hakeutuminen käännöstieteen pariin

Miten seuraavat tekijät vaikuttivat käännöstieteen valintaan?

Vaihtoehdot: Vaikutti paljon/vaikutti kohtalaisesti/vaikutti vain vähän/ei vaikuttanut lainkaan

Käännöstiede kiinnosti minua alana
Halusin suorittaa yliopistotutkinnon
Minulla on käännöstieteen alalle sopivia kykyjä
Halusin kääntäjän tai tulkin ammattiin
Halusin opiskella Tampereella
Halusin opiskella kieliä
Työtilanne alalla vaikutti hyvältä
Koulutuspaikka oli helppo saada
Minulle suositeltiin käännöstieteen opintoja

Muu syy

Tarkenna tähän, jos sinulla oli jokin muu vaikuttava syy: _____

OSIO 4

Ennakkotiedot

Millaiset ennakkotiedot sinulla oli alasta/opiskelusta *ennen* opintojen alkamista?

Vaihtoehdot: Täysin samaa mieltä/melko samaa mieltä/en samaa enkä eri mieltä/melko eri mieltä/täysin eri mieltä

Minulla oli selkeä kuva kääntäjän/tulkin ammatista

Minulla oli käsitys työtehtävistä, joihin tutkinto valmentaa

Sain tietoa alasta jo alemmalla koulutusasteella

Sain median kautta tietoa kääntäjän/tulkin ammatista

Hankin oma-aloitteisesti lisätietoa ammatista

Hankin oma-aloitteisesti lisätietoa koulutuksesta

Tunsin jonkun alalla työskentelevän

Muuta ennakkotietoihin liittyvää: _____

OSIO 5

Ammattimielikuva

Ammattimielikuvasi *ennen* opintojen alkamista

Vaihtoehdot: Täysin samaa mieltä/melko samaa mieltä/en samaa enkä eri mieltä/melko eri mieltä/täysin eri mieltä

Palkka ammatissa on hyvä

Työajat ovat sopivat

Töiden saaminen on helppoa

Työ on mielenkiintoista

Työtehtävät ovat monipuolisia

Mahdollisuudet edetä uralla ovat hyvät

Ammatti on arvostettu

Muuta: _____

Ammattimielikuvasi *nyt*

Vaihtoehdot: Täysin samaa mieltä/melko samaa mieltä/en samaa enkä eri mieltä/melko eri mieltä/täysin eri mieltä

Palkka ammatissa on hyvä

Työajat ovat sopivat

Töiden saaminen on helppoa

Työ on mielenkiintoista
Työtehtävät ovat monipuolisia
Mahdollisuudet edetä uralla ovat hyvät
Ammatti on arvostettu
Muuta: _____

OSIO 6

Kokemuksia käännöstieteen opiskelusta

Mieti kaikissa kysymyksissä nimenomaan *käännöstieteen* opintojasi

Vaihtoehdot: Täysin samaa mieltä/melko samaa mieltä/en samaa enkä eri mieltä/melko eri mieltä/täysin eri mieltä

Opettajat olivat päteviä
Opettajat olivat helposti lähestyttäviä
Ongelmatilanteissa minulla oli henkilö, jonka puoleen pystyin kääntymään
Opiskelutoverini olivat mukavia
Sain muista opiskelijoista uusia kavereita
Ilmapiiri laitoksella/yksikössä oli hyvä
Ilmapiiri kursseilla oli hyvä
Kurssit olivat mielenkiintoisia
Kurssit tuntuivat tarpeellisilta
Opintoni etenivät riittävän nopeasti
Pystyin itse vaikuttamaan opintojeni etenemiseen
Opinto-ohjausta oli riittävästi
Minulta ei vaadittu liikaa opinnoissani
Työmäärä opintoviikkoihin/pisteisiin nähden oli sopiva
Sain ansaitsemiani arvosanoja
Panostin opiskeluun
Kielitaitoni oli riittävä opiskelua varten
Odotukseni käännöstieteen opiskelusta täyttyivät
Muita kokemuksia: _____

OSIO 7

Syitä keskeyttämiselle

Miten seuraavat tekijät vaikuttivat käännöstieteen opintojen keskeyttämiseen?

Vaihtoehdot: Vaikutti paljon/vaikutti kohtalaisesti/vaikutti vain vähän/ei vaikuttanut lainkaan
+kommentointimahdollisuus joka väitteeseen

Käännöstieteen opiskelu ei kiinnostanut
Opiskelu yleensä ei kiinnostanut
Tuleva ammatti (kääntäjä/tulkki) ei houkuttellut

En ollut tyytyväinen käänöstieteen opetuksen tasoon
En tuntenut sopeutuvani joukkoon
Töiden saanti vaikutti heikolta
Sain alan töitä
Sain muun alan töitä
Muutin toiselle paikkakunnalle
Terveydelliset syyt
Perhesyyt
Muut syyt

OSIO 8

Tavoitteet työelämässä

Kuinka tärkeänä tällä hetkellä pidät seuraavia asioita?

Vaihtoehdot: Erittäin tärkeää/melko tärkeää/ei tärkeää muttei yhdentekevääkään/melko yhdentekevää/täysin yhdentekevää

Hyvä palkka
Mahdollisuus edetä uralla
Työyhteisön läsnäolo
Kansainvälisyys
Mahdollisuus yksityisyrittäjyyteen
Vastuun kantaminen
Luovuus
Vapaus
Vaihtelevuus
Säännöllinen työaika
Työpaikan sijainti
Mitä muuta pidät tärkeänä? _____

Kommentteja

Itse kysely on nyt ohi. Lopuksi voit vielä lähettää kommentteja esim. tutkimuksen tekijälle, käänöstieteen laitokselle tai opettajille. Kaikki kommentit välitetään perille!

Kiitos vaivannäöstäsi!

2.11.2007 lähetetty kyselylomakkeen sähköpostiviesti

Hyvä käännöstiedettä opiskellut

Tämä kysely on osa Tampereen yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitoksen käännöstiede (saksan) pro gradu -tutkielmaani. Tutkielman tarkoitus on selvittää taustoja käännöstieteen opintojen keskeytymiselle. Kyselyn avulla tutkin muun muassa mielipiteitä, kokemuksia ja mielikuvia käännöstieteen opinnoista ja alasta. Tutkielmani valmistuu keväällä 2008, minkä jälkeen se on luettavissa Internetissä Tampereen yliopiston tutkielmatietokannassa.

Vastaajina ovat Tampereen yliopistossa käännöstiedettä pääaineenaan lukeneet henkilöt, joiden käännöstieteen opinnot ovat joko keskeytyneet tai viivästyneet. Vastaamisen kannalta ei ole väliä, aikooko jatkaa käännöstieteen opiskelua vai ei. Vastaajien yhteystiedot olen saanut Tampereen yliopiston rekisteristä.

Pyydän sinua antamaan noin 10-15 minuuttia ajastasi kyselylle. Vastaukset käsitelen ehdottoman luottamuksellisesti, eikä mitään yksilöiviä tietoja tule julki. Klikkaamalla alla olevaa linkkiä pääset kyselyyn. Vastaamisaikaa on 16.11.2007 asti. Mikäli sinulla on kysyttävää, voit ottaa minuun yhteyttä sähköpostilla tai puhelimitse.

<https://elomake.uta.fi/lomakkeet/2063/lomake.html>

Etukäteen kiittäen,

Heidi Virkkala

[sposti heidi.virkkala@uta.fi](mailto:heidi.virkkala@uta.fi)
[gsm +358 40 7213177](tel:+358407213177)

13.11.2007 lähetetty kyselylomakkeen sähköpostiviesti

Hyvä käännöstiedettä opiskellut

Suuret kiitokset kaikille, jotka ovat jo vastanneet 2.11. lähettämääni Tampereen yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitoksen käännöstiede (saksan) pro gradu -kyselyyn. Kysely on suunnattu niille, joiden käännöstieteen pääaineopinnot ovat joko keskeytyneet tai viivästyneet.

Vastausten riittävä saaminen on erittäin tärkeää tutkimuksen onnistumisen kannalta. Jos et siis ole vielä vastannut, pyydän ajastasi 10-15 minuuttia tutkimukseni hyväksi. Kysely on auki **perjantaihin 16.11. klo 24.00** saakka. Käsittelen kaikki vastaukset ehdottoman luottamuksellisesti, eikä mitään yksilöiviä tietoja tule julki. Klikkaamalla alla olevaa linkkiä pääset kyselyyn. Otathan yhteyttä, mikäli sinulla on kysyttävää.

<https://elomake.uta.fi/lomakkeet/2063/lomake.html>

Avustasi kiittäen,

Heidi Virkkala

sposti heidi.virkkala@uta.fi
gsm +358 40 7213177

Vastaajien kommentteja

Mielestäni opiskeluaikoja voitaisiin jouduttaa ja valmistumisastetta nostaa nk. 'putkitutkinnolla', eli ****tutkintoon tähtäävällä ohjatulla suunnitelmalla****. 'Akateeminen vapaus' on mielestäni yliarvostettua ja käytännön työelämän kannalta joka tapauksessa melko irrelevanttia.

Toivottavasti opinto-ohjaus on omista ajoistani tehostunut! Pakolliset yrittäjäyys- ja myös markkinointiopinnot heti opintojen alusta lähtien olisivat hyödyllisiä, jotta opiskelijoille selkenisi pian, että ei pelkällä käännösosaamisella töitä saa. Aika pitkään sai itse olla aivan pihalla 'oikeiden' kääntäjien jutuista ennen kuin ymmärsi mitä se kääntäminen työelämässä oikeastaan onkaan.

'Gradua-vaille valmiina' suurin ongelma opintojen loppuunsaattamisessa oli mielekkään gradunaiheen kehittäminen. Eli luultavasti sen olisi aikanaan tehnyt, jos olisi ollut 'ostoslista' eli valitse aihe näistä ja revi siitä... Mutta ehkä vielä ennen eläkepäiviä...

Hyvä, että työelämän viemiä 'roikkuja' kutsutaan aina silloin tällöin takaisin opintojen pariin ja kannustetaan suorittamaan roikkuvat opinnot loppuun. Vertaistuki on ehdottomasti paras tapa onnistua! Ja tietenkin tarvitaan kannustava ohjaaja. Itse aion valmistua ennen 7/08 (gradu alkaa olla loppusuoralla), ja siihen auttoi juuri vastaavassa elämäntilanteessa olevien ryhmäläisten vertaistuki.

Opiskelijat tarvitsevat enemmän opinnohjausta. Heidät tulisi myös opettaa noudattamaan deadlineja eikä hyväksyä töiden palautuksien venymistä. Pitäisi varoittaa vakavasti kurssitöiden keskenjättämisen vaaroista; kun töitä ei tee ajallaan valmiiksi, ne saattavat roikkuu vuosia. Myös se voi olla ongelma, että yrittää opiskella liikaa itsenäisesti sen sijaan että menisi läsnäoloa vaativille kursseille tai luennoille. Yksin voi olla paljon vaikeampaa saada asioita aikaiseksi kuin kursseilla, joilla työt on tehtävä tietyn aikataulun mukaan. Itse olen ainakin jättänyt lukuisia luentokursseja kesken kuvitellen, että itsenäinen opiskelu on kiinnostavampaa ja tehokkaampaa, mutta en ole kuitenkaan saanut paljoakaan aikaan omin päin. On varmaankin hyvä, että opiskelijat eivät saa suorittaa seuraavan asteen kursseja ennen kuin edellinen kokonaisuus on suoritettu kokonaan. Itselläni roikkuu alemman tason opintoja tekemättä, vaikka olen suorittanut jo paljon syventäviäkin.

Englannin kielen jaoksella ei ole kunnollista gradunohjausta. Opettajat ovat kohdelleet vertaisemaan. Ystäviäni lukuun ottamatta porukka vaikutti tylsältä ja provosoivalta. Pyynikki oli tosi kamala paikka. Parasta opiskelussa alempi korkeakoulututkinto sekä elinikäiset ystävät. Ich wünsche dir viel Erfolg!

Suurin kompastuskivi omassa tapauksessani on gradu. Olen käynyt graduseminaarin, mutten kokenut sen auttavan minua lainkaan. Totta kai minun pitäisi itse olla aktiivinen, mutta kaipaisin konkreettisempaa ohjausta. Minulle on edelleen epäselvää, miten gradua tehdään ihan käytännössä, ja miten eri teorioita voi soveltaa omaan tutkimukseen.

Olin ns. toisen tutkinnon suorittaja. Opinto-ohjaus olisi varmasti parantanut opiskelujeni etenemistä. Siis lisää panostusta siihen... Näin saadaan myös valmiita tutkintoja. Käännöstieteessä ei sinänsä oppiaineena ole mitään vikaa.

Laitosta leimasi pitkään tietty konservatiivisuus (niin kuin kääntäjiä yleensäkin?), toivottavasti leimasta päästää pikkuhiljaa eroon. (Mukavaa syksyn jatkoa)! Itse aloitin opiskeluni silloisen TTKK:n Arkkitehtuurin osastolla, josta sitten kiinnostuksen lakattua vaihdoin käännöstieteen puolelle. Pettymys oli karu, kun opintoviikkoja saadakseen olisi pitänyt haalia täysin alaan liittymättömiä kursseja. Opetusresurssit olivat TÄYSIN riittämättömät, ja osa 'translatologiasta' pauhaavista professoreista tappoivat sekä uskon että mielenkiinnon kääntämiseen tieteeseen. Tampereen yliopistolla opiskelu oli varsin mukavaa ja uskoisin, että olisin saanut opintoni suoritettua, jos olisin aloittanut alusta alkaen Tampereella tai jos olisin jäänyt töihin Tampereelle ja jatkanut opintojani töiden lomassa.

Onnea tutkimukselle! Pidin paljon opiskelusta käännöstieteen laitoksella, ainoastaan kääntäjän / tulkin ammatti ei minulle sopinut. Erityiskiitokset John Hopkinsille, joka on aivan loistava opettaja ja luennoitsija.

En tiedä onko aika kullannut muistoja, mutta opiskeluvuodet käännöstieteen laitoksella (Pyynikillä) sekä toiminta ainejärjestö Translassa olivat hienoa aikaa! Lämmöllä muistan Hopparia, Rogeria, Carlia, Macciä, Riittaa, Liisaa, Kristaa ja muita! Ykköspöytä, Translan Kevät, Hugo-bileet, sählyvuorot Atalpassa, haalarien vastustaminen... Aika moni nykyisistä ystävyyksistä on peräisin niiltä ajoilta. Opintojen keskeytyminen ei ollut laitoksen vika, suurin vaikuttaja taisi olla ympäröivä todellisuus.

Olen yksi monista 'gradua vaille valmiista' opiskelijoista. Valmistuminen hämmöttää, vaikka vaikeata se on työn ohessa ollut. Kiitoksia vaan laitokselle pitkähermoisuudesta!

Opintojen keskeytyminen johtui suurimmaksi osaksi henkilökohtaisista syistä, ei käännöstieteen laitoksen toiminnasta. Minulla on mukavia muistoja erityisesti siksi, että pienellä laitoksella suhteet opettajiin ja toisiin opiskelijoihin muodostuivat lämpimiksi ja välittömiksi! Olen tyytyväinen nykyisessä työssäni, jossa voin paljon hyödyntää myös niitä taitoja, joita opin kääntäksellä, vaikka en päätoimisena kääntäjänä toimikaan.

Sain opiskelupaikan Tampereelta, mutta en suhteen vuoksi muuttanut sinne vaan tein kursseja 'etänä' päivän pari matkustaen Helsingistä Tampereelle. Seuraavana vuonna hain Helsingin yliopistoon. Olin todella tyytyväinen Tampereen käännöstieteen laitokseen ja harmitti, että en tullut jatkaneeksi siellä. Valmistuin kuitenkin Helsingistä filologiksi ja teen yrittäjänä käännöstöitä.

Kiitokset opettajille, jotka minua 80-luvun lopussa ja 90-luvulla opettivat. Käännöstieteen laitoksella oli kannustava ilmapiiri. Harmittaa kovasti opintojen viivästyminen - yritän kuitenkin saada loppututkintoni jollain lailla loppuun, koska suoritin kaiken kaikkiaan 187,5 opintoviikkoa ja gradustanikin olen jo kirjoittanut n. 60 sivua.

Itse opiskelut olivat mielenkiintoisia. Päätös lopettamisesta ei ollut helppo. Opettajat osasivat työnsä, kurssit tuntuivat tosin joskus raskailta ja yötä myöten sai välillä tehdä käännöksiä kurssille jos toisellekin. Se ei olisi tuntunut niin raskaalta jos oikeasti olisin ollut niin kiinnostunut kääntämisestä kuin muut opiskelijat. Motivaation puute vaivasi.. Itse laitos saa kyllä hyvät pisteet, verrattuna aikaisempiin kokemuksiin Saksasta ja Savonlinnasta tuntui Tampereen laitos huippumodernilta. Mielenkiintoisia vierailijaluentoja. Opiskelijoita tosin voisi ohjata vähän paremmin työelämään, tai ylipäättänsä neuvoa miten päästä eteenpäin uralla

ja esim. kesätöiden hakemisessa.

Opinnoissa oli kova taso vain koulussa yläasteelta saakka saksaa lukeneelle. Luennot pelkästään saksaksi tiputtivat joukosta.

Saksan laitoksella olisi kenties itsetutkiskelun paikka, miksi niin moni keskeyttää opintonsa juuri siellä. Olisiko syy kohtuuttomissa vaatimuksissa ja yleisessä ilmapiirissä?

Mielestäni pääsykoe oli liian helppo verrattuna opetuksen tasoon ja vaatimuksiin. Jos opetuksen taso pysyy samalla tasolla, tulisi pääsykokeenkin mielestäni olla vaikeampi. Tällöin pääsykokeen läpäisseet selviäisivät oppiaineen kovista vaatimuksista. Opettajien tulisi mielestäni antaa enemmän positiivista palautetta ja huomioida paremmin opiskelijoiden erilainen taito- ja osaamistaso. Opiskelun ei myös aina tulisi olla niin vakavaa; luennoilla pitäisi joskus olla myös hauskaa!

Olin aina halunnut opiskella kieliä. Käännöstieteenlaitoksella kielten opiskelu vaan tuntui niin vastenmieliseltä, että pelkäsin jo joutuvani miettimään opiskelusuunnitelmani kokonaan uudestaan. Vaihdoin kuitenkin vuoden jälkeen germaanisen filologian puolelle ja siellä kielten opiskelu oli todella mukavaa. Minulle sopi paremmin vähemmän käytännönläheinen lähestymistapa kieliin. Nyt olen oikein tyytyväinen saksan ja englannin opettaja. Meillä muinaisopiskelijoilla oli tosi pieniä 0,5 - 0,75 jne. opintoviikon laajuisia kursseja, joiden työmäärä ei takuulla ollut niin pieni. Niinpä minulla onkin 70,25 ov pääaineeni opintoja. Olisi ollut hauskaa, jos nuo desimaalitkin olisivat näkyneet kyselyssä. Ne teettivät työtä ja ovat melkoinen vitsi. Onnea opintoihin ja tutkintoon!

Opettajissa ja kursseissa ei ollut mitään moitteen sijaa. Opintojen keskeytykseen oli perhesyyt, perheellisenä olisi ollut vaikea suuntautua ulkomaille sekä lisäksi pelotti epäselvyys työllistymisestä yleensäkin. Nytemmin olen palannut opintojen pariin ja pääaineen vaihto on lähituntumassa.

Arvioisin, että syy käännöstieteen opintojeni keskeytymiseen ei ollut opetuksen tai alan vika, vaan kyse oli siitä, että en ollut lukiosta suoraan tullessani vielä selvillä siitä mitä oikeasti haluan opiskella ja mitä oikeasti haluan tehdä työkseni. Vaikka olin menestynyt lukiossa erinomaisesti, en 'uskaltanut' hakea yliopistoon opiskelemaan niitä aloja, jotka myöhemmin osoittautuivat kiinnostaviksi. Hain ja pääsin kahteen paikkaan, käännöstieteeseen ja ammattikorkeaan artemilinjalle. Valinta oli tehtävä käsityöläisyyden ja akateemisuuden väliltä. Valitsin akateemisuuden, koska halusin nähdä, pärjääkö yliopistossa ja millainen paikka se on. Sitä valintaa en ole katunut, vaikka olen vaihtanut pääainetta jo toiseen kertaan käännöstieteestä lähdettyäni: ensin vaihdoin suomen kieleen, tein siitä kandin ja nyt pääaineeni on informaatiotutkimus ja tavoitteena on valmistua siitä maisteriksi. Suomen kirjallisuus on myös ollut minulle tärkeä oppiaine, vaikka sitä olen lukenut vain sivuaineena. Olen pitkin matkaa pohtinut uudelleen valintaani akateemisuuden ja käsityöläisyyden välillä, kandintutkinnon jälkeen harkitsin yliopisto-opintojen päättämistä, mutta halusin kuitenkin saada ylemmän korkeakoulututkinnon, enkä luovuttaa kun yli puolet on jo takana. Tällä hetkellä akateeminen ammattitavoitteeni on kirjastonhoitaja. Siinä on paljon yhteistä kääntäjän työn kanssa: kiinnostus kieliin ja kirjallisuuteen, monipuolisuus, haastavuus ja keho palkkaus. Tärkein ero on siinä, että toimin omassa kulttuurissani, toki ottaen huomioon muista kulttuureista tulevat ihmiset, mutta minun ei tarvitse kääntäjän tavoin omaksua itselleni toista kulttuuria suomalaisuuden rinnalle. Tärkeää on myös saada kohdata asiakkaita kasvotusten. Lisäksi tärkeää on käytännön työssä saatava riittävä liikunta sekä tietty työaika,

kuitenkin joustavana. Käsityöläisyys elää kuitenkin yhä haaveissani, ja todennäköisesti sen unelman tulen jossain elämäni vaiheessa toteuttamaan. Käännöstieteestä lähteminen on suunnannut opintojani ennalta arvaamattomalla, mutta hyvällä tavalla. Olen saanut sellaisia kokemuksia ja sellaista rohkeutta tehdä oman näköisiä, erikoisiakin valintoja, joita ei voi saada 'opintoputkessa' suoraviivaisesti edeten. Olen erittäin kiitollinen siitä avusta, jota sain käännöstieteestä lähtiessäni: opettaja tuki minua tavoitteissani ja minua kohtaan oltiin ystävällisiä, vaikka olin lähdössä. Tuella oli erittäin tärkeä merkitys sen kannalta, että jaksoin luottaa itseeni omaa paikkaani yliopistossa etsiessäni.

Käännöstieteessä pitäisi olla ehdottomasti pakollinen työharjoittelujakso, koska kyseessä on selvään ammattikuvaan tähtäävä koulutus (jonka oikea paikka olisi mielestäni ehkä paremmin ammattikorkeakoulussa kuin tiedekorkeakoulussa). Toisaalta nykyisessä työllisyystilanteessa tämän järjestäminen esim. venäjän laitoksella voisi olla tosi hankalaa. Useimmissa paikoissa missä venäjän taitoa kysellään, se on vain sivuroolissa eli taito katsotaan hakijalle eduksi, ei pakolliseksi. Muiden kielten lukijoille olisi kuitenkin hyvä saada kääntäjän/tulkin työstä kokemusta ja toisaalta nähdä myös kuinka erilaisissa tehtävissä eri ammattinimikkeiden alla kääntäjän koulutuksen saanut henkilö voi toimia. Omista opinnoistani on jo niin kauan aikaa, että varmaan ja ainakin toivottavasti moni asia kääntäjänkoulutuksessa onkin jo muuttunut. Kiitos että tutkimuksessa oli mahdollisuus kommentoida laajemminkin asioita!

Minulla ainoastaan gradu jäi kesken, mutta aion tehdä sen kyllä vielä loppuun!

Käännöstieteen perusopinnot tuntuivat aika koulumaisilta. Käännöstieteen opiskelijoilla oli yllättävän huonot yleistiedot- ja vähän kiinnostusta - yhteiskunnallisiin ym. asioihin. Opetuksessa tulisi korostaa, että kielen taito on tärkeä mutta kohdemaan kulttuurin, politiikan ja yhteiskuntaelämän tuntemus vähintään yhtä tärkeää. Työelämäetietouden opettaminen on tärkeää - laitoksella voisi myös olla rooli opiskelijoiden työllistäjänä tai työn välittäjänä. Kääntäjän ja tulkin ammatteihin on vaikea tulla sisään 'tyhjästä' - työkokemusta pitäisi olla jo opiskeluajoilta. Enemmän tietoa alan työtilanteesta ja palkkauksesta! Kaiken kaikkeaan koin opiskelun mielekkäänä silloin kun vielä opiskelin mutta jälkikäteen ajatellen - kun on itse oppinut enemmän työelämästä - tulee mieleen kaikenlaisia puutteita. Pidän edelleen kääntäjän ja tulkin ammattia itselleni jonkinlaisena ihanneammattina siksi, että se on vapaata ja mahdollistaa yksityisyrittäjyyden ja siksi, että se on 'osaamisintensiivistä' aivan toisella tavalla kuin yleispätevät yhteiskunnalliset ammatit (esim. politiikassa toimiminen). Ehkä vielä joskus toteutan unelmani kääntäjän ammatista.

No niin! Pääasiallinen syy opintojen keskeytymiseen on motivaation puute, muiden aineiden turhuus. Toivoisin, että kääntäjiä koulutettaisiin tosissaan tietyille alalle, minkä haluaisi itse valita, olipa se teknistä kääntämistä, erikoissuuntautuneisuutta tai muuta sellaista. Se olisi enemmän käytännönläheistä. Työharjoittelua voisi olla runsaasti ja henkilökohtaista ohjausta ja nimenomaan tulisi lähteä henkilön omista tavoitteista, edellyttäen, että henkilö tietää, mitä hän itse haluaa. Työmarkkinoilla on joskus kysyntää pätevistä kääntäjistä, mutta kaikki eivät päteviksi valmistu ja toiset pääsevät tekemään käännöstyötä ilman virallista korkeakoulun koulutusta. Toiset tekee sitä työtä koulutuksen käytyä, mutteivät ole parhaita mahdollisia vaihtoehtoja siihen. Olen siitä hyvin vakuuttunut, koska tunnen kutsumukseni olevan kääntäjänä, mutta en päässyt vielä toden teolla töistä kiinni, vaikka henkilökohtaisesti olen paljon kääntämistä harjoitellut ja harjoittelen edelleen. Terveisiä paljon venäjän kielen osaston opettajille. Ehkä osa on minunkin opiskelun aikana olleet siellä ja jatkavat edelleen. Ehkä, jos mahdollista, kaipaisin heidän yhteystietojansa, koska minulla on ollut joitakin ehdotuksia, ideoita ja varmasti myös kysymyksiä. T: Fredi.

Maatuneet opettajien muumiot pitäisi saada käännöstieteenlaitokselta pois (ainakin Venäjä) ja saada opetus vastaamaan nykyaikaista työelämän vaatimustasoa. Venäjänosaaminen on hieno juttu Suomessa ja muuttuu koko ajan tärkeämmäksi liike-elämässä, miksei dilomatiassakin. Käännöstieteenlaitos olisi loistava paikka valmistaa ja lisä/täydennyskouluttaa esim. venäjänosaajia, mutta halut palata sinne ainakin edellisten kokemuksieni mukaan ovat - 29% harmittaa, että opinnot kesken, rakastan työtäni, joka on kääntämistä ja tulkkaamista parhaimmillaan ja haluaisin saada 'paperit ' ulos, mutta gradua en ala väentämään 'opettajien suosikkiaiheista' kahden sanan eroavaisuksista (vsjo taki), on se ihme, että tämänkaltaisessa paikassa suositaan ja panostetaan tutkimisominaisuuksiin vaikka kääntäminen ja etenkin tulkkaaminen on konkretiaa ja kokemusta, tilannetajutaitoja unohtamatta

Itsetuntoni laski todella paljon, kun opiskelin venäjän kielen kääntämistä ja tulkkausta. Aloitin opiskelun innoissani ja motivoituneena, mutta lopulta minusta tuli niin epävarma, että en uskaltanut mennä puhumaan opettajille. Monia opiskelijoita kohdeltiin huonosti venäjän käännöstieteen laitoksella. Oli enemmän sääntö kuin poikkeus, että kieliopin kurssin aineopinnoissa joutui käymään kolme kertaa! Silti vieläkin haaveilen, että saisin joskus tehdä venäjään liittyvää työtä.

Minulla ei ole mitään pahaa sanottavaa käännöstieteen opiskelusta. Opintojeni viivästyminen ja, kuten nyt näyttää, keskeytyminen johtuu ainoastaan itsestäni ja tekemistäni ratkaisuksista. Käännöstiede kiinnostaa minua edelleen, ja haluaisin jatkaa opintojani, mutta valittavasti elämäntilanteeni ja käännöstieteen opiskelutapa (paljon pakollisia läsnäoloja yms.) eivät sovi yhteen. Ehkä sitten joskus... Erityisesti venäjän laitokselta hyvänä opettajan jäi mieleen Jukka-Pekka (sukunimi on unohtunut).

Jossain vaiheessa opintoja huomasin, ettei luonteelleni sovi käännöstyön kaltainen yksinäinen puurtaminen, vaan kaipaam ympärilleni muuta työyhteisöä. Opintojen keskeyttämisestä huolimatta käännöstieteen laitoksella ja yliopistossa vietetyt vuodet eivät kuitenkaan ole minulla menneet lainkaan hukkaan. Pääsin alalle (vientimyynä), jonne halusin jo 90-luvun puolivälistä saakka. Nykyisessä työssäni yhdistyy kaikki, mikä on minulle tärkeää eli myyntityö, kansainvälisyys ja saksan kieli. Terveisiä Kaarinalle ja muille, jotka minut mahdollisesti muistavat. Olenhan ollut kohta 10 vuotta pois Tampereelta!

Aloitin käännöstieteen opiskelut yliopistossa siinä vaiheessa, kun alan koulutus siirtyi kieli-instituuteista yliopistoon (1981). Takanani oli erinomainen arvosanoin suoritettu loppututkinto kieli-instituutista. Tuolloin kukaan ei osannut neuvoa, miten 'täydennysopinnot' tulisi suorittaa, mitkä olivat korvaavuudet, mihin kursseihin pitäisi osallistua. Tästä on aikaa 26 vuotta, joten ongelmat eivät liene enää ajankohtaisia. Koska minulla oli jo diplomikielenkääntäjän tutkinto ja töitä riitti, katsoin turhaksi hukata aikaa laitoksella, jossa ei tiedetty, miten kieli-instituutin opinnoista olisi voinut jatkaa maisteriksi. Muuten silloisella kääntäjänkoulutuslaitoksella (nimi oli tällainen silloin!) vietetty aika koitui iloksi ja hyödyksi, koska tutustuin muutamiin opiskelijoihin, joiden kanssa vietin railakasta vapaa-aikaa ja joiden kanssa nykyään teen hyväpalkkaista työtä.

Kirjallisuuden ja kriittisen ajattelun keho asema kääntämisessä monotonisten työnäkymien ohella olivat suurin syy lähtemiseeni.

Jos olisin aloittanut käännöstieteen opiskelut muutamaa vuotta aikaisemmin, siitä olisi hyvinkin saattanut aueta minulle ura. Olin opinnot aloittaessani jo 26-vuotias, kun suurin osa

muista tuli suoraan lukiosta tai korkeintaan yhden välivuoden pitäenä yliopistoon. Siinä iässä ikäero tuntui välillä aika suurelta. Elämäntilanteeni muuttui ensimmäisen opintovuoteni aikana merkittävästi, ja hyvin suurelta osin tästä syystä minulla ei enää riittänyt energiaa opiskeluun, vaan lähdin hakemaan kokopäiväistä työpaikkaa. Minulle jäi kuitenkin käännöstieteen laitoksesta hyvät muistot, enkä todellakaan kadu hakemistani, vaikka se vuosi menikin vähän hukkaan.

Vaihdoin pääaineeni filosofiaan, koska se alkoi kiinnostaa enemmän (ei siis mitään henkilökohtaista käännöstiedettä vastaan...) Tällä hetkellä opiskelen opettajan pedagogisia opintoja, ja aion englannin + filosofian opettajaksi

Tarkennuksena aikaisempiin - en löytänyt ihan kaikissa kysymyksissä sopivia vastausvaihtoehtoja. Aloitin opintoni käännöstieteiden opinnoilla, ja suoritin niistä alemman korkeakoulututkinnon (eli käytännössä puuttuu varmaan vain gradu). Pari vuotta opiskeltuani hain myös toiseen tutkintoon Tampereen Yliopistossa, josta valmistuinkin kauppatieteiden maisteriksi - tarkoituksena olikin, että käännöstiede ja sen tuoma kielitaito & kielen käytön osaaminen on lisä johonkin muuhun ammatilliseen pätevyYTEEN. Olen nykyisin töissä pankkialalla, ja tehtäväni liittyvät paitsi kaupalliseen koulutukseen niin myös hyvin paljon kansainvälisyyteen, joten hankittu kielitaito on ollut ehdottomasti hyväksi.

En tiedä, kuinka hyvin onnistuin välittämään ajatukseni, joten selvennän hiukan. Keskeytin opintoni alunperin äitiysloman vuoksi. Opintojen jatkaminen olisi käytännössä hankalaa nykyisen taloudellisen tilanteen ja etäisyyden vuoksi (uusi omakotitalo maalla). Huomaan myöskin kaipaavani ihmisläheisempään työhön, jossa on selvä raja työ- ja vapaa-ajalla. Käännöstieteen laitoksesta ei ole pahaa sanottavaa vaan kiitos asialleen omistautuneille ja mielenkiintoisille opettajille!

Tutkimuksen tekijälle: Opintojen keskeytymiseen ja ylipäätään opintomielekkyyden katoamiseen vaikutti hyvin paljon raskas elämäntilanne (läheisen kuolema). Ylipäätään elämä ja sen syy-yhteydet ovat niin moninaisia, että tuntuu mahdottomalta vain klikkailla niistä selkeitä tilastoja. Toivon, että saan vielä käännöstieteen perusopinnot suoritettua ja enemmänkin; tarkoitus olisi tehdä siitä sivuaine.

Olisin mielelläni opiskellut käännöstiede (ruotsia) pääaineenani, toivottavasti se tulee mahdolliseksi joskus.

Kannattikohan minun vastata noihin työelämäkysymyksiin, kun en koskaan valmistunut?

Kokopäivätyö ja seminaarit ym. keskipäivällä, sitä yhtälöä en ole saanut kohdallani toimimaan.

Ai niin, lopullisesti lakkautin opiskelijastatukseni pakon sanelemana: minut valittiin jostain syystä työvoimatoimiston järjestämälle ulkomaankaupan assistentin kurssille, ja koulutusrahojen saamisen edellytyksenä oli keskeyttää opinnot. Ensimmäinen järkevä työpaikka aukesi tämän väylän kautta. Yliopistossa voi helposti opiskella liikaa, menettää mielenterveytensä ja aiheuttaa itselleen valtavia taloudellisia tappioita!

Tutkimuksesta

Kysymyksiin olisi hyvä liittää 'en muista' -kohta, tai riippuen kysymyksestä, 'en tiedä' -kohta.

Sopivasti vaihtoehtoja, joukosta löytyi omat vastaukset helposti. Mukavassa suhteessa avoimia vastausmahdollisuuksia (ei liikaa) ja toisaalta rasti ruutuun -tyypisiä.

Hei! Onnistuin deletoimaan vahingossa ensimmäisen viestisi, mutta hyvä, kun sitkeästi lähetit muistutuksen. Hyvää syksyn jatkoa ja tsemppiä gradun työstöön. Omanikin sain juuri jätettyä. :)

Ok kysely. Vaihdoin kuitenkin 'vain' filologian puolelle, josta valmistun kohdakkoin tohtoriksi.

Kielioppivirhe kyselyssä: ei voi sanoa 'pystyin kääntyä'. Pitää olla 'pystyin kääntymään' tai 'saatoin/voin kääntyä'. Suomen kieli on kääntäjän tärkein työväline. :-)

Tsemppiä tutkimuksen tekijälle! Yritän saada omaa Gradua ensi kesäksi valmiiksi. Opettajien kannattaisi miettiä pitämiään tunteja ja miten suhtautuu opiskelijoihin. Jos ei suoda opiskelijoille innostavaa ilmapiiriä uuden oppimiseen, alkaa kiinnostus alaan tökkiä aika nopeasti. Joillakin tämä oli kuin luonnostaan hanskassa.

Loistava aihe tutkia - meitä kun on monia....Onnea tutkimuksen viimeistelyyn!

Tämä tutkimus on varmasti tarpeellinen! Keskeyttäneitä on niin paljon, että lienee aika selvittää, mistä se johtuu.

Onnea ja menestystä Sinulle!

Erittäin hyvä tutkimuksen aihe! Itse ainakin opintoja aloittaessani puhkuin intoa, siksi olikin todella masentavaa kohdata karu totuus opetuksen suhteen. Itsestä ainakin tuntui miltei päivittäin, ettei kielitaito riitä opetukseen, vaikka olin helposti sisään toisella yrittämällä päässytkin. Lukio-/kansanopistopohjalta ei vain taito voi olla samalla tasolla kuin kieltä äidinkielenään puhuvilla.

Heidi Virkkalalle tiedoksi: Käännöstieteen opintoviikkojen määrä oli oma arvioni asiasta. En löytänyt opintorekisteriotettani mistään, joten jotakin vastatakseni laitoin arvion, joka ei siis todennäköisesti ole tarkka opintoviikkomääräni venäjän opinnoista. Tsemppiä gradun tekemiseen :)

Oli mukava osallistua tutkimukseen, sillä käännöstieteen opintojen keskeyttäminen muutti elämäni suunnan. Eli kyse ei ollut hetken mielihoiteesta. Tästä syystä tein ankarasti töitä lopetuspäätöksen kanssa ennen sitä ja sen jälkeen. Varsinkin, kun en ole koskaan ennen enkä sen jälkeen jättänyt mitään aloittamaani kesken. Onnea tutkimukseen!

Kommentti tutkimuksen tekijälle: Olet valinnut todella mielenkiintoisen aiheen. Toivottavasti käännöstieteen laitoksella ymmärretään, että niinkin opettajakeskeisessä oppiaineessa kuin 'käännöstiede (mikä tahansa kieli)' on opettajan henkilökohtaisilla kyvyillä sekä persoonalla valtava merkitys opiskelijoiden motivaatiolle ja oppimiselle. Lisäksi tukijärjestelmissä olisi parantamisen varaa, tai ovathan asiat saattaneet tietenkin muuttua sen jälkeen, kun minä lähdin laitokselta.

Tsemppiä vaan sen gradun kanssa, ettei käy niin kuin mulle! ;)

Deutsche Kurzfassung

Universität Tampere

Institut für Sprach- und Translationswissenschaften

Translationswissenschaft (Finnisch-Deutsch)

VIRKKALA, Heidi: Verlorene Schafe – Gründe für den Studienabbruch in den
Translationswissenschaften an der Universität Tampere

Magisterarbeit: 86 Seiten

Anhang: 14 Seiten

Deutsche Kurzfassung: 14 Seiten

Mai 2008

1. Einleitung

Über ein Drittel der finnischen Universitätsstudierenden führen ihre ursprüngliche Studien nicht zum Abschluss: Sie entweder wechseln ihr Hauptfach, brechen ihre Studien völlig ab oder bleiben unnötigerweise als Student eingeschrieben, wahrscheinlich um gewisse Vorteile zu behalten. Das ist problematisch sowohl für die Effektivität der Ausbildung als auch für die Volkswirtschaft, v.a. wenn sich die Abschlusszeiten lange hinauszögern. (Vesikansa, Lempinen & Suomela 1998, 6.) Auch das Institut für Translationswissenschaft in Tampere leidet unter diesem Phänomen: Ein ziemlich großer Teil eines jeden Jahrgangs verschwindet mit der Zeit, ohne den Abschluss in der Translationswissenschaft zu machen. Die Folge ist, dass das Institut darum streitet, wie es die schwindenden Ressourcen umverteilen sollte. Zufrieden sind auch nicht die Studierenden: Sie verschwenden ihre Zeit und ihr Studiengeld, und erfüllen dabei keineswegs ihre Zukunftspläne.

Das Ziel dieser Arbeit ist durch eine Umfrage zu untersuchen, warum das Studium in der Sektion Translationswissenschaft an der Universität Tampere so oft abgebrochen wird. Interessant ist, welche Hintergrundfaktoren dabei wirken, speziell was die verschiedenen Hauptfächern (Finnisch- Englisch, Finnisch-Deutsch und Finnisch-Russisch) betrifft. Die

Fragen behandeln hauptsächlich um die Vorkenntnisse, Vorstellungen und Meinungen der ehemaligen Studierenden der Translationswissenschaft. Die Zielgruppe der Umfrage waren also Studierende, die Translationswissenschaft an der Universität Tampere als Hauptfach studiert haben, aber entweder gar nicht mehr studieren, ihr Hauptfach gewechselt haben oder seit drei Jahren keine Studienleistungen in Translationswissenschaft erbracht haben.

2. Wichtige Faktoren hinter den Studien

Meine Umfrage basiert v.a. auf früheren Untersuchungen, die Hinderungsgründe beim Studieren recherchiert haben. Ein interessantes Vergleichsobjekt ist eine Umfrage von Latomaa, Oittinen & Saarenpää, die im Jahre 2000 am Institut der Sprach- und Translationswissenschaften in Tampere durchgeführt wurde. Darin wurden Probleme genannt, von denen ich im Folgenden die für meine Untersuchung relevanten Ergebnisse kurz zusammenfasse.

Ein großes Problem war, dass die Studierenden im Russisch und Deutsch fühlten ein Gefühl der Ungenügendheit empfanden, wahrscheinlich wegen schwacher Sprachkenntnisse, die auch ihre Motivation dramatisch verschlechtert habe. Darum hätten sie nur wenig Erfolgserlebnisse gehabt, und das Gefühl, schlecht in ihrem Hauptfach zu sein. Sie hatten auch das Feedback für zu negativ oder nicht genügend objektiv gehalten. Alle drei Gruppen (EN, DE, RU) kritisierten außerdem fast einstimmig die Mühsamkeit der Kurse. (Latomaa & al. 2000, 26-29, 72-74.) Als nächstes beschreibe ich einige Faktoren, die eine wichtige Rolle in ähnlichen Untersuchungen gespielt haben.

2.1. Vorkenntnissen

Im Voraus haben viele nur eine unklare Vorstellung, was im Studium verlangt wird und was sie mit ihrem Abschluss dann machen können. Sie können unrealistische oder falsche Vorstellungen haben und sind darum auch leicht mit ihrem Studium unzufrieden. Zum Beispiel eine Untersuchung von Laukkanen (1998, 14–15) zeigt, dass die Zufriedenheit umso größer war, je mehr Vorkenntnisse die Studierenden hatten. In der Untersuchung kam auch zutage, dass ungefähr ein Drittel der Befragten enttäuscht mit seiner Studienwahl war. Latomaa & al. (2000, 20–21) bemerkten, dass die Studierenden in Tampere sehr beschränkte Vorkenntnisse über Translationswissenschaft hatten; sie haben zum Beispiel gedacht, dass sie

hauptsächlich die Sprache studieren und einzelne Wörtern übersetzen würden.

2.2. Eignung fürs Berufsfeld

Wenn der Fach und das ganze Berufsfeld einem uninteressant oder unpassend vorkommt, wird es sicherlich Probleme geben. Kurri (2006, 62) stellt fest, dass Untersuchungen dies bestätigen: Das Gefühl der Unsicherheit oder Fehlentscheidung in der Studienwahl verlangsamt die Studien deutlich oder führt sogar zum Abbruch. Besonders am Anfang der Studien kann die Unsicherheit zur Verringerung der Motivation führen, wenn die eigene Eignung fürs Berufsfeld noch ungewiss ist (Latomaa & al. 2000, 72). Die Studien werden oft auf Grund eines vorgestellten Berufs gewählt. Einige Berufe sind aber relativ schwierig wahrzunehmen, weil sie nicht öffentlich wahrgenommen werden. (Järvi 1997, 29.) Deswegen kann die Vorstellung irrig sein. Wichtig wäre also, dass die Aufnahmeprüfungen und -maßnahmen die Studierenden sofort dem richtigen Fach zuführen würden (Kurri 2006, 62).

2.3. Interaktion und Atmosphäre

Wenn die Studierenden ihre Studien aufnehmen, versuchen sie ihren Platz in der Organisation und in der Gemeinschaft zu finden. Die Verhältnisse zu anderen Studierenden und zum Personal haben Auswirkungen auf die Atmosphäre und spielen eine wichtige Rolle im Anpassungsprozess. Je offener und unkomplizierter die Verhältnisse und die Atmosphäre sind, desto einfacher wird der Prozess. Laut Vesikansa et al. (2000, 33) ist die Atmosphäre am besten in den kleineren Fächern oder Instituten, wo es leichter ist, Kontakt zu Lehrern aufzunehmen. Auch Kärkkäinen (2005, 67–68) stellte in ihrer Untersuchung fest, dass die Studierenden, die bessere Kontakte hatten, auch schneller ihre Ausbildung abgeschlossen haben.

2.4. Studienberatung

Eine funktionierende Studienberatung ist einer der wichtigsten Faktoren in der Zufriedenheit der Studierenden. Laut Kurri (2006, 59–62) ist sie sogar der wichtigste. Mangel an Studienberatung hat einen klaren negativen Effekt auf die Studien. Auch hier ist die Interaktion zwischen den Lehrern und den Studierenden wichtig, letztlich liegt die Hauptverantwortung aber bei den Studierenden. (Kurri 2006, 29.) Uski (1999, 56) fand in seiner Untersuchung trotzdem heraus, dass Studenten irgendeine Aufsicht oder Fürsorge von der Universität wünschten. Studierende brauchen also während der ganzen Studienzeit Hilfe, nicht nur am Anfang oder am Ende des Studiums (Kärkkäinen 2005, 76–77). Doch am Ende

steht die Magisterarbeit, die eine unbezwingliche Schwierigkeit werden kann und oft Extra-Aufmerksamkeit verlangt.

2.5. Motivation

Motivation beeinflusst alles. Es gibt viele Definitionen, was Motivation eigentlich ist, aber schlicht gesagt ist sie die Kraft, die hilft, ein Ziel zu erreichen. Stärke und Richtung der Kraft hängen dann davon ab, wie interessant oder wichtig das Ziel erscheint. Es gibt zwei Haupttypen von Motivation: innere und äußere Motivation, die unterschiedliche Ursprünge haben. Äußere Motivation wird von äußeren Impulsen ausgelöst, die Belohnung (beispielsweise Geld) kommt auch von außen. (Deci & Ryan 1985, 59, Peltonen 1985, 32.) Innere Motivation wiederum bedeutet, dass man etwas tut, weil es Spaß macht, ohne äußere Belohnungen. (Helkama, Myllyniemi, Liebkind 1998, 150–152.) Innere Motivation ist ein sehr wichtiger Faktor in der Entwicklung der persönlichen Fähigkeiten (Deci & Ryan 1985, 43). Der Typ der Motivation kann auch wechseln: Obwohl man zuerst nur äußerlich motiviert ist, kann die innere Motivation sich später entwickeln. Oder im Gegenteil: Zuerst ist man innerlich motiviert, später aber nur äußerlich. (Lens 2002, 26–27.) Studierende sind keine Ausnahme. Ihre Motivation und deren Typ oder Stärke ändern sich nach ihrer Situation. Obwohl alle Aufgaben oder Kurse nicht gleich interessant sind, sollte man sie trotzdem durchführen. Das Ziel am Ende sollte aber ausreichend interessant und motivierend sein, so dass es auch über schwierige Stellen hinweg hilft. (Peltonen 1985, 52.)

3. Umfrage

3.1. Methodische Vorgehen

Das Ziel meiner Untersuchung war herauszufinden, warum so viele Studierende der Translationswissenschaft an der Universität Tampere ihre Studien abbrechen. Um das zu klären, habe ich ihre Meinungen und Vorstellungen über die Studien und den Beruf erfragt. Eine wichtige Angelegenheit dabei war, ob es bedeutende Unterschiede zwischen den drei Hauptfächern (Finnisch-Englisch, Finnisch-Deutsch, Finnisch-Russisch) gibt. Es gibt auch andere interessante, obwohl weniger wichtige, Hintergrundfaktoren, aber in dieser Kurzfassung konzentriere ich mich vorwiegend auf diese Hauptfächer.

Meine Methode war eine gezielte Umfrage per E-Mail (im Anhang S. 87, auf Finnisch), die hauptsächlich fertige Antwortalternativen, aber auch die Möglichkeit zum Kommentar enthielt. Die Befragung fand im November 2007 statt, Zeit für das Antworten hatten die Befragten zwei Wochen. Die Zielgruppe bestand aus Hauptfachstudierenden der Translationswissenschaft seit Bestehen der Fächer an der Uni seit den 80er Jahren, die ihre Studien vorläufig oder ganz abgebrochen hatten: ihr Hauptfach geändert, das Studium völlig eingestellt oder seit drei Jahren in Translationswissenschaft keine Studienleistungen mehr erbracht hatten. Mit dieser Eingrenzung bekam ich die Daten von 266 Personen vom Register der Universität Tampere. Schließlich fand ich die E-Mail-Adressen von 192 Personen, von denen 103 antworteten. Die Menge ist hinreichend, eine Generalisierung zu machen, aber die Ergebnisse können nicht für alle Universitäten verallgemeinert werden, sondern sie gelten nur für die jetzige Lage an der Universität Tampere.

Um die verschiedenen Faktoren vergleichen und Crosstabulationen machen zu können, habe ich einige Gruppen neu formuliert, zum Beispiel durch Verringerung der Antwortalternativen (Völlig einverstanden-ziemlich einverstanden = einverstanden). Alle später gemachten Crosstabulations-Ergebnisse sind mit dem χ^2 -Test überprüft worden, um die Zuverlässigkeit zu bestätigen.

3.2. Ergebnisse

85 % der Befragten waren Frauen und 15 % Männer. Dieses Verhältnis entspricht grob dem Verhältnis von Frauen und Männern in der Sektion Translationswissenschaft. Sogar für 85 % war Translationswissenschaft die erstrangige Alternative beim Aufnahmeverfahren, und 90 % wurden sofort beim ersten Versuch aufgenommen. 15 % hatten schon im Voraus geplant, dass sie später das Hauptfach wechseln.

Als Hauptfach vor dem Abbruch hatten 37 % Translationswissenschaft (Finnisch-Englisch), 37 % Translationswissenschaft (Finnisch-Deutsch) und 26 % Translationswissenschaft (Finnisch-Russisch). Später nenne ich sie der Einfachheit halber kurz Englisch-, Deutsch- oder Russischstudierende, oder abgekürzt EN, DE, RU. Die meisten, die Deutsch begonnen hatten (39 %) waren vorwiegend immer noch Studierenden, während die meisten der Englischstudierenden (68 %) und Russischstudierenden (70 %) vorwiegend im Berufsleben waren. Dazu, je länger die Befragten vor dem Abbruch studiert hatten, desto wahrscheinlicher war, dass sie hauptsächlich im Berufsleben waren.

Die Hälfte (50 %) der Englischstudierenden hatte während der vertiefenden Studien abgebrochen, während die meisten der Russischstudierenden (41 %) und Deutschstudierenden (42 %) schon während der Fachstudien abgebrochen hatten. Englischstudierende haben also im Schnitt am längsten vor dem Abbruch des Studiums studiert. Das zeigt sich auch darin, dass 45 % von ihnen wenigstens 5 Jahre vor dem Abbruch studiert hatten, während z.B. die meisten der Deutschstudierenden (58 %) höchstens 2 Jahre studiert hatten.

Zwei Drittel (66 %) der Englischstudierenden schätzten die B-Sprachkenntnisse in ihrem Hauptfach als "sehr gut" ein, während dieser Meinung nur 37 % der Russischstudierenden und nur 11 % der Deutschstudierenden waren. Gute Kenntnisse in Englisch sind keine Überraschung, weil Englisch meistens die erste Fremdsprache in Finnland ist, und auch weil es immer beim Aufnahmetest so viele Teilnehmer gibt. Ein Teil der Russischstudierenden ist wiederum zweisprachig oder hat Russisch als Muttersprache, was sicherlich Einfluss auf die Antworten hat.

Ungefähr ein Drittel (32 %) der Befragten hatten sein Hauptfach geändert, gut ein Fünftel (22 %) wollten seine Studien in Translationswissenschaft irgendwann weiterführen und knapp ein Fünftel (18 %) hatte seine Studien in Translationswissenschaft völlig abgebrochen. Der Rest hatte z.B. die Universität gewechselt oder das Studium überhaupt aufgehört.

Tabelle 1 zeigt, welche große Bedeutung einige Faktoren (in Form von Behauptungen) hatten, als die Befragten sich um einen Studienplatz in der Translationswissenschaft bewarben.

	Große Bedeutung	Angemessene Bedeutung	Wenig Bedeutung	Keine Bedeutung
Ich wollte Sprachen studieren	71%	18%	8%	3%
Ich habe mich Translation als Berufsfeld interessiert	51%	36%	11%	2%
Ich hatte passende Fähigkeiten fürs Berufsfeld der Translation	49%	39%	10%	2%
Ich wollte an einer Universität studieren	48%	26%	19%	7%
Ich wollte in Tampere studieren	47%	24%	17%	12%
Ich wollte als Übersetzer oder Dolmetscher arbeiten	46%	29%	18%	7%
Andere Ursachen	28%	5%	8%	59%
Ein Studienplatz war leicht zu bekommen	23%	32%	21%	24%
Berufschancen in der Branche wirkten gut	8%	17%	42%	33%
Die Studien in Translationswissenschaft wurden mir empfohlen	4%	15%	21%	60%

Tabelle 1. Zusammenfassung von Bedeutung einzelner Faktoren Bewerbungsprozess.

Die beliebteste Ursache war das Studium der Sprachen, als nächstes kamen das Interesse an der Translationswissenschaft und passende Fähigkeiten. Auch die Lust, als Übersetzer oder Dolmetscher zu arbeiten, war ziemlich hoch in der Tabelle. Diese Ursachen sind meiner Meinung nach diejenigen, die die Studierenden motivieren, ausgerechnet Translationswissenschaft zu studieren. In Tampere oder an der Universität zu studieren bedeutet wiederum nicht, dass sie das Institut nicht verlassen würden. Die Behauptung "Der Studienplatz war leicht zu bekommen" zeigt Unterschiede zwischen den verschiedenen Hauptfächern: Am wichtigsten war sie bei Russischstudierenden (33 % große Bedeutung), während die Zahl bei Deutschstudierenden 23 % und bei Englischstudierenden nur 16 % betrug.

In Tabelle 2 befinden sich die Daten über die Vorkenntnisse der Befragten. Sie zeigt, dass die Vorkenntnisse ziemlich schwach waren, und dass die Befragten Extra-Information wenig aktiv gesucht haben. Die Antworten signalisieren, dass die Branche ziemlich unsichtbar ist, weil z.B. in den Medien selten darüber gesprochen wird. Es gibt aber Informationen, wenn man sie nur finden will. Mir scheint, dass die Befragten nicht so motiviert waren, ihre Kenntnisse zu verbessern.

	Völlig einverstanden	Ziemlich einverstanden	Neutral	Ziemlich anderer Meinung	Völlig anderer Meinung
Ich habe mir selbst Informationen über die Bildung beschafft	21%	34%	17%	18%	10%
Ich habe jemanden gekannt, der in der Branche arbeitet	18%	13%	4%	14%	51%
Ich habe mir selbst Informationen über den Beruf beschafft	13%	34%	20%	19%	14%
Ich hatte eine Vorstellung über die Aufgaben, die diese Bildung anbietet	10%	50%	17%	19%	4%
Ich hatte eine klare Vorstellung über den Beruf als Übersetzer/Dolmetscher	9%	45%	18%	26%	2%
Ich bekam Information schon in der Schule	9%	7%	15%	32%	37%
Ich bekam Informationen durch Medien über den Beruf als Übersetzer/Dolmetscher	2%	18%	26%	34%	20%

Tabelle 2. Vorkenntnissen über die Studien und die Branche vor dem Studium.

Es war möglich, den Durchschnittswert der Vorkenntnissen zu bestimmen, umgerechnet auf eine Skala von 1 bis 5, wobei 1 der schlechteste Wert und 5 der beste ist. Der Gesamtdurchschnitt war 2,9, also eher Richtung negativ, aber es kamen wieder Unterschiede bei den verschiedenen Hauptfächern vor: Englischstudierende 2,8, Deutschstudierende 2,9 und Russischstudierende 3,0. Laut diesen Werten waren die Vorkenntnisse der Russischstudierenden am besten.

Der nächste Teil meiner Befragung behandelt berufliche Vorstellungen vor und nach den Studien. Ich habe die selben Behauptungen zwei Mal vorgegeben, die Befragten haben daraufhin eingeschätzt, wie ihre Vorstellungen sich verändert haben. Die Tabelle zeigt, dass sie fast in jedem Punkt negativer geworden sind. Es kann zwei Faktoren dafür geben: Wie schon gesagt, waren die Vorkenntnisse der Befragten ziemlich schwach. Deswegen kann die Realität dann eine Enttäuschung gewesen sein. Sie haben aber auch kommentiert, dass während der Studien zu viel Negatives über die Branche erzählt wurde (z.B. Gastredner in einigen Kursen), was ihre Motivation verringert habe.

		Völlig einverstanden	Ziemlich einverstanden	Neutral	Ziemlich anderer Meinung	Völlig anderer Meinung
Arbeit ist interessant	Vor	55%	38%	5%	2%	0%
	Jetzt	33%	47%	8%	10%	2%
Aufgaben sind vielseitig	Vor	45%	41%	9%	4%	1%
	Jetzt	26%	51%	10%	11%	2%
Beruf ist respektiert	Vor	13%	38%	34%	12%	3%
	Jetzt	2%	33%	28%	26%	11%
Karrieremachen ist möglich	Vor	9%	27%	45%	18%	1%
	Jetzt	5%	16%	34%	33%	12%
Arbeitszeiten sind angenehm	Vor	8%	49%	38%	3%	2%
	Jetzt	5%	50%	21%	17%	7%
Gehalt im Beruf ist gut	Vor	6%	27%	46%	17%	4%
	Jetzt	3%	27%	22%	32%	16%
Es ist leicht, einen Job zu finden	Vor	5%	24%	48%	18%	5%
	Jetzt	3%	18%	35%	26%	18%

Tabelle 3. Berufliche Vorstellungen vor und nach dem Studium.

Die positivste Vorstellung (vor den Studien) über das Karrieremachen hatten die Russischstudierenden (63 % einverstanden), während die Englischstudierenden die negativste Vorstellung hatten (21 % einverstanden). Die Zahl bei den Deutschstudierenden lag bei 32 %. Die Englischstudierenden hatten auch die schlechteste Vorstellung (vor den Studien) über das Gehalt: nur 18 % war einverstanden, während die Zahl bei den Russischstudierenden 56 % war. Die Deutschstudierenden waren wieder in der Mitte (32 %). Nach den Studien gab es keine Unterschiede mehr zwischen den Fächern.

Auch in diesem Teil war es möglich, einen Durchschnittswert in einer Skala 1 bis 5 zu errechnen. Vor den Studien war der Durchschnitt 3,6 und nach den Studien 3,1. Der Unterschied ist deutlich. Bei Englischstudierenden ist der Durchschnitt am wenigsten gesunken, wie die Tabelle 4 zeigt.

	Insgesamt	Englisch	Deutsch	Russisch
Vor	3,6	3,5	3,6	3,7
Jetzt	3,1	3,2	3,1	3,2

Tabelle 4. Durchschnittswerte von beruflichen Vorstellungen.

Als nächstes fragte ich den Meinungen über die Studien, Lehrer, Kommilitonen etc. Dieser Teil war vielleicht der wichtigste in meiner Umfrage. In dieser Stelle zeigen die Durchschnittswerte am besten, wo die Probleme liegen. Die Befragten fanden, dass es nicht genügend Studienberatung gab, dass die Kursen zu mühsam waren und dass sie nicht

genügend Hilfe in Problemfällen bekamen. Sie waren aber zufrieden mit ihren Noten, Kommilitonen und Lehrern.

Behauptung	Durchschnitt
Ich bekam solche Noten, die ich verdient hatte	4,2
Meine Kommilitonen waren nett	4,2
Die Lehrer waren kompetent	4,1
Ich bekam neue Freunde unter den anderen Studierenden	4,0
Meine Sprachkenntnisse waren ausreichend für das Studieren	3,9
Die Atmosphäre in den Kursen war gut	3,8
Es war leicht, sich den Lehrern zu nähern	3,8
Der Unterricht war hochwertig	3,8
Ich habe mir Mühe mit dem Studieren gegeben	3,7
Die Kurse wirkten nötig	3,7
Die Kurse waren interessant	3,6
Es wurde nicht zu viel verlangt bei den Studien	3,6
Die Atmosphäre an Institut für Translationswissenschaft war gut	3,5
Meine Studien sind schnell genug weitergegangen	3,3
Ich konnte selbst genügend auf meine Studien Einfluss nehmen	3,3
Meine Erwartungshaltung gegenüber den Studien hat sich verwirklicht	3,1
In Problemfällen wusste ich, an wen ich mich wenden könnte	3,0
Die Arbeitsmenge war angemessen	2,8
Es gab genügend Studienberatung	2,5
Insgesamt	3,6

Tabelle 5. Durchschnittswerte von Meinungen über das Studium.

Es gab aber ziemlich viel Variation in den Meinungen, meist abhängig von den verschiedenen Hauptfächern. Russischstudierende waren z.B. weniger zufrieden (einverstanden 56 %) mit dem Qualitätsniveau des Unterrichts als die anderen (einverstanden DE 68 % und EN 89 %). Sie waren auch am meisten unzufrieden mit der Atmosphäre am Institut. Dazu fanden Deutschstudierende öfter, dass zu viel verlangt werde (einverstanden 45 %), während Englischstudierende die Anforderungen deutlich leichter (84 %) fanden. Russischstudierende waren in der Mitte (einverstanden 56 %). Deutschstudierenden waren auch öfter der Meinung, dass die Arbeitsmenge in Bezug auf die Studienwochen/punkte nicht passend war (einverstanden DE 19 %, EN 34 %, RU 52 %). An dieser Stelle waren die Russischstudierenden also am meisten zufrieden. Deutschstudierende fanden öfter, dass ihre Sprachkenntnisse für das Studium nicht genügend waren; 53 % von ihnen waren einverstanden, während von den Russischstudierenden einverstanden 63 % waren und von den Englischstudierenden sogar 92 %. Die Erwartungshaltung verwirklichte auch nicht so oft bei Deutschstudierenden (einverstanden 23 %) als bei Russischstudierenden (einverstanden 44 %) oder bei Englischstudierenden (61 %). Die Tabelle 6 zeigt, wie groß der Unterschied

im Allgemeinen in Durchschnittswerten zwischen den Hauptfächern ist.

Englisch	Deutsch	Russisch
3,9	3,4	3,4

Tabelle 6. Durchschnittswerte von Meinungen über Studien nach Hauptfächern.

Die Hauptfächer waren aber nicht der einzige Faktor: Auch die Sprachkenntnisse hatten Einfluss. Je besser sie waren, desto leichter war es, sich den Lehrern zu nähern. Das ist verständlich, weil wenn man Fremdsprachen nicht zu sprechen wagt, dann ist es auch nicht einfach, sich an die Muttersprachler zu wenden. Schwächere Sprachkenntnisse bedeuteten auch, dass die Arbeitsmenge in Bezug auf die Studienwochen/punkte sich größer anfühlte. Auch das ist nicht überraschend, weil diejenigen, deren Sprachkenntnissen nicht so gut sind, mehr arbeiten müssen, um alles zu lernen. Der Unterricht ist ja meist fremdsprachig.

Der nächste Teil meiner Umfrage behandelt die Bedeutung der Faktoren, die mit dem Abbruch zu tun haben. Teils haben die Studierenden zu arbeiten begonnen (öfter in einem anderen Berufsfeld), teils haben sie das Interesse an der Translationswissenschaft oder am kommenden Beruf verloren. Sie haben aber das Interesse am Studieren selbst nicht verloren.

	Große Bedeutung	Angemessene Bedeutung	Wenig Bedeutung	Keine Bedeutung
Ich begann, in einer anderen Branche zu arbeiten	30%	12%	5%	53%
Ich bin in einen anderen Ort gezogen	22%	5%	4%	69%
Der kommende Beruf war nicht verlockend	20%	22%	22%	36%
Familiäre Gründe	20%	8%	6%	66%
Das Studium der Translationswissenschaft interessierte mich nicht mehr	18%	25%	22%	35%
Es wirkte schwierig, später einen Job zu bekommen	17%	11%	19%	53%
Ich begann, in translatologischer Branche zu arbeiten	14%	4%	9%	73%
Ich habe mich nicht der Gruppe angepasst	11%	13%	22%	54%
Ich war nicht mit der Unterrichtsqualität zufrieden	11%	10%	28%	51%
Gesundheitliche Gründe	6%	7%	5%	82%
Studieren im Allgemeinen interessierte mich nicht mehr	3%	18%	18%	61%

Tabelle 7. Bedeutung von Abbruchfaktoren.

Im letzten Teil der Umfrage wollte ich herausfinden, wie der Traumjob der Befragten aussieht, und wie diese Idee zur Realität als Übersetzer oder Dolmetscher passt. Alle

Absolventen werden zwar nicht Übersetzer oder Dolmetscher, aber diese zwei sind die Möglichkeiten, die in der Bildung dominierend sind. Wie die Tabelle 8 zeigt, möchten viele eine solche Arbeit machen, die abwechslungsreich und frei ist, deren Lage geografisch passend ist und wo man viel mit Menschen zu tun hat. Privatunternehmertum und Gehalt schienen wiederum nicht so hoch begehrt zu sein. Dazu wurde in den Kommentaren erwähnt, dass die Atmosphäre am Arbeitsplatz gut und dass die Beziehung zu den Kollegen funktionieren sollte.

	Sehr wichtig	Ziemlich wichtig	Neutral	Ziemlich unwichtig	Völlig unwichtig
Abwechslung	50%	40%	8%	2%	0%
Arbeit, wo man viel mit Menschen zu tun hat	41%	29%	19%	7%	4%
Lage des Arbeitsplatzes	38%	38%	18%	3%	3%
Freiheit	37%	47%	13%	3%	0%
Anwesenheit der Arbeitsgemeinschaft	36%	43%	19%	1%	1%
Kreativität	34%	45%	18%	2%	1%
Internationalität	27%	27%	29%	8%	9%
Regelmäßige Arbeitszeit	27%	31%	24%	14%	4%
Möglichkeit zum Karrieremachen	26%	24%	38%	11%	1%
Verantwortung tragen	21%	48%	22%	9%	0%
Gutes Gehalt	14%	52%	31%	2%	1%
Möglichkeit zum Privatunternehmertum	4%	10%	28%	27%	31%

Tabelle 8. Bewertung einiger Faktoren im Beruf.

Wenn man als Übersetzer oder Dolmetscher arbeitet, ist man m.E. oft Freiberufler. Dann ist die Arbeit prinzipiell so frei, wie man möchte. Auch die geografische Lage und zumindest teilweise die Abwechslung sind selbst entscheidbar. Teils stellt man sich aber die translatorischen Arbeitsaufgaben (z.B. Übersetzen von Gebrauchsanweisungen) ziemlich eintönig und beschränkt vor. Aber als Freiberufler zu arbeiten bedeutet auch, dass man Privatunternehmer ist, und dass keine Arbeitsgemeinschaft präsent ist. Die Arbeit kann ziemlich einsam sein, und nicht unbedingt so kontaktreich. Die Beziehungen zwischen Kollegen sind oft nur elektronisch vermittelt, und die tägliche persönliche Stütze fehlt. Meiner Meinung nach ist das das größte Problem zwischen Idee und Realität. Sonst sollten die Arbeitsbedingungen kein bedeutender Faktor zum Abbruch sein.

4. Schlussfolgerungen

Laut früheren Untersuchungen wäre es wichtig, dass die Vorkenntnisse gut genug wären, so dass die Vorstellungen über die Studien und den kommenden Beruf realistisch ausfallen. Wenn das Studium schon angefangen ist, brauchen die Studierenden Studienberatung, Unterstützung, angemessene Herausforderungen, Erfolgserlebnisse und funktionierende Kontakte mit dem Personal und anderen Studierenden. Wesentlich ist es auch, dass sich das Berufsfeld für sie richtig und interessant anfühlt. Diese Untersuchung bestätigt das alles. Die Vorkenntnisse der Befragten waren nicht allzu gut: Sie hatten wenig Informationen im Voraus gehabt, haben sie aber auch nicht selbst beschafft. Vielleicht darum sind ihre Vorstellungen über das Berufsfeld spürbar negativer geworden. Andererseits haben sie aber auch kommentiert, dass z.B. die Gastredner häufig negative Punkte behandelt haben und so ein unattraktives Bild vermittelt. Den Befragten erschien es auch, dass die Herausforderungen teils zu groß waren und die Studienberatung wiederum zu gering. Ihre Kontakte zu den anderen Studierenden waren in Ordnung, aber die Kontakte zu den Lehrern könnten besser sein.

Es gab deutliche Unterschiede zwischen den Hauptfächern: Die Englischstudierenden hatten am wenigsten Probleme, und es sieht aus, dass sie wegen beruflicher Arbeit ihre Studien abgebrochen haben. Die Deutsch- und Russischstudierenden hatten aber mehr Probleme, die teils ähnlich, teils unterschiedlich waren. Schlechte Sprachkenntnissen waren ein bedeutender Faktor. Russischstudierende fanden die Atmosphäre und die Qualität des Unterrichts schlechter als die anderen, Deutschstudierende wiederum fanden die Kurse mühsamer und die Herausforderungen größer als die anderen, ihre Erwartungen hatten auch sich am wenigstens erfüllt. Andere Hintergrundfaktoren (z.B. das Bildungsniveau, ob mit Abitur oder auch berufliche Bildung, oder das Lebensalter zu Beginn der Studien) hatten keine große Bedeutung. Ein zentraler Faktor waren die schon genannten Sprachkenntnisse im Hauptfach: je besser sie waren, desto einfacher und unkomplizierter war das Studieren. Leider gilt das auch umgekehrt: je schlechter sie waren, desto schwieriger wirkte alles.

Irgenwie sollte es also gelingen, solche Bewerber zu wählen, die schon realistische Vorstellungen und genügende Sprachkenntnisse besitzen. Die Lehrer sollten darauf achten, dass sie nicht zu heftiges Feedback geben, so dass die Motivation der Studierenden nicht ganz verschwindet. Außerdem sollte man versuchen, auch die positiven Seiten der Branche klar zu machen, damit die negativen Seiten nicht zu viel Bedeutung bekommen. Darüber hinaus sollte

das Institut unbedingt mehr Studienberatung anbieten, in jeder Phase der Studien.